

การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมวัดดาวทอง
เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร
BUDDHISM LEARNING AND TEACHING ADMINISTRATION
IN WAT DAOKHANONG SECONDARY SCHOOL
THONBURI DISTRICT, BANGKOK

พระชัยสฤษดิ์ นริสสุโร (ไตรรัตน์)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๕๔

การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมวัดดาวทอง
เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร

พระชัยสถิตย์ นริศโร (ไตรรัตน์)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๕๔

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

**BUDDHISM LEARNING AND TEACHING ADMINISTRATION
IN WAT DAOKHANONG SECONDARY SCHOOL
THONBURI DISTRICT, BANGKOK**

Phra Chaisarit Narissaro (Trairat)

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of
The Requirement for The Degree of
Master of Arts
(Educational Administration)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Bangkok, Thailand

C.E. 2011

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้
วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

.....

(พระสุธีธรรมานุวัตร, ผศ.ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

.....

ประธานกรรมการ

(พระมหาสม กุลยา โณ, ดร.)

.....

กรรมการ

(รศ.ดร.สมาน งามสนิท)

.....

กรรมการ

(ผศ.ดร.สมศักดิ์ บุญป)

.....

กรรมการ

(ผศ.ดร.สิน งามประโคน)

.....

กรรมการ

(ผศ.ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ผศ.ดร.สมศักดิ์ บุญป

ประธานกรรมการ

ผศ.ดร.สิน งามประโคน

กรรมการ

ผศ.ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย

กรรมการ

ชื่อวิทยานิพนธ์ : การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียน
มัธยมวัดดาวคอง เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร

ชื่อผู้วิจัย : พระชัยสฤทธิ นริศสุโร (ไตรรัตน์)

ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

: ผศ.ดร.สมศักดิ์ บุญปู้ พธ.บ., M.A., Ph.D.
: ผศ.ดร.สิน งามประโคน พธ.บ., M.A., Ph.D.
: ผศ.ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย พธ.บ., M.Ed., Ph.D.

วันที่สำเร็จการศึกษา : ๒๓ มีนาคม ๒๕๕๕

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (๑) เพื่อศึกษาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา (๒) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา และ (๓) เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมวัดดาวคอง เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนในโรงเรียนมัธยมวัดดาวคอง จำนวน ๒๖๐ คน โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูล และวิเคราะห์ประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์ เพื่อคำนวณหาค่าสถิติต่าง ๆ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

๑. การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมวัดดาวคอง สรุปรวมทุกด้าน พบว่า ในภาพรวมสภาพการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีระดับการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับสูง โดยด้านที่มีระดับการจัดการเรียนการสอนสูงสุด ได้แก่ ด้านการวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ รองลงมา คือ ด้านกระบวนการเรียนรู้ ด้านสื่อการเรียนรู้ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้

๒. ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมวัดดาวคอง เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร จากปัญหาและอุปสรรคในด้านกระบวนการเรียนรู้ คือ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้น้อย เนื่องจากครูใช้วิธีการสอนที่ไม่ค่อยเป็นระบบ และกระบวนการเรียนขาดแรงจูงใจ ในด้านสื่อการเรียนรู้ ไม่มีการนำสื่อเทคโนโลยีมาใช้ประโยชน์เท่าที่ควร ในด้านกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนอยู่ในระดับน้อยส่วนมากมี

เพียงการเรียนในห้องเรียนเท่านั้น และในด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผล เน้นเพียงบางส่วนของเนื้อหาวิชาเท่านั้น การทดสอบเนื้อหาวิชามีความยากเกินไป

๓. แนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมวัดดาวคอง เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร พบว่า ด้านกระบวนการเรียนรู้ ครูควรใส่ใจในการสอนให้มากขึ้น และควรจัดการเรียนการสอนที่น่าตื่นเต้นและดึงดูดให้ผู้เรียนสนใจ ด้านสื่อการเรียนรู้ ควรมีสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ควรมีกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนเพิ่มขึ้น และด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ควรมีการวัดผลและประเมินผลให้ครอบคลุมเนื้อหาวิชา และควรออกข้อสอบซึ่งเหมาะสมกับพื้นฐานความรู้ของผู้เรียน

Thesis Title : Buddhism learning and teaching administration in Wat Daokhanong
Secondary School Thonburi District, Bangkok

Researcher : Phra chaisarit Narissaro (Trairat)

Degree : Master of Arts (Educational Administration)

Thesis Supervisory committee

: Asst. Prof.Dr. Somsak Boonpu B.A., M.A., Ph.D.

: Asst. Prof.Dr. Sin Ngamprakhon B.A., M.A., Ph.D.

: Asst. Prof.Dr. Suddhipong Srivichai B.A., M.Ed., Ph.D.

Date of Graduation : March 23, 2012

ABSTRACT

The objectives of this research are 1. To study Buddhism learning and teaching administration in Wat Daokhanong Secondary School, 2. To study the problems and the obstacles in Buddhism learning and teaching administration in Wat Daokhanong Secondary School, and 3. To study the way of managing the Buddhism learning and teaching administration in Wat Daokhanong Secondary School Thonburi District, Bangkok. There were 260 students in the sampling groups. The questionnaires were used to collect data for statistical analysis such as the percentage, The average and the standard deviation.

The finding found that:

1. Buddhism learning and teaching administration in Wat Daokhanong Secondary School Thonburi District, Bangkok, as a whole are at the high level. When it is considered side by side it is found that every side is of the level of learning and teaching at the high level, but on the side of measurement of the result of learning at the lower level, it is the process of learning and the media of learning. The lowest average of the process of learning is the learning activity.

2. From the problems and the obstacles in Buddhism learning and teaching administration in Wat Daokhanong Secondary School Thonburi District, Bangkok, it is found that on the side of learning and knowing, the learning know a little, because they used the method of teaching without the systems, and the process of learning is without motivation. In the matter of

the technological media, the technological media are brought to be used. The learning activities are the activities to Support the students learning and knowing at the lower state. Mostly, the process of learning is only in the classrooms. The measurement and the evaluation of the result of learning emphasize only some parts of the essence of the subjects. The test of the essence of the subject is very difficult.

3. From the ways to Buddhism learning and teaching administration in Wat Daokhanong Secondary School Thonburi District, Bangkok, it is found that in the process of learning and knowing, the teachers must be interested more in teaching and should manage the process of teaching and learning more interestingly training. The teachers do not bring the up-date media of learning are teaching to teach in the classes. The activities of learning and knowing should support the students activities more and more. In the matter of the evaluation of the result of learning and knowing, there should be the result of measurement and evaluation to cover the essence of the subjects and should the examination support suitable for the students' knowledge.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จลงได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่ง จากท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปู ประธานควบคุมวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิน งามประโคน และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย กรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ ที่ได้สละเวลาอันมีค่าให้การแนะนำช่วยเหลือ และตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างดีเยี่ยมมาโดยตลอด

ขอขอบพระคุณประธานกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์ และคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ และตรวจสอบแก้ไขวิทยานิพนธ์ให้เกิดความถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทศิลปะวิทยาให้เกิดความรู้ แนวคิดสร้างสรรค์ และประสบการณ์ต่าง ๆ ในขณะที่ศึกษาอยู่ในสถาบันนี้ และเพื่อนสหธรรมมิกที่ได้ให้ความช่วยเหลือและแนะนำในการทำงาน ตลอดถึงเจ้าหน้าที่ห้องสมุด มจร. เจ้าหน้าที่หอสมุดแห่งชาติ เจ้าหน้าที่หอสมุดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และเจ้าหน้าที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ได้อำนวยความสะดวกในการสืบค้นข้อมูลสำหรับการงานวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณพระมหาสม กลุยาโณ, ดร ประธานสอบวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.สมาน งามสนิท ผู้ทรงคุณวุฒิ และกราบขอบพระคุณพระครูติลาภานุรักษ์ เจ้าอาวาสวัดดาวคนอง กรุงเทพมหานคร ที่ได้เมตตาอนุเคราะห์ให้ที่พำนักอาศัย สนับสนุนการศึกษาด้วยดีตลอดมา รวมถึงญาติโยมทุกท่านที่ให้ความอุปถัมภ์ในด้านปัจจัยสี่ตลอดมา ตลอดถึงเพื่อนๆ กัลยาณมิตรนิสิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา รุ่นที่ ๕ ทุก ๆ ท่าน ที่ได้ให้ความช่วยเหลือมาตลอด

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดามารดาผู้ให้กำเนิดและคณาจารย์ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ และผู้มีพระคุณทุก ๆ ท่าน

พระชัยสฤณี นริสสุโร (ไตรรัตน์)

๒๓ มีนาคม ๒๕๕๕

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ก
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	น
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญแผนภูมิ	ญ
บทที่ ๑ บทนำ	
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๓
๑.๓ ขอบเขตการวิจัย	๓
๑.๔ ปัญหาที่ต้องการทราบ	๔
๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๔
๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับ	๕
บทที่ ๒ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
๒.๑ ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการศึกษา	๖
๒.๑.๑ ทฤษฎีการเรียนรู้	๖
๒.๑.๒ ทฤษฎีการสอน	๑๐
๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษา	๑๖
๒.๒.๑ ด้านกระบวนการเรียนรู้	๑๕
๑. ความหมายของกระบวนการเรียนรู้	๑๕
๒. ปัญหากระบวนการเรียนรู้	๒๑
๓. แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้	๒๓
๒.๒.๒ ด้านสื่อการเรียนรู้	๓๕
๑. ความหมายสื่อการเรียนรู้	๓๕
๒. ปัญหาสื่อการเรียนรู้	๓๗

เรื่อง	หน้า
๓. แนวทางการพัฒนาสื่อการเรียนรู้	๓๕
๒.๒.๓ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้	๔๑
๑. ความหมายกิจกรรมการเรียนรู้	๔๑
๒. ปัญหากิจกรรมการเรียนรู้	๔๔
๓. แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	๔๕
๒.๒.๔ ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้	๔๕
๑. ความหมายการวัดและประเมินผลการเรียนรู้	๔๕
๒. ปัญหาการวัดและประเมินผลการเรียนรู้	๕๐
๓. แนวทางการการวัดและประเมินผลการเรียนรู้	๕๒
๒.๓ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๕๗
๒.๔ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๖๓
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	
๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๖๔
๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๖๕
๓.๓ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	๖๖
๓.๔ สถิติที่ใช้ในการวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูล	๖๗
๓.๕ การนำเสนอผลการวิจัย	๖๘
บทที่ ๔ ผลการศึกษา	
๔.๑ การวิเคราะห์ข้อมูล	๗๐
๔.๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๗๐
ตอนที่ ๑ ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	๕๕
ตอนที่ ๒ การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียน มัธยมวัดดาวคอง เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร	๗๑
ตอนที่ ๓ ปัญหาอุปสรรค และแนวทางการจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยม วัดดาวคอง เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร	๗๖

เรื่อง	หน้า
บทที่ ๕ สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๗๕
๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย	๘๒
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๘๖
บรรณานุกรม	๙๒
ภาคผนวก	๙๕
ก. หนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย	๑๐๐
ข. หนังสือขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม	๑๐๗
ค. แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	๑๑๑
ง. ผลการหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถาม	๑๑๗
จ. ผลการหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม	๑๒๐
ฉ. ประวัติผู้วิจัย	๑๒๘

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๓.๑	แสดงประชากรและกลุ่มตัวอย่างการวิจัย	๖๔
๔.๑	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสถานภาพทั่วไป	๗๐
๔.๒	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชา พระพุทธศาสนาใน โรงเรียนมัธยมวัดดาวคอง เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ด้านกระบวนการเรียนรู้	๗๒
๔.๓	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชา พระพุทธศาสนาใน โรงเรียนมัธยมวัดดาวคอง เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ด้านสื่อการเรียนรู้	๗๓
๔.๔	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชา พระพุทธศาสนาใน โรงเรียนมัธยมวัดดาวคอง เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ด้านกิจกรรมการเรียนรู้	๗๔
๔.๕	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชา พระพุทธศาสนาใน โรงเรียนมัธยมวัดดาวคอง เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้	๗๕
๔.๖	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชา พระพุทธศาสนาใน โรงเรียนมัธยมวัดดาวคอง เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร สรุปรวมทุกด้าน	๗๖
๔.๗	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชา พระพุทธศาสนาใน โรงเรียนมัธยมวัดดาวคอง เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ระหว่างเพศชายและเพศหญิงของกลุ่มตัวอย่าง สรุปรวมทุกด้าน	๗๗
๔.๘	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชา พระพุทธศาสนาใน โรงเรียนมัธยมวัดดาวคอง เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ระหว่างช่วงอายุของกลุ่มตัวอย่าง สรุปรวมทุกด้าน	๗๘
๔.๙	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชา พระพุทธศาสนาใน โรงเรียนมัธยมวัดดาวคอง เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ระหว่างระดับชั้นที่เรียนของกลุ่มตัวอย่าง สรุปรวมทุกด้าน	๗๙

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่

๒.๑ แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

หน้า

๖๓

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนา และเป็นเครื่องชี้นำสังคม ดังที่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๘ (พ.ศ. ๒๕๔๐) ระบุว่า คนเป็นศูนย์กลางหรือจุดมุ่งหมายหลักของการพัฒนา โดยมุ่งเน้นให้คนไทยมีทรัพยากรมนุษย์ที่มีลักษณะเป็นคนดี มีคุณธรรม มีจิตใจสำนึกรับผิดชอบ มีค่านิยมอันดีงาม มีสติปัญญา มีสุขภาพอนามัยที่ดี และมีทักษะในการประกอบอาชีพ^๑ เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๘ ที่ต้องการให้คนไทยมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยเน้นให้คนไทยเป็นคนที่สมบูรณ์ ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ ความรู้สติปัญญา คุณธรรมจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข^๒ ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช ๒๕๔๔ ซึ่งดำเนินการตามพระบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ จึงส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาตามศักยภาพ โดยเน้นให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีปัญญา มีความสุขพื้นฐานของความเป็นไทย และปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์ คือ มีคุณธรรม จริยธรรมค่านิยมที่ดีงามในการดำเนินชีวิตให้กับผู้เรียน

จากพระราชบัญญัติการศึกษาข้างต้นจะเห็นว่า ในการจัดการศึกษาของไทยในปัจจุบัน เน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้มีคุณธรรมและจริยธรรม ควบคู่กับการเป็นผู้มีความรู้และมีความสุขเพราะการนำหลักธรรมมาใช้ในชีวิตประจำวันย่อมก่อให้เกิดผลดีต่อชีวิตความเป็นอยู่ ความเชื่อ ความคิด สภาพจิตใจและสังคมโดยรวม สุขุม อมรวิวัฒน์^๓ กล่าวไว้ว่า การจัดการศึกษาอบรมที่ผดุงสังคมไว้ได้คือการจัดการศึกษาที่มีจริยศึกษาเป็นแกนหลักที่สำคัญ โดยผู้เรียนต้องได้รับการฝึกฝนให้รู้จักผิดชอบชั่วดี สังคมใดหากเต็มไปด้วยคนไร้ศีลธรรม สังคมนั้นย่อมเข้าสู่กลียุค ดังนั้นการที่

---

^๑สภาพสังคมเศรษฐกิจแห่งประเทศไทย, การส่งเสริมศาสนาและพัฒนาจิตใจและการป้องกันแก้ไข ปัญหายาเสพติด, (เอกสารการประชุมเชิงปฏิบัติการ), ๒๕๔๒.

^๒กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือการจัดการกระบวนการเรียนรู้หน้าที่พลเมืองศีลธรรม ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย, (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์สาธิตพร้าว, ๒๕๔๔), หน้า ๒๑-๒๓.

^๓สุขุม อมรวิวัฒน์ : การพัฒนาการเรียนรู้ตามหลักพุทธศาสตร์ : ทัทกระบวนการเผชิญสถานการณ์, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สุโขทัยธรรมาราช, ๒๕๔๒), หน้า ๓๒-๓๔.

บุคคลแต่ละคนมีความเข้าใจอย่างถูกต้องในหลักศาสนา ตามความศรัทธาที่พอเหมาะพอดี มีการฝึกตนตามหลักสัจจะธรรมช่วยกันให้บุคคลเกิดปัญญาจนอยู่ร่วมกันได้อย่างมีสันติสุข

เมื่ออดีตที่ผ่านมา การศึกษาเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาของเยาวชนจะควบคู่การศึกษาของประเทศไทย โดยเริ่มจากที่วัด ตามประวัติศาสตร์เริ่มตั้งแต่สมัยสุโขทัย การศึกษามีต่อเนื่องกันมาเป็นหลายยุคหลายสมัย จนกระทั่งถึงปี พ.ศ. ๒๔๒๗ เป็นต้นมาจึงมีโรงเรียนเกิดขึ้นตามวัดเป็นจำนวนมาก ทั้งในกรุงเทพและตามหัวเมืองต่างๆ ทั้งนี้ก็เพื่อให้เยาวชนไทยเป็นคนดี มีคุณสมบัติที่เป็นคุณแก่ราชการ และเป็นกำลังสำคัญที่จะสร้างสรรค์ความเจริญแก่บ้านเมืองมากยิ่งขึ้น และในปี พ.ศ. ๒๔๓๕ มีการตั้งโรงเรียนมูลศึกษาขึ้นในวัด ทั้งในกรุงเทพและตามหัวเมือง โดยมีเจ้าอาวาสเป็นผู้จะจัดพระภิกษุทำการสอนบรรดาศิษย์ทั้งหมดในวัด ในปี พ.ศ. ๒๔๖๔ มีพระราชบัญญัติประถมศึกษาใช้บังคับเด็กอายุระหว่าง ๗-๑๔ ปี ให้เข้าโรงเรียนโดยมีผลบังคับทั่วประเทศเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๘ และในปี พ.ศ. ๒๔๗๒ กระทรวงธรรมการได้ประกาศเพิ่มหลักสูตรทางจริยศึกษาขึ้นในโรงเรียนทั้งหมด และกำหนดให้นักเรียนได้สวดรับฟังพระธรรมเทศนาเพื่ออบรม ให้เด็กมีความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนา จนกระทั่งปี พ.ศ. ๒๔๙๓ กระทรวงศึกษาธิการจึงได้เริ่มกำหนดให้โรงเรียนต่างๆ ทั้งโรงเรียนหลวงและโรงเรียนราษฎร์^๔ ใช้หนังสือเรียนหลักสูตรจริยศึกษาสำหรับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา มีเนื้อหาการสอนวิชาศีลธรรมเป็นเรื่องเกี่ยวกับพุทธประวัติหลักธรรม หรือคำสอนจากพระไตรปิฎก เป็นที่สังเกตว่าแบบเรียนชุดพระพุทธศาสนามีลักษณะทางศาสนาด้วย ซึ่งโรงเรียนเลือกทำกันเป็นประจำทุกวัน ทุกสัปดาห์ หรือเป็นครั้งคราว การศึกษาเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาอย่างเป็นระบบเช่นนี้ ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีความสำนึกในการเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดีมากยิ่งขึ้นไปอีก

การเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในอดีตจนถึงปัจจุบันยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรเพราะครูและบุคลากรทางการศึกษายังขาดทักษะในการคิด วิเคราะห์ ขาดความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้ และเน้นการสอน โดยการบอกและให้เด็กท่องจำ เน้นวิชาความรู้มากกว่าการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม แก่เด็กและยังไม่สามารถสร้างบรรยากาศการเรียนรู้จากสิ่งต่างๆ ใกล้ตัวได้ ขณะเดียวกันครูได้รับการพัฒนาอย่างไม่เพียงพอและไม่ต่อเนื่อง^๕ ทำให้ผู้เรียนไม่เกิดความซาบซึ้งพอที่จะนำหลักธรรมไปประพฤติปฏิบัติให้บังเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนา

^๔ทินพันธ์ นาคะตะ, **พระพุทธศาสนากับสังคมไทย**, (กรุงเทพมหานคร : สหายบล็อกและการพิมพ์, ๒๕๔๓), หน้า ๒๕-๒๗.

^๕วิไล ตั้งจิตสมคิด, **การศึกษาและความเป็นครูไทย**, (กรุงเทพมหานคร : โอ เอส พรินติ้ง เฮ้าส์, ๒๕๓๔), หน้า ๕๒.

คุณธรรมและคุณภาพทางจิต จึงมักจะส่งผลออกมาว่า เยาวชนไทยขาดระเบียบวินัย ติดยาเสพติด ก่อการทะเลาะวิวาทกัน

จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมวัดดาวคอง เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ว่ามีปัญหาในการจัดการเรียนการสอนอย่างไร อีกทั้งมีแนวทางในการจัดการเรียนการสอนอย่างไรบ้าง เพื่อนำผลการศึกษาไปเป็นข้อมูลในการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมวัดดาวคองให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมวัดดาวคอง เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมวัดดาวคอง เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร

๑.๒.๓ เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมวัดดาวคอง เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร

๑.๓ ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมวัดดาวคอง เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร” ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตดังนี้

๑.๓.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจมุ่งเน้นเพื่อศึกษาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในโรงเรียนมัธยมวัดดาวคอง เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ใน ๔ ด้าน ดังนี้

๑. ด้านกระบวนการเรียนรู้

๒. ด้านสื่อการเรียนรู้

๓. ด้านกิจกรรมการเรียนรู้

๔. ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

๑.๓.๒ ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนในโรงเรียนมัธยมวัดดาวคณอง เขต
 ธนบุรี กรุงเทพมหานคร จำแนกเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน ๕๕๓ คน และชั้น
 มัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน ๒๕๐ คน รวมเป็นจำนวน ๘๐๓ คน

๑.๓.๓ ขอบเขตด้านพื้นที่

สถานที่ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ โรงเรียนมัธยมวัดดาวคณอง เขตธนบุรี
 กรุงเทพมหานคร

๑.๓.๔ ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการตั้งแต่เดือน กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๔ ถึงเดือน ธันวาคม
 พ.ศ. ๒๕๕๔ รวมเป็นระยะเวลา ๖ เดือน

๑.๔ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๔.๑ การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาใน โรงเรียนมัธยมวัดดาวคณอง
 เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร เป็นอย่างไร

๑.๔.๒ ปัญหาและอุปสรรคการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาใน โรงเรียน
 มัธยมวัดดาวคณอง เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร มีอะไรบ้าง

๑.๔.๓ แนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาใน โรงเรียนมัธยม
 วัดดาวคณอง เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร มีอะไรบ้าง

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

๑.๕.๑ โรงเรียน หมายถึง โรงเรียนที่จัดการศึกษาตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ถึง
 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ สังกัดสำนักงานมัธยมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

๑.๕.๒ โรงเรียนขนาดใหญ่ หมายถึง โรงเรียนมัธยมวัดดาวคณอง เขตธนบุรี
 กรุงเทพมหานคร มีจำนวนตั้งแต่ ๘๐๐-๑๐๐๐ คน

๑.๕.๓ นักเรียน หมายถึง ผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนมัธยมวัดดาวคณอง เขตธนบุรี
 กรุงเทพมหานคร

๑.๕.๔ วิชาพระพุทธศาสนา หมายถึง วิชาที่ว่าด้วยพระพุทธศาสนา ในกลุ่มสาระการ
 เรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษา
 ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๔

๑.๕.๕ ด้านกระบวนการเรียนรู้ หมายถึง การที่โรงเรียนมัธยมวัดดาวคอง เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร จัดมวลประสบการณ์ให้กับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้และประสบการณ์ต่างๆ ตามความคาดหวัง

๑.๕.๖ ด้านสื่อการเรียนรู้ หมายถึง เครื่องมือที่ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ สื่อโพรเจกเตอร์ สื่อวีดิทัศน์ อินเทอร์เน็ต หนังสือแบบเรียน เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมวัดดาวคอง เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร มีประสิทธิภาพดียิ่งๆ ขึ้น

๑.๕.๗ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง กระบวนการที่จัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยวิธีต่าง ๆ เพื่อหาทางปรับปรุงการเรียนการสอน โรงเรียนมัธยมวัดดาวคอง เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ให้ดียิ่ง ๆ ขึ้น

๑.๕.๘ ด้านการวัดผลและประเมินผลการศึกษา หมายถึง การติดตามสังเกตการณ์ ความสำเร็จของงานที่มอบหมาย การส่งงาน การทดสอบในห้องเรียน กิจกรรมก่อนเรียนและหลังเรียน ในโรงเรียนมัธยมวัดดาวคอง เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร

๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับ

๑. ได้ทราบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมวัดดาวคอง เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร

๒. ได้ทราบปัญหาอุปสรรคการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมวัดดาวคอง เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร

๓. ได้ทราบแนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมวัดดาวคอง เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร

บทที่ ๒

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมวัดดาวทอง เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) เพื่อศึกษาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ๒) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา และ ๓) เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมวัดดาวทอง เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

๒.๑ ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการศึกษา

๒.๑.๑ ทฤษฎีการเรียนรู้

๒.๑.๒ ทฤษฎีการสอน

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษา

๒.๒.๑ ด้านกระบวนการเรียนรู้

๒.๒.๒ ด้านสื่อการเรียนรู้

๒.๒.๓ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้

๒.๒.๔ ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

๒.๓ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๔ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการศึกษา

๒.๑.๑ ทฤษฎีการเรียนรู้

๑. ทฤษฎีการเรียนรู้ (learning theory) การเรียนรู้คือกระบวนการ ที่ทำให้คนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ความคิด คนสามารถเรียนรู้ได้จากการได้ยิน การสัมผัส การอ่าน การใช้เทคโนโลยี การเรียนรู้ของเด็ก และผู้ใหญ่จะต่างกัน เด็กจะเรียนรู้ด้วยการเรียนในห้อง การซักถาม ผู้ใหญ่มักเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ที่มีอยู่ แต่การเรียนรู้จะเกิดขึ้นจากประสบการณ์ ที่ผู้สอนนำเสนอ โดยการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ผู้สอนจะเป็นผู้ที่สร้างบรรยากาศทางจิตวิทยา ที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ ที่จะให้เกิดขึ้นเป็นรูปแบบใดก็ได้เช่น ความเป็นกันเอง ความเข้มงวด กวดขัน หรือความไม่มีระเบียบวินัย สิ่งเหล่านี้ผู้สอนจะเป็นผู้สร้างเงื่อนไข และสถานการณ์เรียนรู้

ให้กับผู้เรียน ดังนั้น ผู้สอนจะต้องพิจารณาเลือกรูปแบบการสอน รวมทั้งการสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน เพื่อที่ผู้สอนจะสามารถพัฒนาผู้เรียนได้ตรงกับความสามารถ และได้เต็มศักยภาพของผู้เรียน ทฤษฎีการเรียนรู้เหล่านี้ เป็นเครื่องมือสำคัญอีกส่วนหนึ่ง ที่ครูสอนจะนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาเด็ก ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำเสนอ ดังต่อไปนี้

๒. การเรียนรู้ตามทฤษฎีของ Bloom (Bloom's Taxonomy)

Bloom ได้แบ่งการเรียนรู้เป็น ๖ ระดับ ดังนี้^๑

- ๑) ความรู้ที่เกิดจากความจำ (knowledge) ซึ่งเป็นระดับต่ำที่สุด
- ๒) ความเข้าใจ (Comprehend)
- ๓) การประยุกต์ (Application)
- ๔) การวิเคราะห์ (Analysis) สามารถแก้ปัญหา ตรวจสอบได้
- ๕) การสังเคราะห์ (Synthesis) สามารถนำส่วนต่าง ๆ มาประกอบเป็นรูปแบบใหม่ได้ให้แตกต่างจากรูปเดิม เน้นโครงสร้างใหม่
- ๖) การประเมินค่า (Evaluation) วัดได้และตัดสินได้ว่าอะไรถูกหรือผิด ประกอบการตัดสินใจบนพื้นฐาน ของเหตุผลและเกณฑ์ที่แน่ชัด

๓. การเรียนรู้ตามทฤษฎีของเมเยอร์ (Mayor)

ในการออกแบบสื่อการเรียนการสอน การวิเคราะห์ความจำเป็นเป็นสิ่งสำคัญ และตามด้วยจุดประสงค์ของการเรียน โดยแบ่งออกเป็นย่อย ๆ ๓ ส่วนด้วยกัน คือ^๒

- ๑) พฤติกรรมควรชี้ชัด และสังเกตได้
- ๒) เงื่อนไข พฤติกรรมสำเร็จได้ควรมีเงื่อนไขในการช่วยเหลือ
- ๓) มาตรฐาน พฤติกรรมที่ได้นั้นสามารถอยู่ในเกณฑ์ที่กำหนด

๔. การเรียนรู้ตามทฤษฎีของบรูเนอร์ (Bruner) ประกอบด้วย^๓

- ๑) ความรู้ถูกสร้างหรือหล่อหลอมโดยประสบการณ์
- ๒) ผู้เรียนมีบทบาทรับผิดชอบในการเรียน
- ๓) ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความหมายขึ้นมาจากแง่มุมต่างๆ

^๑นิรันดร์. ข้อมูลเพื่อการค้นคว้า:สังคมศาสตร์และจิตวิทยา.[ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.idis.ru.ac.th/report/index.php?topic=2796.0;wap2> [๑๔ ต.ค. ๒๕๕๔].

^๒ปราชาญา กล้าผจญ และสมศักดิ์ คงเที่ยง, หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๕), หน้า ๗๘.

^๓นิรันดร์. ข้อมูลเพื่อการค้นคว้า:สังคมศาสตร์และจิตวิทยา.[ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.idis.ru.ac.th/report/index.php?topic=2796.0;wap2> [๑๔ ต.ค. ๒๕๕๔].

๔) ผู้เรียนอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เป็นจริง

๕) ผู้เรียนเลือกเนื้อหาและกิจกรรมเอง

๖) เนื้อหาควรถูกสร้างในภาพรวม

๕. การเรียนรู้ตามทฤษฎีของไทเลอร์ (Tylor) คือ^๕

๑) ความต่อเนื่อง (continuity) หมายถึง ในวิชาทักษะ ต้องเปิดโอกาสให้มีการฝึกทักษะในกิจกรรม และประสบการณ์บ่อย ๆ และต่อเนื่องกัน

๒) การจัดช่วงลำดับ (sequence) หมายถึง หรือการจัดสิ่งที่มีความง่าย ไปสู่สิ่งที่มีความยาก ดังนั้น การจัดกิจกรรมและประสบการณ์ ให้มีการเรียงลำดับก่อนหลัง เพื่อให้ได้เรียนเนื้อหาที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

๓) บูรณาการ (integration) หมายถึง การจัดประสบการณ์จึงควรเป็นในลักษณะที่ช่วยให้ผู้เรียน ได้เพิ่มพูนความคิดเห็น และได้แสดงพฤติกรรมที่สอดคล้องกัน เนื้อหาที่เรียน เป็นการเพิ่มความสามารถทั้งหมดของผู้เรียนที่จะได้ใช้ประสบการณ์ได้ ในสถานการณ์ต่าง ๆ กัน ประสบการณ์การเรียนรู้ จึงเป็นแบบแผนของปฏิสัมพันธ์ (interaction) ระหว่างผู้เรียนกับสถานการณ์ที่แวดล้อม

๖. ทฤษฎีการเรียนรู้ ๘ ขั้น ของกาเย่ (Gagne) คือ^๕

๑) การจูงใจ (Motivation Phase) การคาดหวังของผู้เรียนเป็นแรงจูงใจในการเรียนรู้

๒) การรับรู้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ (Apprehending Phase) ผู้เรียนจะรับรู้สิ่งที่สอดคล้องกับความตั้งใจ

๓) การปรุ้งแต่งสิ่งที่รับรู้ไว้เป็นความจำ (Acquisition Phase) เพื่อให้เกิดความจำระยะสั้นและระยะยาว

๔) ความสามารถในการจำ (Retention Phase)

๕) ความสามารถในการระลึกถึงสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปแล้ว (Recall Phase)

๖) การนำไปประยุกต์ใช้กับสิ่งที่เรียนรู้ไปแล้ว (Generalization Phase)

๗) การแสดงออกพฤติกรรมที่เรียนรู้ (Performance Phase)

---

^๕ปราชญา กกล้าผจญ และสมศักดิ์ คงเที่ยง, *หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา*, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๕), หน้า ๕๗.

^๕นิรันดร์. *ข้อมูลเพื่อการค้นคว้า: สังคมศาสตร์และจิตวิทยา*. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.idis.ru.ac.th/report/index.php?topic=2796.0;wap2> [๑๔ ต.ค. ๒๕๕๔].

๘) การแสดงผลการเรียนรู้กลับไปยังผู้เรียน (Feedback Phase) ผู้เรียนได้รับทราบผลเร็วจะทำให้มีผลดี และประสิทธิภาพสูง

องค์ประกอบที่สำคัญที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้จากแนวคิดนักการศึกษาของกาเย่ (Gagne) ประกอบด้วย^๖

- ๑) ผู้เรียน (learner) มีระบบสัมผัส และระบบประสาทในการรับรู้
- ๒) สิ่งเร้า (stimulus) คือ สถานการณ์ต่าง ๆ ที่เป็นสิ่งเร้าให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้
  - ๓) การตอบสนอง (response) คือ พฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้
  - ๔) การสอนด้วยสื่อตามแนวคิดของกาเย่ (Gagne)
  - ๕) เร้าความสนใจ มีโปรแกรมที่กระตุ้นความสนใจของผู้เรียน เช่น ใช้การ์ตูนหรือกราฟิกที่ดึงดูดสายตา
    - ๖) ความอยากรู้อยากเห็นจะเป็นแรงจูงใจให้ผู้เรียนสนใจในบทเรียน การตั้งคำถามก็เป็นอีกสิ่งหนึ่ง
      - ๗) บอกวัตถุประสงค์ ผู้เรียนควรทราบถึงวัตถุประสงค์ให้ผู้เรียนสนใจในบทเรียน เพื่อให้ทราบว่าบทเรียน เกี่ยวกับอะไร
      - ๘) กระตุ้นความจำผู้เรียน สร้างความสัมพันธ์ในการโยงข้อมูลกับความรู้ที่มีอยู่ก่อน เพราะสิ่งนี้สามารถทำให้เกิดความทรงจำในระยะยาวได้ เมื่อได้โยงถึงประสบการณ์ผู้เรียนโดยการตั้งคำถาม เกี่ยวกับแนวคิด หรือเนื้อหานั้น ๆ
      - ๙) เสนอเนื้อหาขั้นตอนนี้ จะเป็นการอธิบายเนื้อหาให้กับผู้เรียน โดยใช้สื่อชนิดต่าง ๆ ในรูป กราฟิก หรือ เสียง วิดีโอ
        - ๑๐) การยกตัวอย่าง การยกตัวอย่างสามารถทำได้โดยยกกรณีศึกษาการเปรียบเทียบ เพื่อให้เข้าใจได้ซาบซึ้ง
        - ๑๑) การฝึกปฏิบัติ เพื่อให้เกิดทักษะหรือพฤติกรรม เป็นการวัดความเข้าใจว่าผู้เรียน ได้เรียนถูกต้อง เพื่อให้เกิดการอธิบายซ้ำเมื่อรับสิ่งที่ผิด
        - ๑๒) การให้คำแนะนำเพิ่มเติม เช่น การทำแบบฝึกหัดโดยมีคำแนะนำ
        - ๑๓) การสอบเพื่อวัดระดับความเข้าใจ

^๖นิรันดร์. ข้อมูลเพื่อการค้นคว้า:สังคมศาสตร์และจิตวิทยา.[ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.idis.ru.ac.th/report/index.php?topic=2796.0;wap2> [๑๔ ต.ค. ๒๕๕๔].

๑๔) การนำไปใช้กับงานที่ทำในการทำสื่อควรมี เนื้อหาเพิ่มเติม หรือหัวข้อต่าง ๆ ที่ควรจะต้องรู้เพิ่มเติม

สรุปได้ว่า ทฤษฎีนี้สามารถนำมาใช้กับงานวิจัยนี้ได้ เพราะว่า ทฤษฎีการเรียนรู้ดังกล่าวข้างต้น ได้กล่าวถึง กระบวนการของการเรียนรู้ ที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลง ทั้งด้านพฤติกรรม ความคิด ได้ตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ ซึ่งวัตถุประสงค์ดังกล่าวสามารถจะเกิดขึ้นได้ โดยผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครู ที่เข้าใจกระบวนการของการเรียนรู้ว่า ประกอบด้วย ขั้นตอนต่าง ๆ ของการเรียนรู้ เช่น การเรียนรู้โดยผ่านการจำ การเรียนรู้ด้วยความเข้าใจ การเรียนรู้แบบการประยุกต์ และการเรียนรู้แบบวิเคราะห์ สังเคราะห์เป็นต้นแล้วจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการ และความสามารถของผู้เรียน โดยการสร้างรูปแบบ การเรียนรู้ที่ก่อให้เกิดแรงจูงใจต่อผู้เรียน การสอนด้วยรูปแบบใหม่ ๆ ที่น่าสนใจ และการสร้างบรรยากาศการเรียนการสอน ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งทั้งหมดจะนำไปสู่เป้าหมายของการจัดการศึกษาได้อย่างแท้จริง

๒.๑.๒ ทฤษฎีการสอน

ในการเรียนการสอนนั้น มักจะเน้นความสามารถของสมอง ในด้านของการใช้ภาษา การใช้ทักษะทางคณิตศาสตร์ และการคิดเชิงเหตุผล ซึ่งทำให้นักเรียนไม่สามารถพัฒนาความสามารถได้เท่าที่ควร ยกตัวอย่างนักเรียนบางคน มีความสามารถหลายด้าน เช่น ศิลปะ ดนตรี หรืออื่น ๆ แต่กลับต้องเรียนวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ที่ไม่ชอบ เมื่อผลการเรียนไม่ดี ผู้ปกครอง ครู เข้าใจว่า “เด็กโง่” แต่ความจริงถ้าพัฒนาให้ถูกด้าน นักเรียนคนนั้นอาจจะมีความสามารถมากกว่าที่เห็นทั่วไป เพื่อเป็นการตอบ โจทย์นี้ “ทฤษฎีการสอนแบบพหุปัญญา” (Multiple Intelligence) จึงถือกำเนิดขึ้นมาในวงการศึกษานี้

การ์ดเนอร์ (Gardner) ได้ให้ความหมายของเขาวนปัญญาใหม่ว่า “ความสามารถในการแก้ปัญหาในสภาพแวดล้อมต่าง ๆ หรือการสร้างสรรค์ผลงานต่าง ๆ ซึ่งจะมีความสัมพันธ์กับบริบททางวัฒนธรรมในแต่ละแห่ง รวมทั้งความสามารถในการตั้งปัญหา เพื่อจะหาคำตอบ และเพิ่มพูนความรู้” การ์ดเนอร์นั้น มีความเชื่อพื้นฐานเกี่ยวกับสติปัญญาที่สำคัญ ๒ ประการ คือ^๑

๑. เขาวนปัญญาของบุคคลมิได้มีเพียงความสามารถทางภาษา และทางคณิตศาสตร์เท่านั้น แต่มีอยู่อย่างหลากหลายถึง ๘ ประเภทด้วยกัน แต่การ์ดเนอร์เอง ก็กล่าวว่า

^๑การ์ดเนอร์ (Gardner) อ่างในทศนาแซมมณี, ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๔๕), หน้า ๘๖.

อาจจะมากกว่า ๘ ประเภท โดยคนแต่ละคนจะมีความสามารถเฉพาะด้านแตกต่างกันไป ซึ่งสอดคล้องกับเรื่องของความแตกต่างระหว่างบุคคล ความสามารถที่แตกต่างกันออกไปนี้ เมื่อผสมผสานออกมา แล้วจะก่อให้เกิดเอกลักษณ์เฉพาะตัวบุคคล

๒. เซาว์ปัญญาไม่ใช่สิ่งที่มั่นคงถาวรตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย หากแต่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามสภาพแวดล้อม และการส่งเสริมที่เหมาะสม

การ์ดเนอร์ยังได้ได้อธิบายถึงเซาว์ปัญญาไว้ว่า ประกอบด้วยความสามารถ ๓ ประการ ได้แก่

๑. ความสามารถในการแก้ปัญหาในสภาพการณ์ต่าง ๆ ที่เป็นไปตามธรรมชาติ และตามบริบททางวัฒนธรรมของแต่ละบุคคล

๒. ความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานที่มีประสิทธิภาพ และสัมพันธ์กับบริบททางวัฒนธรรม

๓. ความสามารถในการแสวงหาหรือตั้งปัญหาเพื่อหาคำตอบ และเพิ่มพูนความรู้

พงษ์ศักดิ์ แป้นแก้ว ได้อธิบายเซาว์ปัญญาซึ่ง การ์ดเนอร์ได้เสนอไว้ ๘ ด้าน อย่างละเอียด ดังนี้^๔

๑. สถิติปัญญาด้านภาษา (Linguistic Intelligence)

๒. สถิติปัญญาในการใช้เหตุผลเชิงตรรกะและคณิตศาสตร์ (Logical Mathematical Intelligence)

๓. สถิติปัญญาด้านการเคลื่อนไหวร่างกายและกล้ามเนื้อ (Bodily Kinesthetic Intelligence)

๔. สถิติปัญญาด้านการมองเห็นและมิติสัมพันธ์ (Visual/Spatial Intelligence)

๕. สถิติปัญญาด้านดนตรี (Musical Intelligence)

๖. สถิติปัญญาด้านการเข้ากับผู้อื่น (Interpersonal Intelligence)

๗. สถิติปัญญาด้านการรู้จักและเข้าใจตนเอง (Intrapersonal Intelligence)

๘. สถิติปัญญาด้านการเป็นนักธรรมชาติวิทยา (Nationalism Intelligence)

---

^๔ พงษ์ศักดิ์ แป้นแก้ว, “พหุปัญญา (Multiple Intelligence)”. ศึกษาศาสตร์สาร, (มกราคม- มิถุนายน ๒๕๔๖), หน้า ๑๐๕-๑๑๕.

ทิสนา แชมมณี กล่าวว่า การมองและเข้าใจเขาวัวปัญญาในความหมายที่ต่างกันย่อมก่อให้เกิดการกระทำที่แตกต่างกัน ทฤษฎีพหุปัญญา ได้ขยายขอบเขตของความหมายของคำว่าปัญญาออกไปอย่างกว้างขวางมากขึ้นจากเดิม ส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนขยายขอบเขตไปอย่างกว้างขวางเช่นกัน แนวทางการนำทฤษฎีพหุปัญญามาใช้ในการเรียนการสอนมีหลากหลาย ดังนี้^๕

๑. เนื่องจากผู้เรียนแต่ละคนมีเขาวัวปัญญาแต่ละด้านไม่เหมือนกัน ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอนควรมีกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ที่สามารถส่งเสริมเขาวัวปัญญาหลาย ๆ ด้านมิใช่มุ่งพัฒนาแต่เพียงเขาวัวปัญญาด้านใดด้านหนึ่งเท่านั้น ดังเช่นในอดีตเรามักจะมีการเน้นการพัฒนาด้านภาษาและด้านคณิตศาสตร์ หรือด้านการใช้เหตุผลเชิงตรรกะอันเป็นการพัฒนาสมองซีกซ้ายเป็นหลัก ทำให้ผู้เรียนไม่มีโอกาสพัฒนาเขาวัวปัญญาด้านอื่น ๆ เท่าที่ควร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้เรียนที่มีเขาวัวปัญญาด้านอื่นสูง จะขาดโอกาสที่จะเรียนรู้และพัฒนาในด้านที่ตนมีความสามารถหรือถนัดเป็นพิเศษ การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการของสติปัญญาหลาย ๆ ด้านจะช่วยให้ผู้เรียนทุกคนมีโอกาส ที่จะพัฒนาตนเองอย่างรอบด้าน พร้อมทั้งช่วยส่งเสริมอัจฉริยภาพ หรือความสามารถเฉพาะตนของผู้เรียน ไปในตัว

๒. เนื่องจากผู้เรียนมีระดับพัฒนาการในเขาวัวปัญญาแต่ละด้านไม่เท่ากัน ดังนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับขั้นพัฒนาการในแต่ละด้านของผู้เรียน ตัวอย่างเช่น เด็กที่มีเขาวัวปัญญาด้านดนตรีสูง จะพัฒนาปัญญาด้านดนตรีของตนไปอย่างรวดเร็ว ต่างจากเด็กคนอื่น ๆ ดังนั้น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเด็ก ที่มีขั้นพัฒนาการด้านใดด้านหนึ่งสูงควรต้องแตกต่างไป จากเด็กที่มีขั้นพัฒนาการในด้านนั้นต่ำกว่า

๓. เนื่องจากผู้เรียนแต่ละคนมีเขาวัวปัญญาแต่ละด้านไม่เหมือนกัน การผสมผสานของความสามารถด้านต่าง ๆ ที่มีอยู่ไม่เท่ากันนี้ ทำให้เกิดเป็นเอกลักษณ์ (Uniqueness) หรือลักษณะเฉพาะของแต่ละคนซึ่งไม่เหมือนกัน หรืออีกนัยหนึ่ง เอกลักษณ์ของ แต่ละบุคคลทำให้แต่ละคนแตกต่างกัน และความแตกต่างที่หลากหลาย (Diversity) นี้สามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวม ดังนั้น กระบวนการคิดที่ว่าคนนี้โง่ หรือเก่งกว่าคนนั้นคนนี้จึงควรปรับเปลี่ยนไป การสอนควรเน้นการส่งเสริมความเป็นเอกลักษณ์ของผู้เรียน ครูควรสอน โดยเน้นให้ผู้เรียนค้นหาเอกลักษณ์ของตนภาคภูมิใจในเอกลักษณ์ของตนเอง และเคารพในเอกลักษณ์ของผู้อื่น รวมทั้งเห็นคุณค่า และเรียนรู้ที่จะใช้ความแตกต่างของแต่ละบุคคลให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

---

^๕ทิสนา แชมมณี, ศาสตราจารย์ : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕), หน้า ๘๕-๘๐.

เช่นนี้ ผู้เรียนก็จะเรียนรู้อย่างมีความสุข มีทัศนคติที่ดีต่อตนเองเห็นคุณค่าในตนเอง ในขณะที่เดียวกัน ก็มีความเคารพในผู้อื่น และอยู่ร่วมกันอย่างเกื้อกูลกัน

๔. ระบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ควรจะต้องมีการปรับเปลี่ยนไป จากแนวคิดเดิมที่ใช้การทดสอบ เพื่อวัดความสามารถทางเชาวน์ปัญญาเพียงด้านใดด้านหนึ่งเท่านั้น และที่สำคัญ คือ ไม่สัมพันธ์กับบริบทที่แท้จริงที่ใช้ความสามารถนั้น ๆ ตามปกติ วิธีการประเมินผลการเรียนการสอนที่ดี ควรมีการประเมินหลาย ๆ ด้าน และในแต่ละด้านควรเป็นการประเมินในสภาพการณ์ของปัญหาที่สามารถแก้ปัญหาได้ด้วยอุปกรณ์ที่สัมพันธ์กับเชาวน์ปัญญาด้านนั้น ๆ การประเมินจะต้องครอบคลุมความสามารถในการแก้ปัญหา หรือการสร้างสรรค์ผลงานโดยใช้อุปกรณ์ที่สัมพันธ์กับเชาวน์ปัญญาด้านนั้นอีกวิธีหนึ่ง คือการให้เรียนอยู่ในสภาพการณ์ ที่ซับซ้อนซึ่งต้องใช้สติปัญญาหลายด้าน หรือการให้อุปกรณ์ซึ่งสัมพันธ์กับเชาวน์ปัญญาหลาย ๆ ด้านและสังเกตดูว่า ผู้เรียนเลือกใช้เชาวน์ปัญญาด้านใด หรือศึกษาและใช้อุปกรณ์ซึ่งสัมพันธ์กับเชาวน์ปัญญาด้านใด มากเพียงไร

สรุปได้ว่า ทฤษฎีนี้สามารถนำมาใช้กับงานวิจัยนี้ได้ เพราะว่า ทฤษฎีการสอนแบบ พหุปัญญาข้างต้น เชื่อความบุคคลมีความสามารถในการเรียนรู้ไม่เท่ากัน และมีความสามารถแตกต่างกันไป ซึ่งการจัดการศึกษาแผนกบาลี ก็ควรคำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียนทั้งในด้านความสามารถทางสมอง ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เป็นต้นแล้ว จัดการเรียนการสอนให้หลากหลาย ทั้งด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยให้ครอบคลุมความสามารถของผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับขั้นพัฒนาการในแต่ละด้านของผู้เรียน การสอนที่เน้นการส่งเสริมความเป็นเอกลักษณ์ของผู้เรียน และที่สำคัญคือการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ควรวัดความสามารถของผู้เรียนในหลาย ๆ ด้าน นอกจากการวัดด้านความจำแต่เพียงอย่างเดียว ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อตัวผู้เรียนได้อย่างสูงสุด

ระบบการสอนแบบ ๔ MAT เกิดขึ้นจากแนวคิดนักการศึกษาคนสำคัญ ชาวอเมริกา ชื่อ ซูซานมอร์ริส (Susan Moris) และเบอร์นิส แม็คคาร์ธี (Bernice Mc Carthy) เมื่อปี ๑๙๘๐ จึงถือว่ามีใช้เป็นรูปแบบการสอน ที่แปลกใหม่หรือเกิดขึ้นใหม่แต่อย่างใด แต่ที่เพิ่งได้รับความสนใจ และเป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางในประเทศไทยเมื่อไม่นานมานี้ เนื่องมาจากได้รับอิทธิพลจากทฤษฎีพหุปัญญา (Multiple Intelligences) ของโฮเวิร์ด การ์ดเนอร์ (Howard Gardner) ที่เข้ามา และได้รับความสนใจกันอย่างกว้างขวางในหมู่นักการศึกษาไทยในปัจจุบัน เมื่อวิเคราะห์

แนวคิดทฤษฎีการสอนแบบ ๔ MAT จะได้ประเด็นหลักของแนวคิดซึ่งสรุปได้เป็น ๓ ประเด็น ดังนี้^{๑๐}

๑. แบบฉบับหรือลีลาการเรียนรู้ของผู้เรียนมีความแตกต่างกันตามความแตกต่างระหว่างบุคคลมี ๔ แบบ ได้แก่

๑) ผู้เรียนแบบที่ ๑ (WHY) เป็นคนช่างคิดช่างสงสัย อยากรู้อยากเห็น ชอบเรียนรู้ด้วยการสังเกต และสัมผัส ชอบเรียนรู้จากการฟัง การเฝ้าดู การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ชอบงานทำร่วมกับผู้อื่น จึงมักชอบตั้งคำถามว่าทำไม

๒) ผู้เรียนแบบที่ ๒ (WHAT) เป็นผู้สนใจข้อเท็จจริง ชอบเรียนรู้จักการรับข้อมูลและสิ่งต่าง ๆ จากครูหรือจากคนอื่น ๆ เป็นคนช่างวิเคราะห์ ชอบเรียนรู้ด้วยวิธีการคิดไตร่ตรอง

๓) ผู้เรียนแบบที่ ๓ (HOW) เป็นผู้สนใจในวิธีการต่าง ๆ อยากรู้ว่าสิ่งต่าง ๆ นั้นทำงานอย่างไร ชอบที่จะได้ลงมือปฏิบัติจริงเป็นการเรียนรู้จากสามัญสำนึก ที่สัมผัสได้ เช่น จับต้อง ดูคลำ ทดลอง ทำของจริง ฝึกปฏิบัติ

๔) ผู้เรียนแบบที่ ๔ (IF) ชอบค้นหาคำตอบเป็นไปได้อย่างไร ถ้าไม่เป็นแบบนี้จะเป็นอย่างอื่นได้หรือไม่ จึงสนใจในการค้นหาสิ่งใหม่ด้วยตนเองด้วยการทดลองพิสูจน์เรียนรู้จากความรู้สึกร่างกายของตนเอง เรียนรู้ด้วยการลองผิดลองถูก ชอบที่จะลองทำดู และค้นพบสิ่งใหม่ ๆ ด้วยตนเอง

๒. ลีลาการสอนหรือวิธีการสอนของครูจึงต้องมี ๔ แบบเพื่อตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลเช่นกัน

บทบาทที่ ๑ ครู คือ ผู้กระตุ้นสร้างแรงจูงใจ ครูจะต้องเป็นผู้ช่วย / กระตุ้นการเรียนรู้ และสร้างแรงจูงใจให้กับนักเรียนโดยการให้เขาได้สังเกต คิดไตร่ตรองสัมผัส ครูนำประสบการณ์จริงไปสู่การคิดกระตุ้นให้เขาได้ฟังได้เห็น และอยากคิดอยากตั้งถามซึ่งคำถามที่เกิดขึ้นมีหลากหลายมากมาย แต่สิ่งที่ควรเกิดขึ้นกับผู้เรียนมากที่สุด คือ คำว่า ทำไมวิธีการสอน อาจใช้สถานการณ์จำลองการอภิปราย การให้สังเกตสิ่งต่าง ๆ การตั้งคำถามบทบาทนี้จะทำให้ผู้เรียนแบบที่ ๑ (WHY) มีความสุขความสบายใจในการเรียนมากที่สุดเจตนาารมณ์ของ ๔ MAT ในชั้น WHY จะเป็นการกระตุ้นช่วยเหลือโดยการให้นักเรียนได้สังเกตได้ฟังแล้ว ทิ้งปริศนาให้นักเรียนขบคิด

^{๑๐}ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ, การจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างศักยภาพนักเรียน : วารสารศูนย์ศึกษาการพัฒนาศึกษาปีที่ ๒ ฉบับที่ ๗. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.gotoknow.org/blogs/posts/202009> [๑๖ ต.ค. ๒๕๕๔].

จนเกิดการตั้งคำถามถามให้ได้ว่า ทำไมกับครูหรือกับตนเองหรือกับใคร ๆ เพื่อเขาจะได้มีความกระตือรือร้น และมีแรงจูงใจในการแสวงหาคำตอบหรือความรู้ในขั้น What หรือ ขั้น How ได้ต่อไป

บทบาทที่ ๒ ครู คือ ผู้สอนผู้บอกความรู้ บทบาทของครูเป็นผู้ป้อนความรู้ ป้อนความจริงให้กับนักเรียน เพื่อให้เกิดความเข้าใจให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ครูจะต้องให้ความรู้เนื้อหาที่ลึกซึ้งให้แก่ นักเรียน ครูเป็นผู้สอนผู้แจ้งให้ทราบบทบาทที่ ๒ นี้จะทำให้ผู้เรียนแบบที่ ๒ (WHAT) มีความสุขความสบายใจในการเรียนมากที่สุด

บทบาทที่ ๓ ครู คือ โค้ชหรือผู้ฝึกสอนครูจะปล่อยให้ นักเรียนลงมือทำจากของจริง และฝึกปฏิบัติจากของจริงด้วยตนเองครูเพียงแต่ทำหน้าที่อำนวยความสะดวก และจัดเตรียมสื่ออุปกรณ์ให้นักเรียน เป็นเพียงผู้ชี้แนะแนะนำ เพื่อให้นักเรียนลงมือปฏิบัติงานให้สำเร็จ ครูจึงเปรียบเสมือน โค้ชหรือผู้ฝึกสอน ครูจำเป็นจะต้องออกแบบกิจกรรมให้ได้ เพื่อให้นักเรียนกระหายอยากลงมือปฏิบัติบทบาทนี้ผู้เรียนแบบที่ ๓ (HOW) จะมีความสุขความสบายใจมากที่สุด

บทบาทที่ ๔ ครู คือ ผู้ประเมินผลผู้ร่วมเรียนรู้ผู้แก้ไขครูจัดสถานการณ์ให้นักเรียนได้ค้นหา คิดค้น และทดลองทำสิ่งใหม่ ๆ ด้วยตัวของเขาเองโดยการกระตุ้นและกำหนดสถานการณ์ต่าง ๆ ให้เขาได้คิดค้น หรือค้นพบสิ่งใหม่ ๆ เช่นถ้าไม้เป็นอย่างนี้แล้วจะเป็นอย่างไร ได้ อีกมันจะเป็นแบบอื่นได้หรือไม่ ถ้าไม้เป็นอย่างนี้ มันจะเกิดอะไรขึ้นหรือถ้าเป็นอย่างนี้แล้วจะเกิดอะไรขึ้น หรือถ้ามันเป็นอย่างนั้นแล้วจะทำอย่างไร ตัวอย่างเช่นครูสอนการเพาะถั่วงอกด้วยกระดาษทิชชู เมื่อถึงขั้น IF อาจตั้งคำถามว่าจากเมล็ดถั่วงอกจะงอกออกมาภายในกี่วันจะมีใบที่ใบหรือถ้าไม่ใช่กระดาษทิชชูจะใช้วัสดุอื่นได้หรือไม่ หรือถ้ามันไม่งอกเพราะอะไรจะเกิดอะไรขึ้นถ้าเพาะในห้องกับเพาะกลางแจ้งถั่วงอกในห้องไม่มีแสงเป็นอย่างไร ถั่วงอกกลางแจ้งถั่วงอกจะเป็นอย่างไร ครูจะกระตุ้นให้นักเรียนลองผิดลองถูกและเรียนรู้เองสอนกันเองค้นพบความรู้ด้วยตนเองครูเพียงแต่เป็นผู้ร่วมเรียนรู้ไปพร้อมกับนักเรียน และทำหน้าที่เป็นผู้ประเมินความรู้และผลงานนักเรียนว่าเป็นอย่างไร และคอยแก้ไขแนะนำผลงานของนักเรียนเท่านั้นในขั้น IF นี้ นักเรียนจะสามารถประมวลความรู้ที่ได้รับให้เกิดเป็นความรู้ใหม่ หรือนำเอาความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ได้

๓. รูปแบบการสอนทั้ง ๔ แบบจะมี ๘ เทคนิคเพื่อพัฒนาสมองทั้ง ๒ ซีก คือ เริ่มจากเทคนิค ขวา-ซ้าย ขวา-ซ้าย ซ้าย-ขวา ซ้าย-ขวา ตามลำดับต่อเนื่องกันไป ๘ ขั้นตอน

สรุปความได้ว่าทฤษฎีนี้ สามารถนำมาใช้กับงานวิจัยนี้ได้ เพราะว่า ทฤษฎีการสอนแบบ ๔ MAT เข้ากันได้กับการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ซึ่งเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และการจัดการเรียนการสอนควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลโดยใช้

กระบวนการสอนที่เน้นการพัฒนาสมองทั้งสองซีก ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตัวเองได้อย่างสมบูรณ์ครบทุกด้าน และบรรลุถึงความสำเร็จในการเรียนรู้ตามวิธีที่ตนเองมีความถนัด ซึ่งหากครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอนได้อย่างถูกต้องเหมาะสมก็จะสามารถพัฒนานักเรียนให้เป็นคน เก่ง ดี และมีความสุขเต็มตามศักยภาพของแต่ละคนได้อย่างเต็มที่

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๖ ระบุไว้ว่า การจัดการศึกษา ต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทย ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข นอกจากนี้ในมาตรา ๕ ยังได้กล่าวถึง การจัดระบบ โครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษา ให้ยึดหลักการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กร เอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ๆ ในหมวด ๔ ตั้งแต่ มาตราที่ ๒๒ ถึง มาตรา ๓๐ กล่าวถึงการจัดการศึกษาไว้ ดังนี้^{๑๑}

๑. การจัดการศึกษาต้องเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ประสบการณ์การเรียนรู้ให้ยึดหลัก ดังนี้

๑) ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ดังนั้นต้องจัดสภาพแวดล้อม บรรยากาศรวมทั้งแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ให้หลากหลาย เพื่อเอื้อต่อความสามารถของแต่ละบุคคล เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติ ที่สอดคล้องกับความถนัดและความสนใจเหมาะสมแก่วัย และศักยภาพของผู้เรียน เพื่อให้การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ทุกที่ทุกเวลา และเป็นการเรียนรู้กันและกัน อันก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เพื่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเองชุมชน สังคม และประเทศชาติ โดยการประสานความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับผู้ปกครอง บุคคล ชุมชน และทุกส่วนของสังคม

๒) ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด การเรียนการสอนมุ่งเน้นประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ จึงต้องจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น มีนิสัยรักการเรียนรู้ และเกิดการใฝ่รู้ใฝ่เรียนอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

^{๑๑}สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน), พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑, แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่๓) ๒๕๕๕, (กรุงเทพมหานคร: ๒๕๕๓), หน้า ๑๒.

๒. มุ่งปลูกฝังและสร้างลักษณะที่พึงประสงค์ให้กับผู้เรียนโดยเน้นความรู้ คุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และบูรณาการความรู้ในเรื่องต่าง ๆ อย่างสมดุล รวมทั้งการฝึกทักษะ และกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ใช้ความรู้ โดยให้ผู้เรียน มีความรู้ และประสบการณ์ในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

๑) ความรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเองและความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติ และสังคมโลก รวมถึงความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ความเป็นมา ของสังคมไทยและระบบการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรง เป็นประมุข

๒) ความรู้ และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งความรู้ ความ เข้าใจและประสบการณ์ เรื่องการจัดการ การบำรุงรักษา การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน

๓) ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทยและการ รู้จักประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา

๔) ความรู้และทักษะด้านคณิตศาสตร์ และด้านภาษาเน้นการใช้ภาษาไทย อย่างถูกต้อง

๕) ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

๓. กระบวนการเรียนรู้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดแนวทางใน การจัดการกระบวนการเรียนรู้ ของสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๑) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ และความถนัด ของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

๒) ให้มีการฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และ การประยุกต์ความรู้มาใช้ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

๓) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติ ให้ทำได้ คิดเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

๔) จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้ สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ ในทุกวิชา

๕) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถ ใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้

๖) ผู้เรียนและผู้สอนเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอน และแหล่ง
 วิทยาการประเภทต่าง ๆ

๗) การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ที่มีการประสานความร่วมมือ
 กับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียน ตามศักยภาพ

๔. การส่งเสริมการจัดกระบวนการเรียนรู้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ได้
 กำหนดบทบาท ในการส่งเสริมการเรียนรู้ของรัฐและสถานศึกษาต่าง ๆ ดังนี้

๑) รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุก
 รูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์
 อุทยานวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ศูนย์การกีฬาและนันทนาการ แหล่งข้อมูล และแหล่งการ
 เรียนรู้ อย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ

๒) ให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดหลักสูตรแกนกลาง
 การศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองดีของชาติ การดำรงชีวิตและการประกอบ
 อาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษา

๓) ให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่จัดทำสาระหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวข้อง
 กับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่
 ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ

๔) หลักสูตรการศึกษาระดับต่าง ๆ ต้องมีลักษณะหลากหลายเหมาะสม
 กับแต่ละระดับ โดยมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคล สาระของหลักสูตร ทั้งที่เป็นวิชาการ วิชาชีพ
 ต้องมุ่งพัฒนาคนให้มีความสมดุล ทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และ
 ความรับผิดชอบต่องสังคม

๕) ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน และองค์กรชุมชน องค์กร
 ปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และ
 สถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้
 ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญา
 และวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการ รวมทั้งหา
 วิธีการสนับสนุนให้มีการเปลี่ยนแปลงประสบการณ์ การพัฒนาระหว่างชุมชน

๖) ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอน ที่มีประสิทธิภาพรวมทั้ง
 การส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัย เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละ
 ระดับการศึกษา

๕. การประเมินผลการเรียนรู้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ได้ระบุถึงวิธีการประเมินผลการจัดกระบวนการเรียนรู้ไว้ว่า ให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียน โดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรม และการทดสอบ ควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสม ของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา นอกจากนั้นการประเมินผลผู้เรียนยังต้องเกี่ยวข้องกับหลักการสำคัญคือ

- ๑) ใช้วิธีการที่หลากหลายในการประเมินผู้เรียน
- ๒) ใช้วิธีการที่หลากหลายในการจัดสรร โอกาสเข้าศึกษาต่อ
- ๓) ใช้วิธีการวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียน
- ๔) มุ่งการประกันคุณภาพโดยสถานศึกษาทำการประเมินผลภายในทุกปี และรายงานการประเมินต่อต้นสังกัด และสาธารณชน

๕) สถานศึกษาได้รับการประเมินภายนอกอย่างน้อย ๑ ครั้ง ทุก ๕ ปี

๒.๒.๑ ด้านกระบวนการเรียนรู้

กระบวนการเรียนรู้เป็นเครื่องมือสำคัญที่จะพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ อีกทั้งกระบวนการเรียนรู้ยังจำเป็นสำหรับผู้เรียนในการดำเนินชีวิตในสังคมปัจจุบันและอนาคต ซึ่งมีผู้กล่าวถึงกระบวนการเรียนรู้ในมุมมองต่างๆ ดังนี้

๑. ความหมายของกระบวนการเรียนรู้

ทิสนา แคมมณี ได้กล่าวว่า กระบวนการเรียนรู้ หมายถึง การดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอน หรือการใช้วิธีการต่างๆ ที่ช่วยให้บุคคลเกิดการเรียนรู้^{๑๒}

สุมิตร คุณานุกร ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการจัดประสบการณ์ให้กับผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามความมุ่งหมายของหลักสูตรที่ได้กำหนดไว้ด้วยวิธีการต่างๆ^{๑๓}

^{๑๒} ทิสนา แคมมณี, ศาสตราจารย์สอน องค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕), หน้า ๒.

^{๑๓} สุมิตร คุณานุกร, หลักสูตรและการสอน, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, ๒๕๒๘), หน้า ๑๔๖.

สุพิศ บุญชูวงศ์ ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการนำหลักสูตร ไปสู่การสอน ซึ่งมีระบบกระบวนการเรียนการสอน กิจกรรมและมีการกำหนดแผนงานส่งเสริมการเรียนการสอน โดยผู้สอนและผู้เรียน^{๑๔}

สุมาลี จันทร์ชลอ กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้ไว้ว่า การจัดการเรียนรู้ (Learning) เป็นการดำเนินการหรือการจัดประสบการณ์ โดยใช้กิจกรรมในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด การเรียนการสอนจะมีประสิทธิภาพผู้สอนจะต้องจัดทำแผนการสอนเป็นอย่างดี และดำเนินการสอนตามแผนการสอนที่เตรียมไว้^{๑๕}

วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการดำเนินงานด้านการเรียนการสอนในสถานศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมายที่กำหนด ซึ่งองค์ประกอบการเรียนการสอนจะประกอบไปด้วย หลักสูตร วิธีการเรียนการสอนและการประเมิน^{๑๖}

สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ กล่าวว่า กระบวนการเรียนรู้ หมายถึง การที่สถานศึกษาจัดมวลประสบการณ์ให้กับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้และประสบการณ์ต่างๆ ตามความคาดหวัง^{๑๗}

สรุปได้ว่า กระบวนการเรียนรู้ หมายถึง การดำเนินการหรือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างเป็นขั้นตอน หรือการใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนต่างๆ ที่ช่วยให้บุคคลเกิดการเรียนรู้

^{๑๔} สุพิศ บุญชูวงศ์, หลักการสอน, (กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะวิชาครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏเพชรบุรีวิทยาการรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, ๒๕๓๖), หน้า ๖.

^{๑๕} สุมาลี จันทร์ชลอ, การวัดผลและประเมินผล, (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ, ๒๕๔๒), หน้า ๑๑.

^{๑๖} วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, การพัฒนาการเรียนการสอนทางอุดมศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาอุดมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๓), หน้า ๑๐.

^{๑๗} สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ, ๒๐ วิธีจัดการเรียนรู้, (กรุงเทพมหานคร : ภาพพิมพ์, ๒๕๔๕), หน้า ๑๔-๑๕.

๒. ปัญหากระบวนการเรียนรู้

วิทยากร เชียงกูล ได้กล่าวถึงปัญหาที่ส่งผลต่อกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนในมุมมองของนักจิตวิทยาการศึกษาโดยสรุปดังนี้^{๑๘}

๑) ครู อาจารย์ใช้วิธีการเรียนการสอนที่ไม่เหมาะสม จึงทำให้ผู้เรียนขาดความตั้งใจ ความมุ่งมั่น ส่งผลในกระบวนการเรียนรู้ไม่พัฒนา

๒) ปัญหาส่วนตัวของผู้เรียน ปัญหาทางกายภาพ เช่น เด็กฟังหรือมองเห็นได้ไม่ดี ทำให้ส่งผลต่อกระบวนการเรียนรู้

๓) ปัญหาปัจจัยสภาพแวดล้อมด้านสังคมและอารมณ์ของผู้เรียน สภาพแวดล้อมของครอบครัวเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนมาก เด็กที่มาจากครอบครัวที่พ่อแม่เข้มงวดมากเกินไป หรือปล่อยปะละเลย ไม่ฝึกให้เด็กมีวินัยในตัวเอง ครอบครัวที่หย่าร้าง พ่อแม่แยกกันอยู่หรือพ่อแม่ไปทำงานแดนไกล ไม่มีความสัมพันธ์ที่ดีกับลูกๆ มีปัญหาทางเศรษฐกิจมาก มักจะทำให้เด็กเครียดกังวลและเรียนไม่ได้ดี เมื่อเทียบกับเด็กที่มาจากครอบครัวที่พ่อแม่ให้ความสนับสนุนให้กำลังใจ โดยไม่ตัดสินลูกมากเกินไป เด็กกลุ่มหลังจะมีความมั่นใจ มีทัศนคติในทางบวกและมีพัฒนาการกระบวนการเรียนรู้ที่ดีกว่า

๔) ปัญหาสภาพแวดล้อมด้านทัศนคติของชุมชนและสังคม ทัศนคติของครูผู้สอน ชุมชนและสังคมต่อโรงเรียน หากเป็นทัศนคติทางลบก็จะมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนในทางลบ

ผดุง อารยะวิญญู กล่าวไว้ว่า ความบกพร่องทางการเรียนรู้ก่อให้เกิดปัญหาในการเรียนเนื่องจากเด็กไม่สามารถเรียนได้ดีเท่ากับเด็กปกติทั่วไป การค้นหาความบกพร่องของเด็กส่วนมากเป็นหน้าที่ของบุคลากรทางสาธารณสุข บุคลากรทางการศึกษาอาจจำแนกการรับรู้ไว้เพื่อจะได้หาทางจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับปัญหาของเด็กต่อไป สาเหตุของความบกพร่องนี้อาจจำแนกได้ ดังนี้^{๑๙}

๑) การได้รับบาดเจ็บทางสมอง จากการศึกษาทางการแพทย์พบว่าสาเหตุสำคัญที่ทำให้เด็กเหล่านี้ไม่สามารถเรียนรู้ได้ดีนั้น เนื่องมาจาก การได้รับบาดเจ็บทางสมอง

^{๑๘} วิทยากร เชียงกูล, จะแก้ปัญหาคณิตไทยเรียนอ่อนได้อย่างไร. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.rsunews.net/Think%20Tank/TT59/SolveAProblemForEducationOfThaiChild.htm> [๒๗ ต.ค. ๒๕๕๔].

^{๑๙} ผดุง อารยะวิญญู, การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แว่นแก้ว, ๒๕๔๒), หน้า ๗-๘.

(brain damage) อาจจะเป็นการได้รับบาดเจ็บก่อนคลอด ระหว่างคลอด หรือหลังคลอดก็ได้ การบาดเจ็บนี้ทำให้ระบบประสาทส่วนกลางไม่สามารถทำงานได้เต็มที่

๒) วรรณพันธุ์ งานวิจัยเป็นจำนวนมากระบุตรงกันว่าความบกพร่องทางการเรียนรู้บางอย่างสามารถถ่ายทอดทางกรรมพันธุ์ได้ ดังจะเห็นได้จากการศึกษาเป็นรายกรณีพบว่าเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้บางคน อาจมีพี่น้องที่เกิดจากท้องเดียวกันมีปัญหาทางการเรียนรู้เช่นกัน หรืออาจมีพ่อแม่ พี่ น้อง หรือญาติใกล้ชิดมีปัญหาทางการเรียนรู้เช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาในการอ่าน การเขียนและความเข้าใจ

๓) สิ่งแวดล้อม ในที่นี้ หมายถึง สาเหตุอื่นๆ ที่ไม่ใช่การได้รับบาดเจ็บทางสมองและกรรมพันธุ์ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นกับเด็กภายหลังคลอด เมื่อเด็กเติบโตขึ้นมาในสภาพแวดล้อมที่ก่อให้เกิดความเสี่ยง เช่น การที่เด็กมีพัฒนาการทางร่างกายล่าช้าด้วยสาเหตุบางประการ หรือร่างกายได้รับสารบางประการอันเนื่องจากสภาพมลพิษในสิ่งแวดล้อม การขาดสารอาหารในวัยทารกและในวัยเด็ก การสอนที่ไม่มีประสิทธิภาพของครู ตลอดจนการขาดโอกาสในการศึกษา เป็นต้น แม้ว่าองค์ประกอบทางสภาพแวดล้อมเหล่านี้จะไม่ใช่อุบัติเหตุที่ก่อให้เกิดความบกพร่องทางการเรียนรู้โดยตรงแต่องค์ประกอบเหล่านี้ก็อาจทำให้สภาพการเรียนรู้ของเด็กมีความบกพร่องมากยิ่งขึ้น

เบญจพร ปัญญาขง ได้กล่าวถึงเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ว่าอาจมีสาเหตุมาจากสมองทำงานผิดปกติเนื่องจากสาเหตุดังนี้^{๒๐}

๑) พยาธิสภาพของสมอง การศึกษาเด็กที่มีบาดแผลทางสมอง เช่น คลอดก่อนกำหนด ตัวเหลืองหลังคลอด ฯลฯ แต่มีสติปัญญาปกติ พบว่ามีปัญหาการอ่านร่วมด้วย

๒) ความผิดปกติของสมองซีกซ้าย โดยปกติสมองซีกซ้ายจะควบคุมการแสดงออกทางด้านภาษา และสมองซีกซ้ายจะมีขนาดโตกว่าซีกขวา แต่เด็ก LD (learning disability) สมองซีกซ้ายและซีกขวามีขนาดเท่ากัน และมีความผิดปกติอื่นๆ ที่สมองซีกซ้ายด้วย

๓) ความผิดปกติของคลื่นสมอง เด็ก LD (learning disability) จะมีคลื่นแอลฟาที่สมองซีกซ้ายมากกว่าเด็กปกติ

๔) วรรณพันธุ์ เด็กที่มีปัญหาการอ่าน บางรายมีความผิดปกติของโครโมโซมคู่ที่ ๑๕ และสมาชิกของครอบครัวเคยเป็น LD (learning disability) โดยที่พ่อแม่มักเล่าว่าเมื่อตอนเด็กๆ ตนเคยมีลักษณะคล้ายกัน

^{๒๐}เบญจพร ปัญญาขง, *คู่มือช่วยเหลือเด็กบกพร่องด้านการเรียนรู้*, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๓), หน้า ๑๓.

๕) พัฒนาการล่าช้า เดิมเชื่อว่าเด็ก LD (learning disability) มีผลจาก พัฒนาการล่าช้า แต่ปัจจุบันไม่เชื่อเช่นนั้นเพราะเมื่อโตขึ้นเด็กไม่ได้หายจากโรคนี้

ศันสนีย์ ฉัตรคุปต์ ได้กล่าวว่านักวิจัยได้พยายามหาสาเหตุที่ชัดเจนโดยหวังว่าในอนาคตอาจจะป้องกันและอาจจะช่วยให้วินิจฉัยความบกพร่องทางการเรียนรู้ได้อย่างแม่นยำ ปัจจุบันทฤษฎีที่ได้รับการยอมรับโดยส่วนใหญ่คือ ความบกพร่องทางการเรียนรู้ มีรากฐานมาจาก ความผิดปกติของโครงสร้างและการทำงานของสมองหรือหลายๆ กรณีความผิดปกตินั้นเกิดขึ้น ตั้งแต่ก่อนคลอด และมีงานวิจัยทางพันธุกรรม ได้ให้หลักฐานที่สรุปได้ว่า ความบกพร่องทางการเรียนรู้โดยเฉพาะความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านการอ่านและความบกพร่องทางด้านคณิตศาสตร์ นั้น อาจมีส่วนเกี่ยวข้องกับปัจจัยทางพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม^{๒๐}

สรุปได้ว่า ปัญหากระบวนการเรียนรู้ที่ประมวลได้ดังนี้ ครูใช้วิธีการเรียนการสอนที่ไม่เหมาะสมกับผู้เรียน ปัญหาทางกายภาพของผู้เรียน เช่น เด็กฟังหรือมองเห็นได้ไม่ดีอาจเป็นมาแต่กำเนิดหรือภายหลังก็ได้ ทำให้ส่งผลต่อกระบวนการเรียนรู้ การได้รับบาดเจ็บทางสมอง ปัญหาทางกายภาพที่เกิดจากพันธุกรรม ปัญหาปัจจัยสภาพแวดล้อมด้านสังคมและอารมณ์ของผู้เรียน สภาพแวดล้อมของครอบครัวเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนเป็นอย่างมาก และปัญหา สภาพแวดล้อมด้านทัศนคติของชุมชนและสังคม หากเป็นทัศนคติทางลบก็จะมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนในทางลบไปด้วย ส่วนสภาพปัญหากระบวนการเรียนรู้ของการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษานั้น พบว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษา ขาดประสิทธิภาพในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การพัฒนาครูและบุคลากรไม่ต่อเนื่องทั่วถึง ระบบการบริหารจัดการที่ยังไม่เข้มแข็ง และบุคลากรขาดความชำนาญในวิชาที่สอน

๓. แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

รุจิร ภู่อาระ และจันทราณี สงวนนาม ได้กล่าวว่า การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ หรือที่เรียกว่าการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งในส่วนที่เกี่ยวกับวิธีการเรียนของผู้เรียนและวิธีการสอนของครู ซึ่งครูจะต้องสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดวิเคราะห์และศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองโดยมีครูเป็นผู้ควบคุมดูแล เป็นการฝึกปฏิบัติให้ผู้เรียนมีประสบการณ์การเรียนรู้

^{๒๐} ศันสนีย์ ฉัตรคุปต์, การเรียนรู้อย่างมีความสุข : สารเคมีในสมองกับความสุขและการเรียนรู้, (ปทุมธานี : สกย บัณฑิต, ๒๕๔๔), หน้า ๑๐-๑๑.

ด้วยตนเอง รู้จักวิธีคิดวิธีการดำเนินชีวิต และมีทักษะในการเผชิญกับปัญหาต่างๆ ได้ การจัดการเรียนการสอนตามแนวของหลักสูตรใหม่ จึงน่าจะมีหลักการและแนวปฏิบัติ ดังนี้^{๒๒}

๑) เน้นการเรียนการสอนตามสภาพจริง

๒) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ค้นคว้าหาความรู้ได้แสดงความคิดอย่างอิสระ สามารถสรุปและสร้างองค์ความรู้ใหม่ขึ้นได้จากข้อมูลที่มี

๓) นักเรียนเป็นผู้ปฏิบัติ ครูเป็นเพียงแหล่งข้อมูลหนึ่งจากหลายๆ แหล่งและเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เรียน

๔) เน้นการปฏิบัติที่ควบคู่ไปกับหลักการและทฤษฎี

๕) เน้นวิธีการสอนจากการเรียนรู้หลายๆ รูปแบบ

๖) ส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้กระบวนการคิดมากกว่าการค้นหาคำตอบที่ตายตัวเพียงคำตอบเดียว

๗) ถือว่ากระบวนการเรียนรู้มีความสำคัญมากกว่าเนื้อหาเพื่อให้ผู้เรียนมีข้อมูลเพียงพอที่จะสร้างองค์ความรู้ใหม่ได้ และ

๘) ใช้กระบวนการกลุ่มในการเรียนรู้ร่วมกันและเรียนรู้ด้วยตนเอง

การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๕๑ นั้น จะต้องใช้กระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อเป็นเครื่องมือพัฒนาผู้เรียนไปสู่เป้าหมายของหลักสูตร ซึ่งครูผู้สอนจะต้องรู้และเข้าใจแนวคิด การจัดการเรียนรู้และผลที่เกิดกับผู้เรียน แล้วนำมาจัดการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการพัฒนาของผู้เรียนตามหลักสูตร กระบวนการดังกล่าว ได้แก่^{๒๓}

๑) กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ

๒) กระบวนการสร้างความรู้

๓) กระบวนการคิด

๔) กระบวนการทางสังคม

๕) กระบวนการเผชิญสถานการณ์ และแก้ปัญหา

๖) กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง

๗) กระบวนการปฏิบัติ

๘) กระบวนการจัดการ

^{๒๒} ฐิติกร ภู่อาระ และจันทราณี สงวนนาม, การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา, หน้า ๖๑-๖๗.

^{๒๓} สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๕๑), หน้า ๑๕.

๘) กระบวนการวิจัย

๑๐) กระบวนการเรียนรู้การเรียนรู้ของตนเอง

๑๑) กระบวนการพัฒนาลักษณะนิสัย

กระบวนการเรียนรู้ข้างต้นเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่จะทำให้ผู้เรียนได้รับการฝึกฝน พัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมายของหลักสูตร ครูผู้สอนจึงควรต้องคัดสรรเลือกนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ดังนี้^{๒๔}

๑) กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ

(๑) แนวคิด

กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ คือ การจัดการเรียนรู้โดยการนำเนื้อหาสาระการเรียนรู้ที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน นำมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจในลักษณะที่เป็นองค์รวมและสามารถนำความรู้ ความเข้าใจไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ มีหลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับความเหมาะสม วัตถุประสงค์และความเหมาะสมของตัวผู้เรียนและสาระการเรียนรู้

(๒) แนวทางการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ สามารถทำได้หลายลักษณะ ในที่นี้จะขอเสนอแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยใช้กลุ่มสาระการเรียนรู้เป็นหลัก ซึ่งแบ่งได้เป็น ๒ ประเภท คือ

ก. การบูรณาการภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงเนื้อหาด้านความรู้ ทักษะ/กระบวนการ หรือคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้นั้นๆ เข้าด้วยกัน เพื่อมุ่งศึกษาเกี่ยวกับเรื่องราว ประเด็น ปัญหา หัวเรื่องหรือประสบการณ์เรื่องใดเรื่องหนึ่ง

การบูรณาการภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกันนั้น สามารถจัดการเรียนรู้โดยผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้นั้นๆ ไม่เกี่ยวข้องของกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ

ข. การบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงเนื้อหา ทักษะ/กระบวนการ หรือคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตั้งแต่สองกลุ่มสาระการเรียนรู้ขึ้นไปเข้าด้วยกัน เพื่อมุ่งศึกษาเกี่ยวกับเรื่องราว ประเด็น ปัญหา หัวเรื่องหรือประสบการณ์

^{๒๔} สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๕๑), หน้า ๑๖-๑๕.

เรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในเรื่องนั้นๆ อย่างเข้าใจลึกซึ้ง และชัดเจนใกล้เคียงกับความเป็นจริงในชีวิต

การบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ในระดับประถมศึกษา มักเป็นการจัดการเรียนรู้โดยครูผู้สอนคนเดียว แต่ในระดับมัธยมศึกษาขึ้นไป จะเป็นการสอนเป็นทีมตั้งแต่สองคนขึ้นไป หรือทำความเข้าใจแล้วแยกกันสอนตามวิชาที่รับผิดชอบ

การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการทั้งสองประเภทนี้ จะทำให้กระบวนการจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพต่อเมื่อผู้สอนเลือกใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ วิธีการจัดการเรียนรู้ หรือเทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายเหมาะสมกับบทเรียน และศักยภาพของผู้เรียน ด้วยเหตุนี้การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการจึงต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

ก) เน้นความสำคัญ

ข) จัดประสบการณ์ตรงที่สอดคล้องกับผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

ค) เน้นการปลูกฝังจิตสำนึก ค่านิยม และจริยธรรมที่ถูกต้อง คิงาม

ง) จัดบรรยากาศที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนกล้าคิด กล้าทำ

จ) ให้ผู้เรียนได้ร่วมทำงานเป็นกลุ่ม มีปฏิสัมพันธ์ และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

๒) กระบวนการสร้างความรู้

(๑) แนวคิด

กระบวนการสร้างความรู้ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สร้างความรู้ และประสบการณ์ต่างๆ ที่มีความหมายต่อตนเองจากการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม โดยใช้กระบวนการคิดและการแสวงหาความรู้ควบคู่ไปกับการปฏิบัติจริง ให้ผู้เรียนค้นพบความรู้ และประสบการณ์ด้วยตนเอง โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้จัดโอกาส บรรยากาศ สิ่งแวดล้อม และแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

(๒) แนวทางการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสร้างความรู้ มีขั้นตอน/กระบวนการ ดังนี้

ก. ขั้นทบทวนความรู้เดิม เป็นขั้นที่ผู้เรียน ได้แสดงออกถึงความรู้ ความเข้าใจเดิมที่มีอยู่ในเรื่องที่กำลังจะเรียนรู้

ข. ขั้นปรับเปลี่ยนความคิด เป็นขั้นที่สำคัญของการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการสร้างความรู้ที่ประกอบด้วยขั้นตอนย่อยๆ ดังนี้

ก) สร้างความกระฉ่างและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันและกัน

ข) สร้างความคิดใหม่จากการอภิปรายร่วมกัน และสาธิตแสดงให้เห็น จนทำให้ผู้เรียนสามารถกำหนดความคิด หรือความรู้ใหม่ขึ้นได้

ค) การประเมินความคิดใหม่ โดยการทดลอง หรือใช้กระบวนการคิด คัดอย่างใดระตรงลึกซึ้ง และประเมินคุณค่า

ง) การนำความคิดไปใช้ ผู้เรียนมีโอกาสได้ใช้ความคิด หรือความรู้ความ เข้าใจในการพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีความหมาย

ค. ขั้นทบทวน เป็นขั้นตอนสุดท้ายที่ผู้เรียนจะได้ทบทวนความคิด ความเข้าใจ โดยการเปรียบเทียบระหว่างความคิดเดิมกับความคิดใหม่

๓) กระบวนการคิด

(๑) แนวคิด

กระบวนการคิด เป็นกระบวนการทางสมองในการจัดกระทำข้อมูลหรือสิ่งเร้า ที่รับเข้ามาเป็นกระบวนการทางสติปัญญา มีลักษณะเป็นกระบวนการหรือวิธีการ ในการพัฒนาให้ เกิดกระบวนการคิด จึงต้องมีบุคคล มีเนื้อหาหรือข้อมูลที่ใช้ในการคิด คุณสมบัติที่เอื้ออำนวยต่อการ คิด กระบวนการที่ใช้ในการคิด วิธีการพัฒนาการคิดและการวัดและประเมินการคิด

(๒) แนวทางการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดมีแนวทาง ดังนี้

ก. การจัดสภาพแวดล้อมและสร้างบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการคิด โดย ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนคิด ไม่ปิดกั้นความคิด ให้กำลังใจ เสริมแรงเมื่อผู้เรียนคิดได้ด้วยตนเอง

ข. ใช้รูปแบบ วิธีการสอน หรือเทคนิคการสอนต่างๆ กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการ คิดเชื่อมโยงจากความคิดเดิม ในลักษณะใด ลักษณะหนึ่ง ได้แก่ การคิดคล่อง การคิดหลากหลาย การคิดละเอียด การคิดชัดเจน การคิดอย่างมีเหตุผล การคิดถูกทาง การคิดกว้าง การคิดลึกซึ้ง และ การคิดไกล

ค. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการคิด และกระบวนการคิดต่างๆ ตาม ความเหมาะสมกับพื้นฐานของผู้เรียน ได้แก่

ก) ทักษะการคิดหรือทักษะการคิดพื้นฐาน มีขั้นตอนการคิดไม่ซับซ้อน เป็นทักษะพื้นฐานของการคิดขั้นสูง แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ

(ก) ทักษะการคิดพื้นฐาน ซึ่งประกอบด้วย

ก.๑ ทักษะการสื่อความหมาย หมายถึง ทักษะการรับสารรับ ความคิดของผู้อื่นเข้ามาเพื่อรับรู้ ตีความ แล้วจดจำเมื่อต้องการที่จะระลึกถึง เพื่อนำมาเรียบเรียงและ

ถ่ายทอดความคิดของตนให้แก่ผู้อื่น โดยแปลความคิดในรูปของภาษาต่างๆ เช่น ทักษะการฟัง ทักษะการพูด เป็นต้น ทั้งที่เป็นข้อความ คำพูด

ก.๒ ทักษะการคิดที่เป็นแกนหรือทักษะการคิดทั่วไป หมายถึง ทักษะการคิดที่จำเป็นต้องใช้อยู่เสมอในการดำรงชีวิตประจำวัน เช่น ทักษะการสังเกต ทักษะการสำรวจ ทักษะการตั้งคำถาม ทักษะการเก็บรวบรวมข้อมูล ทักษะการจำแนก และทักษะการเปรียบเทียบ เป็นต้น

(ข) ทักษะการคิดขั้นสูง หมายถึง ทักษะการคิดที่มีขั้นตอนหลายขั้น และต้องอาศัยทักษะการสื่อความหมายและทักษะการคิดทั่วไปหลาย ๆ ทักษะในแต่ละขั้น เช่น ทักษะการสรุปความ ทักษะการวิเคราะห์ ทักษะการจัดระบบความคิด ทักษะการสร้างองค์ความรู้ใหม่ และทักษะการตั้งสมมติฐาน เป็นต้น

ข) ลักษณะการคิดหรือการคิดระดับกลาง มีขั้นตอนในการคิดซับซ้อนมากกว่าการคิดในกลุ่มที่ ๑ เป็นพื้นฐานของการคิดระดับสูง ลักษณะการคิดแต่ละลักษณะต้องอาศัยการคิดขั้นพื้นฐานมากบ้างน้อยบ้าง ซึ่งแบ่งได้เป็น ๒ กลุ่ม คือ

(ก) ลักษณะการคิดทั่วไปที่จำเป็น ได้แก่ การคิดคล่อง การคิดละเอียด การคิดหลากหลาย และการคิดชัดเจน เป็นต้น

(ข) ลักษณะการคิดที่เป็นแกนสำคัญ ได้แก่ การคิดถูกทาง การคิดไกล การคิดกว้าง และการคิดอย่างมีเหตุผล เป็นต้น

ค) กระบวนการคิดหรือการคิดระดับสูง มีขั้นตอนในการคิดซับซ้อนและต้องอาศัยทักษะการคิด และลักษณะการคิดเป็นพื้นฐานในการคิด ซึ่งมีหลายกระบวนการ เช่น กระบวนการคิดวิเคราะห์ กระบวนการคิดแก้ปัญหา กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ กระบวนการคิดสร้างสรรค์ เป็นต้น

ง. ให้เวลาแก่ผู้เรียนในการใช้ความคิด และแสดงความคิด อภิปรายแลกเปลี่ยน กระบวนการคิดที่เกิดขึ้นในกระบวนการเรียนรู้

จ. ร่วมกันสรุปประเด็นที่ได้จากกระบวนการคิดที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้

ฉ. การวัดและประเมินผลการเรียน ทั้งทางด้านเนื้อหา สารการเรียนรู้ และทักษะกระบวนการคิด

๔) กระบวนการทางสังคม

(๑) แนวคิด

กระบวนการทางสังคม เป็นกระบวนการที่มุ่งสร้างปฏิสัมพันธ์ในการอยู่ร่วมกันในสังคม ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันที่ก่อให้เกิดบรรยากาศในการเรียนรู้ที่ร่วมกัน

(๒) แนวทางการจัดการเรียนรู้

ก. ให้โอกาสผู้เรียนได้ทำกิจกรรมกลุ่มและกระบวนการกลุ่ม มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ในการทำกิจกรรมร่วมกัน

ข. มุ่งจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

ค. ให้ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญของการใฝ่รู้ พร้อมทั้งจะเรียนรู้ในทุกเวลาทุกสถานที่และทุกสภาพแวดล้อม เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านอารมณ์ สังคม และสติปัญญา

ง. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ศึกษาสภาพของชุมชน ผลกระทบของสิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม

๕) กระบวนการเผชิญสถานการณ์ และแก้ปัญหา

(๑) แนวคิด

กระบวนการแก้ปัญหา เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ฝึกให้ผู้เรียนแก้ปัญหา โดยผ่านกระบวนการคิดและการปฏิบัติอย่างเป็นระบบ จากสถานการณ์หรือปัญหาที่น่าสนใจและท้าทาย

(๒) แนวทางการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการแก้ปัญหา มีแนวทาง และขั้นตอน ดังนี้

ก. ขึ้นกำหนดปัญหาและทำความเข้าใจกับปัญหา เป็นขั้นเลือกใช้ปัญหาที่อาจได้มาจากแหล่งต่างๆ ที่ผู้เรียนจะต้องทำความเข้าใจกับปัญหาที่พบให้ถ่องแท้ และวิเคราะห์ปัญหาตามประเด็น ดังนี้

ก) ปัญหาคืออะไร

ข) มีข้อมูลใดประกอบบ้าง

ค) มีเงื่อนไขหรือความต้องการข้อมูลเพิ่มเติมหรือไม่

ข. ขึ้นวางแผนการแก้ปัญหา ขั้นตอนนี้จะเป็นการคิดวิธีการวางแผนเพื่อแก้ปัญหา โดยใช้ข้อมูลจากปัญหาที่ได้วิเคราะห์ไว้แล้วในขั้นที่ ๑ ประกอบกับข้อมูล และความรู้ที่เกี่ยวข้องกับปัญหานั้น นำมาใช้ประกอบการวางแผนแก้ปัญหา สำหรับการแก้ปัญหาที่ต้องตรวจสอบโดยการทดลอง ขั้นตอนนี้จะเป็นการวางแผนการทดลอง ซึ่งประกอบด้วย การตั้งสมมติฐาน การกำหนดวิธีการทดลอง หรือวิธีการตรวจสอบรวมทั้งแนวทางในการประเมินผลการแก้ปัญหาด้วย

ค. ขึ้นการดำเนินการแก้ปัญหา เป็นขั้นตอนการลงมือแก้ปัญหาและประเมินว่าวิธีการแก้ปัญหา และผลที่ได้เป็นอย่างไร ถ้าการแก้ปัญหาทำได้ถูกต้องจะประเมินต่อไปว่า วิธีการ

นั้นจะนำไปใช้ในการแก้ปัญหาอื่นๆ ที่ได้กำหนดไว้แล้วในขั้นที่ ๒ และถ้ายังไม่ประสบความสำเร็จอีก ผู้เรียนจะต้องย้อนกลับไปทำความเข้าใจใหม่ว่ามีข้อบกพร่องใด เช่น มีข้อมูลเพียงพอหรือไม่ เพื่อจะได้เริ่มต้นการแก้ปัญหาใหม่อีกครั้ง

ง. ขั้นตรวจสอบการแก้ปัญหา เป็นการประเมินภาพรวมในการแก้ปัญหาทั้งด้านวิธีการแก้ปัญหา ผลการแก้ปัญหา และการตัดสินใจ รวมทั้งการนำไปประยุกต์ใช้ ทั้งนี้ในการแก้ปัญหาใดๆ ต้องตรวจสอบถึงผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม

๖) กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง

(๑) แนวคิด

กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง เป็นการจัดการเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์ตรงที่ทำให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดกับหลักการต่างๆ เข้าด้วยกันอย่างเป็นองค์รวม

(๒) แนวทางการจัดการเรียนรู้

กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง มีแนวทางในการจัดการเรียนรู้ ดังนี้
ขั้นที่ ๑ การเรียนรู้จากประสบการณ์โดยการกระตุ้นแนะนำเรื่องที่จะเรียนโดยใช้ประสบการณ์หรือกิจกรรมที่กระตุ้นให้ผู้เรียนคิด เฝ้าให้ผู้เรียนอยากเห็น อยากเรียนรู้

ขั้นที่ ๒ การศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ข้อเท็จจริง โดยเชื่อมโยงความอยากรู้ อยากเห็น อยากเรียนรู้ของผู้เรียนจากประสบการณ์เดิมในขั้นที่ ๑ สู่การค้นคว้า แสวงหาความรู้ใหม่ หรือแนวคิด ทฤษฎีใหม่ ตามธรรมชาติของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้

ขั้นที่ ๓ การฝึกปฏิบัติ ในขั้นนี้เป็นการฝึกปฏิบัติด้วยการทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้เกิดทักษะความชำนาญมากยิ่งขึ้น

ขั้นที่ ๔ การนำไปใช้ หรือขยายผล เป็นขั้นการนำข้อค้นพบในขั้นฝึกปฏิบัติไปใช้ในสถานการณ์อื่นๆ

๗) กระบวนการปฏิบัติ

(๑) แนวคิด

กระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง เป็นการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือทำงานจริง โดยการกำหนดภาระงานให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติตามโครงสร้างของแต่ละงาน

(๒) แนวทางการจัดการเรียนรู้

มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือทำงานจริงตามแนวทาง ดังนี้

ก. การศึกษา และวิเคราะห์ภาระงาน และ โครงสร้างของงาน

ข. การวางแผนปฏิบัติงาน

ค. การลงมือปฏิบัติ โดยอาจดำเนินการ ดังนี้

- ก) ครูผู้สอนให้คำแนะนำและสาธิตให้ดูเป็นตัวอย่าง
- ข) ผู้เรียนฝึกปฏิบัติตามลำดับขั้นตอน
- ค) ผู้เรียนฝึกฝนทักษะความชำนาญ
- ง. ขึ้นประเมินผลงาน/ปรับปรุงชิ้นงาน

๘) กระบวนการจัดการ

(๑) แนวคิด

กระบวนการจัดการ เป็นกระบวนการที่ปฏิบัติเพื่อนำไปสู่วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนด ซึ่งประกอบด้วย การวางแผน การปฏิบัติงาน การประเมินผล และการสรุปผลงาน

(๒) แนวทางการจัดการเรียนรู้

กระบวนการจัดการประกอบด้วยทักษะจำเป็นซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

ก. การวางแผน ได้แก่

- วิเคราะห์งาน
- ใช้ข้อมูลในการตัดสินใจ
- กำหนดขั้นตอนการปฏิบัติงาน

ข. การปฏิบัติงาน ได้แก่

- ประสานงาน
- ทำงานเป็นระบบตามแผน

ค. การประเมินผลและสรุปผลงาน

- ติดตามงานอย่างเป็นระบบ
- ประเมินผลและปรับปรุงงาน
- สรุปผลงาน

๙) กระบวนการวิจัย

(๑) แนวคิด

กระบวนการวิจัย เป็นการจัดสถานการณ์การเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนใช้กระบวนการวิจัย หรือผลการวิจัยเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้เนื้อหาสาระต่างๆ เช่นการใช้การประมวลผลงานวิจัย มาประกอบการสอน ใช้ผลการวิจัยมาเป็นเนื้อหาสาระในการเรียนรู้ ใช้

กระบวนการวิจัยในการศึกษาเนื้อหาสาระหรือให้ผู้เรียนลงมือทำวิจัยโดยตรงหรือช่วยฝึกฝนทักษะการวิจัยต่างๆ ให้แก่ผู้เรียน

(๒) แนวทางการจัดการเรียนรู้

ก. เลือกประเด็นปัญหา (Choosing the problem) เป็นขั้นตอนที่ครูผู้สอนได้จัดกิจกรรมกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในประเด็นปัญหาต่างๆ เพื่อเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการวิจัย โดยประเด็นปัญหาที่เกิดจากความสนใจของผู้เรียน ลักษณะปัญหาควรเกี่ยวข้องกับผู้เรียนโดยตรง อาจเป็นปัญหาภายในชุมชน อยู่ในขีดความสามารถที่ผู้เรียนจะแก้ไขได้ สำหรับประเด็นปัญหาที่จะช่วยให้ผู้เรียนเลือกประเด็นปัญหาได้ มีหลายกิจกรรม เช่น การระดมความคิด การอภิปราย

ข. การนิยามปัญหา (identify problem) เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนร่วมกันพิจารณาประเด็นปัญหาที่เลือกไว้แล้วให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ค. การพัฒนาวิสัยทัศน์ (vision) เป็นขั้นที่ผู้เรียนร่วมกันกำหนดแนวทางและวางแผนแก้ปัญหา โดยใช้วิสัยทัศน์เพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการอย่างชัดเจน

ง. ลงมือปฏิบัติ (action) ผู้เรียนร่วมกันดำเนินงานตามแผนที่กำหนดไว้ ซึ่งอาจเป็นการดำเนินงานในชุมชน หรือเป็นเพียงการดำเนินงานในโรงเรียนแล้วแต่ปัญหาและแผนที่กำหนด เช่น ผู้เรียนรวบรวมข้อมูลตามแผนที่วางไว้ด้วยวิธีการต่างๆ นำข้อมูลมาวิเคราะห์และสรุปผล

จ. ตรวจสอบผลการเปลี่ยนแปลง ผู้เรียนร่วมกันตรวจสอบว่าผลการดำเนินงานเป็นอย่างไร สามารถแก้ปัญหาได้หรือไม่ มีปัญหาและอุปสรรคอย่างไร

ฉ. สรุปและประเมินผล เป็นขั้นตอนที่ครูผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสรุปบทเรียนทั้งหมดและตรวจสอบการจัดการเรียนรู้ว่าบรรลุตามจุดประสงค์เพียงใด

๑๐) กระบวนการเรียนรู้ของตนเอง

(๑) แนวคิด

กระบวนการเรียนรู้การเรียนรู้ของตนเอง เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนได้รู้จักและเข้าใจวิธีการเรียนรู้ของตนเอง ซึ่งจะมีความแตกต่างกันตามวิธีการรับรู้

(๒) แนวทางการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการเรียนรู้ในรูปแบบนี้ มีแนวทางดังนี้

ก. คัดกรอง และพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน

ข. เลือกกระบวนการเรียนรู้ให้สอดคล้องระหว่างลักษณะของเนื้อหาสาระและรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน

ค. ส่งเสริม ช่วยเหลือผู้เรียนในการใช้รูปแบบวิธีการเรียนรู้ตามความถนัดของตนเอง เพื่อให้เกิดการเรียนรู้เต็มตามศักยภาพ

๑๑) กระบวนการพัฒนาทักษะนิสัย

(๑) แนวคิด

กระบวนการพัฒนาทักษะนิสัย เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นคนดี ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เป็นการมุ่งเน้นให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเอง พัฒนาสังคม และพัฒนาสิ่งแวดล้อมได้อย่างสมดุล

(๒) แนวทางการจัดการเรียนรู้

กระบวนการพัฒนาทักษะนิสัย มีแนวทางการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

ก. กำหนดจุดเน้นการเรียนรู้ด้านพฤติกรรม ความรู้สึก และความคิด จุดเน้นการสร้างพฤติกรรมควรสร้างตั้งแต่ระดับประถมศึกษา และเพิ่มพฤติกรรมที่ซับซ้อนมากขึ้น หลังจากผู้เรียนได้รับการฝึกให้มีพฤติกรรมแล้ว จึงเริ่มพัฒนาความสามารถทางด้านความคิดของผู้เรียนในแต่ละวัย จนความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมพัฒนาไปด้วยกันจนบรรลุถึงเป้าหมาย

ข. การจัดกระบวนการเรียนรู้ ควรมีกิจกรรมที่หลากหลาย ครอบคลุมทั้งการคิด พฤติกรรมที่ควรทำ และเกิดจิตสำนึกหรือความรู้สึกที่ดีงาม ใช้สื่อ หรือเทคนิควิธีการ กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจใคร่เรียนรู้ และกระตุ้นให้ผู้เรียนทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรม และกล้าแสดงออก เช่น การใช้กิจกรรม เพลง เกม นิทาน บทบาทสมมติ การอภิปราย การระดมสมอง ฯลฯ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดวิเคราะห์ สรุป และประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ค. การจัดบรรยากาศในการเรียนรู้ที่อบอุ่น มีความเอื้ออาทรและสมานฉันท์ กระตุ้นให้ผู้เรียนกล้าแสดงความคิดเห็น และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน มีการเสริมแรงให้กำลังใจแก่ผู้เรียน ให้ได้เห็นแบบอย่างที่ดี และยอมรับรู้ความจริงตามหลักจริยธรรม และหลักศาสนาที่ตนนับถือ สรีรศาสตร์ด้วยการเห็นตัวอย่าง ฝึกคิดพิจารณา ฝึกปฏิบัติ และเห็นผลจากการปฏิบัติด้วยตัวเอง

ง. บุคลิกภาพของครูผู้สอนต้องเป็นแบบอย่างที่ดีเหมาะสมกับการสอน คุณธรรม จริยธรรม ยิ้มแย้มแจ่มใส แต่งกายสมสมัย สมวัย และเหมาะกับกาลเทศะ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๔๕ หมวด ๔ แนวทางการศึกษา มาตรา ๒๔ ได้กำหนดไว้ว่าในการจัดการเรียนการ

สอนหรือการจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ ดังต่อไปนี้^{๒๕}

๑) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

๒) ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

๓) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

๔) จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลรวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

๕) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ

๖) จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

สรุปได้ว่า แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ มีหลากหลายรูปแบบ ได้แก่ กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ กระบวนการสร้างความรู้ กระบวนการคิด กระบวนการทางสังคม กระบวนการเผชิญสถานการณ์ และแก้ปัญหา กระบวนการเรียนรู้จาก ประสบการณ์จริง กระบวนการปฏิบัติ กระบวนการจัดการ กระบวนการวิจัย กระบวนการเรียนรู้ของตนเอง และ กระบวนการพัฒนาลักษณะนิสัย อีกทั้งมีแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ ได้แก่ การจัดเนื้อหา สาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน การฝึกทักษะ กระบวนการคิด การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง การผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ รวมทั้ง ปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม การจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ และการจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่

^{๒๕} สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕, (กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค, ๒๕๔๕), หน้า ๑๔.

๒.๒.๒ ด้านสื่อการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้เป็นสิ่งจำเป็นที่ครูจะต้องดำเนินการ เพื่อให้กระบวนการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ ผู้เรียนเกิดการรับรู้ได้ดี โดยมีสื่อการเรียนรู้เป็นเครื่องมือในการกระตุ้นความสนใจทำให้ผู้เรียนมีพัฒนาการ ด้านความรู้ความเข้าใจทักษะปฏิบัติ และทัศนคติได้ตามที่ครูต้องการ และยังเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้นักเรียนสามารถเข้าใจเรื่องที่สอนได้ชัดเจนขึ้นในเรื่องของสื่อการเรียนรู้นี้ มีนักการศึกษาได้แสดงทัศนะไว้หลายท่าน ดังนี้

๑. ความหมายสื่อการเรียนรู้

กิดานันท์ มลิทอง กล่าวว่า สื่อการสอน หมายถึง ตัวกลางที่ช่วยนำและถ่ายทอดความรู้จากครูผู้สอน หรือจากแหล่งความรู้ไปยังผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถบรรลุ ถึงวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ตั้งไว้^{๒๖}

กระทรวงศึกษาธิการ ได้ให้ความหมายของคำว่า สื่อการเรียนรู้ว่า หมายถึง วิธีการหรือกระบวนการวัสดุของจริงเครื่องมือที่จัดทำขึ้น เพื่อใช้ในการเรียนการสอน ซึ่งมีสาระที่เป็นประโยชน์ต่อประสบการณ์การเรียนรู้ สำหรับนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ เป็นไปตามหลักสูตรกำหนดไว้^{๒๗}

ปองสุข คุ้มภัย ได้สรุปความหมายของสื่อการเรียนการสอนไว้ว่า หมายถึง อะไรก็ได้ที่ทำหน้าที่เป็นตัวกลาง เป็นพาหะ เป็นตัวช่วย หรือเครื่องมือช่วยในการถ่ายทอดความรู้ เนื้อหา สาระ ความเข้าใจจากผู้สอนไปยังผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ^{๒๘}

^{๒๖} กิดานันท์ มลิทอง, เทคโนโลยีการศึกษาร่วมสมัย, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์, ๒๕๔๕), หน้า ๔๑.

^{๒๗} กรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ, ศูนย์พัฒนาหนังสือชุดฝึกอบรมวิทยากรแกนนำหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช ๒๕๔๔ เรื่องการพัฒนาสื่อการสอน ชุดที่ ๑๑, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ องค์การรับส่งสินค้าพศุภภัณฑ์, ๒๕๔๕), หน้า ๔๕-๔๗.

^{๒๘} ปองสุข คุ้มภัย, การศึกษาสภาพและปัญหาการใช้สื่อการเรียนการสอนของอาจารย์ในโปรแกรม วิชาวิทยาศาสตร์กรณีศึกษา : สถาบันราชภัฏ ๖ แห่งในเขตกรุงเทพมหานคร, (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระเจ้าเกล้าธนบุรี, ๒๕๔๕), หน้า ๘.

ฐาปนีย์ ธรรมเมธา ได้สรุปความหมาย ของสื่อการเรียนการสอน และสื่อการศึกษาไว้ว่า หมายถึง ตัวกลางที่ช่วยนำ และถ่ายทอดความรู้จากผู้สอน หรือแหล่งความรู้ไปยังผู้เรียน ทำให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนที่ตั้งไว้^{๒๕}

กระทรวงศึกษาธิการ ให้ความหมายของคำว่า สื่อการเรียนรู่ว่า หมายถึง วิธีการหรือกระบวนการวัสดุของจริงเครื่องมือที่จัดทำขึ้นเพื่อใช้ในการเรียนการสอนซึ่งมีสาระที่เป็นประโยชน์ต่อประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นไปตามหลักสูตรกำหนดไว้^{๒๖}

ชม ภูมิภาค ได้กล่าวว่า สื่อการเรียนการสอนว่า หมายถึง ระบบการนำวัสดุอุปกรณ์ และวิธีการมาเป็นตัวกลางในการให้การศึกษาแก่ผู้เรียน^{๒๗}

นิคม ทาแดง, กอบกุล ปราบประชา และอำนาจ เดชชัยศรี ให้ความหมายของสื่อการเรียนการสอนไว้ว่า หมายถึง ตัวกลางหรือสิ่งต่างๆ เช่น วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ และเทคนิควิธีการ รวมทั้งกิจกรรมต่างๆที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เกิดการพัฒนา และสามารถนำความรู้ที่ได้รับนั้นไปใช้ในการประกอบอาชีพ ตลอดจนการดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข และมีประสิทธิภาพ^{๒๘}

บราวน์ นอร์เบิร์ก และสริกเลย์ (Brown, Norberg, and Srygley) ได้กล่าวถึงสื่อการเรียนรู่ว่า หมายถึง จำพวกอุปกรณ์ทั้งหลายที่สามารถเสนอความรู้ให้แก่ผู้เรียน จนเกิดผลการเรียนที่ดี ทั้งนี้รวมถึงกิจกรรมต่างๆ ที่ไม่เฉพาะที่เป็นวัสดุหรือเครื่องมือเท่านั้น เช่น การศึกษานอกสถานที่ การสาธิต การทดลอง ตลอดจนถึงการสัมผัส เป็นต้น^{๒๙}

^{๒๕} ฐาปนีย์ ธรรมเมธา, สื่อการศึกษาเบื้องต้น พิมพ์ครั้งที่ ๒, (นครปฐม : ภาควิชาเทคโนโลยี การศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๓๘), หน้า ๔๓.

^{๒๖} กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, ศูนย์พัฒนาหนังสือชุดฝึกอบรมวิทยากรแกนนำหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ เรื่องการพัฒนาสื่อการสอน ชุดที่ ๑๓, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ องค์การรับส่งสินค้าพัสดุภัณฑ์, ๒๕๔๕), หน้า ๔๕-๔๗.

^{๒๗} ชม ภูมิภาค, "สื่อการศึกษา", วารสารเทคโนโลยีสื่อสารการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ ประสานมิตร, ๒๕๔๔), หน้า ๒๕.

^{๒๘} นิคม ทาแดง, กอบกุล ปราบประชา, และอำนาจ เดชชัยศรี, ชุดฝึกหัดอบรมครู,ประมวลสาระเรื่อง เทคโนโลยี การศึกษาเพื่อการเรียนรู้, (กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์, ๒๕๔๖), หน้า ๑๖.

^{๒๙} บราวน์ นอร์เบิร์ก และสริกเลย์ อ้างถึงใน อภิลักษณ์ จักรแก้ว, "การศึกษากาการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ กลุ่ม ๑", ปรินญาการศึกษา มหบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๑), หน้า ๖๕.

สรุปได้ว่า สื่อการเรียนการสอน เป็นสิ่งที่ใช้เป็นตัวกลาง หรือช่องทางในการถ่ายทอดความรู้จากผู้สอน ไปยังผู้เรียน เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันและทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ตามวัตถุประสงค์ที่ผู้สอนตั้งไว้

๒. ปัญหาสื่อการเรียนรู้

ปรัชญนันท์ นิลสุข และนวพรรษ เพชรมณี ได้กล่าวถึงการนำเทคโนโลยีการศึกษาเข้าไปใช้เพื่อการพัฒนาการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่ามีปัญหาในเรื่องการดำเนินการเนื่องจากขาดการพัฒนาเนื้อหาผ่านสื่อที่มีคุณภาพ รวมทั้งการเรียนการสอนและการพัฒนาผู้สอน ครูและนักเรียนนำความรู้ด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาไปใช้ในกระบวนการเรียนการสอนและการเรียนรู้ด้วยตนเองน้อย สถานศึกษามีจำนวนคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ไม่เพียงพอไม่ทันสมัย^{๓๔}

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้กล่าวถึงปัญหาด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาว่า มีปัญหาการดำเนินการเนื่องมาจากขาดการพัฒนาเนื้อหาผ่านสื่อที่มีคุณภาพ รวมทั้งการเรียนการสอนและการพัฒนาผู้สอน ครูและนักเรียนนำความรู้ด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาไปใช้ในกระบวนการเรียนการสอนและการเรียนรู้ด้วยตนเองน้อย สถานศึกษามีจำนวนคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ไม่เพียงพอและล้าสมัย^{๓๕}

วุทธิศักดิ์ โภชนุกูล ได้กล่าวถึงปัญหาการพัฒนาสื่อและนวัตกรรมทางการศึกษาว่า ส่วนมากได้แก่การขาดความรู้และความเข้าใจในกระบวนการในการพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษาของครูและบุคลากรทางการศึกษา^{๓๖}

Reigeluth and Curtis ได้กล่าวถึงปัญหาของเทคโนโลยีการสอนว่า คือข้อจำกัดเงื่อนไข และอุปสรรคที่ทำให้เกิดความไม่สะดวก ความล่าช้า ไม่ประหยัด ความขัดข้อง ความขาด

^{๓๔}สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, แผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปรับปรุง (พ.ศ. ๒๕๕๒ - ๒๕๕๕), ฉบับสรุป, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา, ๒๕๕๓), หน้า ก.

^{๓๕}สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ.๒๕๕๒-๒๕๕๕) : ฉบับสรุป, หน้า ๕.

^{๓๖}วุทธิศักดิ์ โภชนุกูล, การพัฒนานวัตกรรมเพื่อสร้างผลงานทางวิชาการ. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.pochanukul.com/?p=130> [๒๓ ต.ค. ๒๕๕๔].

แคลน ความไม่บรรลุเป้าหมาย และครอบคลุมถึง ๑) การออกแบบการสอน และ ๒) การนำแบบ การสอนไปใช้^{๓๓}

ราวน์ทรี (Rowntree) ได้กล่าวถึงปัญหาและอุปสรรคในการนำเอาแนวกรรมการ สอนไปใช้ที่เกี่ยวข้องกับครูผู้สอนนั้น มี ๕ ประการ ดังนี้^{๓๔}

- ๑) ครูขาดความเข้าใจที่ชัดเจนเกี่ยวกับนวัตกรรมการสอน
- ๒) ครูขาดทักษะและความรู้ในการใช้แบบจำลองการสอน
- ๓) การขาดแคลนวัสดุการสอนที่ต้องการ
- ๔) ครูขาดแรงจูงใจ
- ๕) การจัดรูปองค์กรไม่รับหรือสอดคล้องกับนวัตกรรมการสอน

หุมเพ็ง พันธะจันทร์สุข ได้กล่าวไว้ในสรุปผลการวิจัยว่า ปัญหาเกี่ยวกับสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี ที่มีปัญหาในการปฏิบัติงาน ได้แก่ โรงเรียนจัดหาสื่อ เอกสารและ สิ่งพิมพ์สำหรับใช้ค้นคว้าเพื่อจัดการเรียนการสอน และ โรงเรียนจัดทำแผนการบริหารวิชาการไว้ อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง^{๓๕}

สรุปได้ว่า ปัญหาของสื่อการเรียนรู้ ได้แก่ การขาดการพัฒนาเนื้อหาผ่านสื่อที่มี คุณภาพ ครูและบุคลากรขาดความรู้และความเข้าใจในกระบวนการในการพัฒนานวัตกรรมทาง การศึกษา การนำความรู้ด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาไปใช้ในกระบวนการเรียนการสอนด้วย ตนเองน้อย เทคโนโลยีทางการศึกษายังไม่มีความทันสมัย การเข้าถึงเทคโนโลยียังไม่ทั่วถึง ผู้เรียน ขาดวุฒิภาวะในการเลือกบริโภคเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม การขาดแคลนวัสดุการสอนที่ต้องการ ครูขาดแรงจูงใจในการสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ และการจัดรูปองค์กรไม่สอดคล้องกับนวัตกรรม การ สอน ส่วนสภาพปัญหาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษาของพระปรีชัตถธรรม แผนก สามัญศึกษานั้นพบว่า สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ไม่เพียงพอ ไม่เอื้อต่อการจัดการศึกษา เทคโนโลยีทางการ ศึกษาเองไม่มีความทันสมัย ระบบฐานข้อมูลยังไม่มีประสิทธิภาพ การเข้าถึงเทคโนโลยียังไม่ทั่วถึง อีกทั้งผู้เรียนยังขาดวุฒิภาวะในการเลือกบริโภคเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม

^{๓๓}Reigeluth and Curtis อ้างถึงใน อรุณข ลิมตศิริ, นวัตกรรมและเทคโนโลยีการเรียนการสอน, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๓), หน้า ๒๑๒.

^{๓๔}ราวน์ทรี (Rowntree) อ้างถึงใน อรุณข ลิมตศิริ, นวัตกรรมและเทคโนโลยีการเรียนการสอน, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๓), หน้า ๒๑๓.

^{๓๕}หุมเพ็ง พันธะจันทร์สุข, "สภาพและปัญหาการบริหารโรงเรียนพระปรีชัตถธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น" วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี), ๒๕๔๗, หน้า ๗๖.

๓. แนวทางการพัฒนาสื่อการเรียนรู้

อัญชลี โปธิทอง และอัปษรศรี ปลอดเปลี่ยว ได้กล่าวไว้ว่า แนวโน้มนวัตกรรมการเรียนการสอนจะมีพัฒนาการต่อการศึกษาในรูปลักษณะดังนี้^{๔๐}

๑) ศูนย์สื่อเสริมการเรียนการสอน จะเข้ามามีบทบาทต่อการศึกษา ระดับอุดมศึกษา คือ จะเป็นหน่วยงานบริการสารสนเทศทั้งในแง่เอกสารสิ่งพิมพ์ในรูปแบบต่างๆ และสื่อการเรียนการสอน โดยจะครอบคลุมด้านการผลิตการพัฒนาสื่อต่อหลักสูตร เป็นหน่วยงานสนับสนุนการเรียนการสอนและบริการ ศูนย์สื่อเสริมการเรียนการสอน เป็นสถานที่ที่ผู้เรียนสามารถมาใช้บริการศึกษาหาความรู้ และทำการวิจัยค้นคว้าด้วยตนเอง โดยทางศูนย์นี้อาจจะรวมอยู่ในห้องสมุด แต่จะให้บริการที่นอกเหนือไปจากการให้บริการแบบห้องสมุดโดยทั่วไป คือจะมีวัสดุอุปกรณ์ในหลายรูปแบบ เช่น เป็นชุดสอนสำเร็จรูป ไมโครฟิล์ม การจัดวางอุปกรณ์ต่างๆ ในเชิงนิทรรศการ

๒) บทบาทใหม่ของอาจารย์ผู้สอน เมื่อสังคมเป็นสังคมสารสนเทศและในสถาบันก็มีแหล่งสื่อการเรียนสมบูรณ์แบบ ปัญหาเรื่องข้อมูลและเนื้อหา บทบาทใหม่ของอาจารย์จึงน่าจะเปลี่ยนจากผู้สอนไปเป็นผู้ให้การปรึกษาแนะนำในเชิงการประเมินผลการประสานงานเกี่ยวกับการเรียนจัดเตรียมโปรแกรมการเรียนและแหล่งข้อมูลมากกว่าการสอนโดยตรง สิ่งสำคัญคือแนะนำให้ผู้เรียนค้นคิดและแก้ปัญหาเป็น

๓) การสอนแบบโปรแกรม ในลักษณะการประสมประสานระหว่างการสอนกลุ่มใหญ่ กลุ่มเล็ก การสอนรายบุคคล มีการพบกับอาจารย์ผู้สอนเป็นกลุ่มใหญ่ เพื่อการปฐมนิเทศหรืออภิปรายแนะแนว หรือตอบปัญหาในส่วนที่เป็นปัญหาร่วมการทำงานเป็นกลุ่มเล็กตามกำหนด และขั้นตอนที่อาจารย์จัดเตรียมไว้โดยเวลาส่วนมากจะเป็นการศึกษาด้วยตนเอง จากแหล่งสื่อการเรียนของสถาบันโดยผู้เรียนจะสามารถเรียนได้ตามความสนใจและระดับความสามารถของตนเอง โดยทราบถึงสัมฤทธิ์ผลในการเรียนได้จากผลการทดสอบท้ายโปรแกรม

๔) การศึกษาแบบยืดหยุ่น กล่าวคือ การจัดหลักสูตร โปรแกรมการเรียนและตารางเรียนในลักษณะมีความยืดหยุ่นเช่นเดียวกับการสอนทางไกล อันประกอบด้วยสื่อประเภทสิ่งพิมพ์ รายการวิทยุโทรทัศน์ ภาพยนตร์ และการสอนเสริมตามศูนย์บริการการศึกษา

๕) การสอนโดยเครื่องคอมพิวเตอร์ เป็นการสอนโดยระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งสามารถเสนอข้อมูลเพื่อการสอนรายบุคคล และให้ข้อมูลป้อนกลับการตอบสนองการเรียนของ

---

^{๔๐}อัญชลี โปธิทอง และอัปษรศรี ปลอดเปลี่ยว, นวัตกรรมทางการศึกษาเพื่อพัฒนาชีวิตและสังคม, พิมพ์ครั้งที่ ๒, หน้า ๑๑.

ผู้เรียนได้พร้อมกันจำนวนมากๆ โดยคอมพิวเตอร์จะมีบทบาทอย่างสูงในการจัดการศึกษาในอนาคต

กระทรวงศึกษาธิการ ได้กล่าวว่า ในการจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๔๔ โรงเรียนต้องจัดกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน ให้เชื่อมโยงกับธรรมชาติและเครือข่ายการเรียนรู้ คือ บ้าน โรงเรียน ชุมชน สังคม โดยมีแนวทางการปฏิบัติ ดังนี้^{๔๑}

๑) ศึกษา วิเคราะห์ ความจำเป็นในการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนการสอน และการบริหารงานวิชาการ

๒) ส่งเสริมให้ครูผลิต พัฒนาสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอน

๓) จัดหาสื่อและเทคโนโลยี เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนางานด้านวิชาการ

๔) ประสานความร่วมมือในการผลิต จัดหา พัฒนาและการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนการสอน และการพัฒนางานวิชาการกับสถานศึกษา บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่น

๕) การประเมินผลการพัฒนาการใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ ได้กล่าวว่า การจัดทำสื่อการเรียนรู้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้^{๔๒}

๑) จัดให้มีแหล่งเรียนรู้ ศูนย์สื่อการเรียนรู้ ระบบสารสนเทศการเรียนรู้และเครือข่ายการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพทั้งในสถานศึกษาและในชุมชน เพื่อการศึกษาค้นคว้าและการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ ระหว่างสถานศึกษา ท้องถิ่น ชุมชน สังคม โลก

๒) จัดทำและจัดหาสื่อการเรียนรู้สำหรับการศึกษาค้นคว้าของผู้เรียน เสริมความรู้ให้สอน รวมทั้งจัดหาสิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้เป็นสื่อการเรียนรู้

๓) เลือกและใช้สื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ มีความเหมาะสม มีความหลากหลาย สอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ ธรรมชาติของสาระการเรียนรู้ ความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน

๔) ประเมินคุณภาพของสื่อการเรียนรู้ที่เลือกใช้อย่างเป็นระบบ

^{๔๑}กระทรวงศึกษาธิการ, การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๖), หน้า ๓๖-๔๐.

^{๔๒}กระทรวงศึกษาธิการ อ้างถึงใน อภิลักษณ์ จักรแก้ว, “การศึกษาการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ กลุ่ม ๑”, **ปริญญาการศึกษา มหบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๓), หน้า ๖๔.

๕) ศึกษาค้นคว้า วิจัย เพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน

๖) ให้มีการกำกับ ติดตาม ประเมินคุณภาพและประสิทธิภาพเกี่ยวกับสื่อและการใช้สื่อการเรียนรู้เป็นระยะๆและสม่ำเสมอ

สรุปได้ว่า การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ควรมีแนวทางการปฏิบัติซึ่งประกอบด้วย การศึกษาวิเคราะห์ความจำเป็นในการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการศึกษา การส่งเสริมให้มีการผลิตพัฒนาสื่อและนวัตกรรม การจัดหาสื่อและเทคโนโลยี การประสานความร่วมมือในการผลิต การพัฒนาและการใช้กับหน่วยงานต่างๆ และการติดตามประเมินผลการพัฒนาการใช้สื่อนวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

๒.๒.๓ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้

การเรียนการสอนย่อมมีการกำหนดเป้าหมาย เพื่อให้ผู้เรียนเกิดผลสัมฤทธิ์ตามจุดประสงค์ ที่กำหนดไว้ การที่ผู้เรียนจะบรรลุเป้าหมายได้มากน้อยเพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูผู้สอนเป็นสำคัญ ฉะนั้นครูผู้สอนจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจ ในกิจกรรมการเรียนการสอน จึงจะสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียนได้อย่างแท้จริง ในเรื่องของกิจกรรมการเรียนการสอนนี้ มีนักการศึกษาได้แสดงทัศนะไว้ ดังต่อไปนี้

๑. ความหมายกิจกรรมการเรียนรู้

ทัศนีย์ สุภเมธิ กล่าวว่า กิจกรรมการเรียนการสอนหมายถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่กระทำขึ้น เพื่อให้การเรียนการสอนในครั้งนั้น ๆ ได้ผลดี หมายถึง การสอนของครูเป็นไปอย่างมีความหมายนักเรียนได้ทั้งความรู้ และความสนุกสนานเพลิดเพลิน^{๔๓}

วไลพร คุโณทัย กล่าวว่า กิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง สภาพการณ์ของการจัดประสบการณ์ และการกระทำทุกสิ่งทุกอย่างที่จัดขึ้นจากความร่วมมือระหว่างผู้สอนและผู้เรียน เพื่อให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพน่าสนใจ และผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้^{๔๔}

^{๔๓} ทัศนีย์ สุภเมธิ, พฤติกรรมการสอนวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันราชภัฏธนบุรี, ๒๕๓๓), หน้า ๑๕๕-๑๖๐.

^{๔๔} วไลพร คุโณทัย, หลักการสอน, (กรุงเทพมหานคร : กองส่งเสริมวิद्यฐานะการกรมการฝึกหัดครู, ๒๕๓๐) หน้า ๑๕.

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้ให้ความหมาย ของกิจกรรมการเรียนไว้ว่า หมายถึง การดำเนินการต่าง ๆ ในโรงเรียน ทั้งโดยครู และนักเรียน เช่น การสอนให้นักเรียนค้นคว้า อภิปราย การบรรยาย การอบรม การสาธิต การปฏิบัติงาน การจัดนิทรรศการ และการศึกษานอกสถานที่^{๔๕} ฯลฯ

วาริ ธีระจิตร ได้กล่าวถึง ความสำคัญของกิจกรรมการเรียนการสอน ที่มีต่อการเรียนรู้ไว้ ดังนี้^{๔๖}

๑. กิจกรรมเร้าความสนใจของเด็ก
๒. กิจกรรมจะเปิดโอกาสให้นักเรียนประสบความสำเร็จ
๓. กิจกรรมจะช่วยปลูกฝังความเป็นประชาธิปไตย
๔. กิจกรรมจะช่วยปลูกฝังความความรับผิดชอบ
๕. กิจกรรมจะช่วยปลูกฝังความและส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
๖. กิจกรรมจะช่วยให้นักเรียนได้มีการเคลื่อนไหว
๗. กิจกรรมจะช่วยให้นักเรียนได้รู้สึกสนุกสนาน
๘. กิจกรรมจะช่วยให้เห็นความแตกต่างระหว่างบุคคล
๙. กิจกรรมจะช่วยขยายความรู้และประสบการณ์ของเด็กให้กว้างขวาง
๑๐. กิจกรรมจะช่วยส่งเสริมความองกงามและพัฒนาการของเด็ก
๑๑. กิจกรรมจะช่วยส่งเสริมทักษะ
๑๒. กิจกรรมจะช่วยปลูกฝังเจตคติที่ดี
๑๓. กิจกรรมจะช่วยส่งเสริมให้เด็กรู้จักทำงานเป็นหมู่
๑๔. กิจกรรมจะช่วยให้เด็กเกิดความเข้าใจบทเรียน
๑๕. กิจกรรมจะช่วยเสริมให้เด็กเกิดความซาบซึ้งความงามในเรื่องต่างๆ

---

^{๔๕}กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓), (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๓๒), หน้า ๒.

^{๔๖}วาริ ธีระจิตร, การพัฒนาการสอนสังคมศึกษาระดับประถมศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : คณะครู ศาสตราจารย์พาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๐), หน้า ๑๖๒-๑๖๓.

อารมณ์ใจเที่ยง ได้กล่าวถึง หลักการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนว่าควรคำนึงถึงหลักการ ต่อไปนี้^{๔๓}

๑. จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของหลักสูตร
๒. จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การสอน
๓. จัดกิจกรรมให้สอดคล้องและเหมาะสมกับวัย ความสามารถ และความในใจของผู้เรียน
๔. จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับลักษณะของเนื้อหาวิชา
๕. จัดกิจกรรมให้มีลำดับขั้นตอน
๖. จัดกิจกรรมให้น่าสนใจ
๗. จัดกิจกรรมโดยให้ผู้เรียนเป็นผู้กระทำกิจกรรม
๘. จัดกิจกรรมโดยใช้วิธีการที่ท้าทายความคิดความสามารถของผู้เรียน
๙. จัดกิจกรรมโดยใช้เทคนิควิธีการสอนที่หลากหลาย
๑๐. จัดกิจกรรมให้มีบรรยากาศที่รื่นรมย์ สนุกสนาน และเป็นกันเอง
๑๑. จัดกิจกรรมแล้วต้องมีการวัดผลการใช้กิจกรรมนั้นทุกครั้ง

อารมณ์ใจเที่ยง ได้กล่าวถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไว้ว่า โดยทั่วไปแบ่งได้ ๒ รูปแบบ ได้แก่^{๔๔}

๑. กิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดครูเป็นศูนย์กลางเป็นกิจกรรมที่ครูเป็นศูนย์กลางของการปฏิบัติกิจกรรม ครูเป็นผู้มีบทบาทในการเรียนการสอนมากกว่านักเรียน
๒. กิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นกิจกรรมที่ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนการสอนอย่างแท้จริง ซึ่งกิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลางนี้ แยกย่อยออกได้เป็น ๒ ประเภท คือ
  - ๒.๑ กิจกรรมที่ยึดกลุ่มนักเรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นกิจกรรมที่แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มให้ปฏิบัติงานโดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อฝึกการทำงานร่วมกับผู้อื่นซึ่งแบ่งได้เป็น ๒ ลักษณะ คือ ๑) กิจกรรมกลุ่มใหญ่ และ ๒) กิจกรรมกลุ่มย่อย

^{๔๓}อารมณ์ใจเที่ยง, หลักการสอน, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ที่ โอ. เอส. พรินติ้ง เฮ้าส์, ๒๕๓๗), หน้า ๗๒-๗๕.

^{๔๔}อารมณ์ใจเที่ยง, หลักการสอน, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ที่ โอ.เอส. พรินติ้ง เฮ้าส์, ๒๕๓๗), หน้า ๗๕-๗๖.

๒.๒ กิจกรรมที่ยึดนักเรียนเป็นรายบุคคล เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมความแตกต่างระหว่างบุคคล มุ่งให้นักเรียนได้ปฏิบัติงานตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของแต่ละคน

สรุปความหมาย ได้ว่า กิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง การปฏิบัติต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน เพื่อให้การสอนดำเนินไป อย่างมีประสิทธิภาพ และการเรียนรู้ของผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์การสอน ที่กำหนดไว้

๒. ปัญหากิจกรรมการเรียนรู้

ในการสอนย่อมมีเป้าหมายให้ผู้เรียนเกิดผลสัมฤทธิ์ตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ ผู้เรียนจะบรรลุได้มากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของผู้สอนเป็นประการสำคัญ กิจกรรมการเรียนการสอนมีหลายรูปและและวิธีการ ผู้สอนจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจจึงจะจัดกิจกรรมได้ถูกต้องเหมาะสม ซึ่งจะให้ประโยชน์แก่ผู้เรียนอย่างแท้จริง ดังนั้นในที่นี้ จึงกล่าวถึงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ทั้งในด้านความหมาย ความสำคัญ จุดมุ่งหมาย หลักการจัดรูปแบบ ขั้นตอนและแนวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับเป้าหมาย ทิศทางของหลักสูตรฉบับปัจจุบัน^{๔๕}

ไวไลพร คุโณทัย ได้กล่าวว่า กิจกรรมการเรียนการสอน คือสภาพการณ์ของการจัดประสบการณ์ และการกระทำทุกสิ่งทุกอย่างที่จัดขึ้นจากความร่วมมือระหว่างผู้สอนและผู้เรียน เพื่อให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพน่าสนใจและผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้^{๔๖}

อาภรณ์ ใจเที่ยง ได้กล่าวว่า กิจกรรมการเรียนการสอนมีความสำคัญหลายประการ ดังนี้^{๔๗}

๑. กิจกรรมเร้าความสนใจของเด็ก
๒. กิจกรรมจะเปิดโอกาสให้นักเรียนประสบความสำเร็จ
๓. กิจกรรมจะช่วยปลูกฝังความเป็นประชาธิปไตย

^{๔๕}อาภรณ์ ใจเที่ยง, หลักการสอน, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : โอ. เอส. พรินติ้งเฮ้าส์, ๒๕๓๗), หน้า ๗๑.

^{๔๖}ไวไลพร คุโณทัย, หลักการสอน, (กรุงเทพมหานคร : กองส่งเสริมวิทยฐานะครูกรมการฝึกหัดครู, ๒๕๓๐), หน้า ๑๕.

^{๔๗}อาภรณ์ ใจเที่ยง, หลักการสอน, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : โอ. เอส. พรินติ้งเฮ้าส์, ๒๕๓๗), หน้า ๗๒-๗๓.

๔. กิจกรรมจะช่วยปลูกฝังความรับผิดชอบ
๕. กิจกรรมจะช่วยปลูกฝังและส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
๖. กิจกรรมจะช่วยให้นักเรียนได้มีการเคลื่อนไหว
๗. กิจกรรมจะช่วยให้นักเรียนได้รู้สึกสนุกสนาน
๘. กิจกรรมช่วยให้เห็นความแตกต่างระหว่างบุคคล
๙. กิจกรรมช่วยขยายความรู้และประสบการณ์ของเด็กให้กว้างขวาง
๑๐. กิจกรรมจะช่วยส่งเสริมความองงามและพัฒนาการของเด็ก
๑๑. กิจกรรมจะช่วยส่งเสริมทักษะ
๑๒. กิจกรรมจะช่วยปลูกฝังเจตคติที่ดี
๑๓. กิจกรรมจะช่วยส่งเสริมให้เด็กรู้จักทำงานเป็นหมู่
๑๔. กิจกรรมจะช่วยให้เด็กเกิดความเข้าใจในบทเรียน
๑๕. กิจกรรมจะช่วยส่งเสริมให้เด็กเกิดความซาบซึ้ง ความงามในเรื่องต่างๆ

สรุปได้ว่า ปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นั่นก็คือการจัดกิจกรรมที่ไม่เห็นความสำคัญแก่ผู้เรียน เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ไม่ได้มุ่งประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน ผู้เรียนมีการพัฒนาศักยภาพของตนเองน้อยมาก ทำให้ผู้เรียนขาดทักษะในการแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ผู้เรียนไม่สามารถนำวิธีการเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตจริงได้

๓. แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ ได้กล่าวถึงหลักการสร้างชุดกิจกรรมไว้ ๑๐ ข้อ ดังนี้^{๕๒}

๑. การกำหนดเนื้อหาและประสบการณ์
๒. กำหนดหน่วยการสอน โดยแบ่งเนื้อหาหน่วยวิชาออกเป็นหน่วยการสอน
๓. กำหนดหัวข้อหรือหน่วยการสอนย่อยให้สัมพันธ์กับเวลาครั้งละ ๑-๒

ชั่วโมง

๔. กำหนดมโนทัศน์และหลักการให้สอดคล้องกับหัวข้อเรื่องให้สรุปรวบรวมแนวคิด และหลักเกณฑ์สำคัญ เพื่อไว้เป็นแนวทางกำหนดเนื้อหาการสอนให้สอดคล้อง

๕. กำหนดวัตถุประสงค์ให้สอดคล้องกับเนื้อเรื่อง โดยเขียนให้อยู่ในรูปของวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

---

^{๕๒}ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และคณะ, การผลิตชุดการเรียนการสอน เทคโนโลยีและสื่อการศึกษา, (นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๒๑), หน้า ๖๕.

๖. กำหนดแบบประเมินผลให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม ซึ่ง
แนวทางในการเลือกและผลิตสื่อการสอน กิจกรรมการเรียน หมายถึง กิจกรรมทุกอย่างที่ผู้เรียน
ปฏิบัติ เช่น การอ่านบัตรคำสั่ง การตอบคำถาม การเล่นเกม เป็นต้น

๗. กำหนดแบบประเมินผลให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม โดย
ใช้แบบสอบอิงเกณฑ์ เพื่อให้ผู้สอนทราบว่าหลังจากการผ่านกิจกรรมแล้ว ผู้เรียนได้เปลี่ยน
พฤติกรรมการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่

๘. เลือกการผลิตสื่อการสอน วัสดุอุปกรณ์ และวิธีการที่ครูใช้ถือเป็นสื่อการ
สอนทั้งสิ้นเมื่อผลิตสื่อการสอนแล้วก็จัดไว้เป็นหมวดหมู่

๙. การทดลองใช้ชุดการสอน เพื่อหาประสิทธิภาพ

๑๐. การใช้ชุดการสอน ชุดการสอนที่ได้ปรับปรุงและมีประสิทธิภาพ ตาม
เกณฑ์ที่ตั้งไว้แล้วสามารถนำไปสอนผู้เรียน

รุ่งทิวา จักรกร ได้กล่าวถึง การสร้างชุดกิจกรรมประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้^{๕๓}

๑. กำหนดเรื่องเพื่อทำการสอน อาจจะกำหนดเรื่อง ตามหลักสูตร หรือกำหนด
เรื่องขึ้นใหม่ ตามความเหมาะสมก็ได้ จะแบ่งเนื้อหาอย่างไรขึ้นอยู่กับลักษณะของเนื้อหาและใช้ชุด
กิจกรรม ซึ่งในการจัดแบ่งเนื้อเรื่อง เพื่อทำชุดกิจกรรมในแต่ละระดับย่อมไม่เหมือนกัน

๒. จัดหมวดหมู่เนื้อหาและประสบการณ์ แล้วแต่ความต้องการและความ
เหมาะสม

๓. จัดหน่วยการสอน จะแบ่งเป็นกี่หน่วย หน่วยหนึ่งๆ ควรใช้เวลานานเท่าไร
ใช้เวลาเรียนเป็นกี่คาบ หรือสัปดาห์ หรือตามความเหมาะสมกับวัย และระดับของผู้เรียน ทั้งนี้โดย
คำนึงถึงจิตวิทยาพัฒนาผู้เรียน

๔. กำหนดหัวเรื่อง จัดแบ่งหน่วยการสอนให้เป็นหัวข้อย่อยๆ เพื่อสะดวกแก่
การเรียนแต่ละหน่วย จะประกอบด้วยประสบการณ์ในการเรียนรู้อะไรบ้าง กำหนดหัวข้อแต่ละ
หน่วยนั้น

๕. ความคิดรวบยอดหรือหลักการต้องกำหนดให้ชัดเจนว่า ผู้เรียนมีความคิด
รวบยอดหรือหลักการอะไร

๖. กำหนดจุดประสงค์ในการสอน ซึ่งหมายถึง จุดประสงค์ในการสอนทั่วไป
และจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม มีเกณฑ์การตัดสินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชัดเจน

^{๕๓}รุ่งทิวา จักรกร, วิธีสอนทั่วไป, (กรุงเทพมหานคร : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทร
วิโรฒประสานมิตร, ๒๕๒๘), หน้า ๘๘-๘๙.

๗. การวิเคราะห์งาน โดยนำจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม แต่ละข้อมาวิเคราะห์กิจกรรมว่าควรทำอะไรก่อนหลังแล้วจึงจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่กำหนดไว้

๘. ลำดับกิจกรรมการเรียนรู้ หลังจากพิจารณาจุดประสงค์ของแต่ละหัวข้อว่าจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างไร จึงจะบรรลุจุดประสงค์ตามที่กำหนดไว้ และต้องพิจารณาถึงกิจกรรมที่จะเสริมสร้างความสนใจ และความสามารถให้กับนักเรียนอีกด้วย

๙. กำหนดแบบประเมินผล ครูต้องหาวิธีในการประเมินผล จะใช้วิธีใดจึงจะประเมินผลได้อย่างแน่นอนตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้

๑๐. เลือกและผลิตสื่อการสอนโดยพิจารณาจากข้อ ๗ เมื่อทราบว่า ใช้สื่อการสอนอะไร แล้วก็จัดหาหรือผลิตเพื่อให้ได้ตามที่ต้องการ จัดเป็นหมวดหมู่เพื่อความสะดวกแก่การใช้

๑๑. หาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรม เมื่อสร้างชุดกิจกรรมเสร็จแล้ว ทำการหาประสิทธิภาพโดยการทดลองใช้ เพื่อแก้ไขก่อนนำไปใช้จริง

๑๒. ในกรณีที่ใช้ชุดกิจกรรมแบบกลุ่ม ต้องหากิจกรรมสำรอง ซึ่งเตรียมไว้เพื่อเสริมความรู้สำหรับเด็กที่เรียนเร็ว หรือกลุ่มที่ทำกิจกรรมเสร็จก่อน จะได้มีกิจกรรมทำ

๑๓. สร้างแบบทดสอบก่อนและหลังเรียน พร้อมทั้งเฉลย

๑๔. ขนาดรูปแบบของชุดกิจกรรม ควรมีขนาดมาตรฐาน เพื่อความสะดวกในการใช้และความเป็นระเบียบในการเก็บรักษา โดยพิจารณาในด้านประโยชน์ ประหยัด สะดวก และความคงทนถาวร พร้อมทั้งความสวยงาม ด้านหน้าและด้านหลังของชุดกิจกรรม ควรเขียนข้อความให้เรียบร้อยเพื่อความสะดวกในการนำไปใช้

ศุวิทย์ มูลคำ และ อรทัย มูลคำ ได้เสนอขั้นตอนในการสร้างชุดการสอน ดังนี้^{๕๔}

๑. กำหนดเรื่องเพื่อทำชุดการสอน อาจจะแบ่งย่อยหัวข้อเป็นหัวข้อย่อย ขึ้นอยู่กับลักษณะของเนื้อหาและลักษณะของการใช้ชุดกิจกรรม

๒. กำหนดหมวดหมู่เนื้อหาและประสบการณ์ อาจมีการกำหนด เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้หรือบูรณาการให้เหมาะสมตามวัย

๓. จัดหน่วยการเรียนรู้การสอนให้เหมาะสมว่าจะมีการแบ่งเป็นกี่หน่วย หัวข้อย่อยอะไรบ้าง ใช้เวลานานเท่าไร ให้พิจารณาให้เหมาะสมกับวัยและระดับชั้น

^{๕๔}ศุวิทย์ มูลคำ และ อรทัย มูลคำ, วิธีการจัดการเรียนรู้...เพื่อพัฒนากระบวนการคิด, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร : ภาพพิมพ์, ๒๕๔๗), หน้า ๕๗-๕๕.

๔. กำหนดหัวข้อเรื่อง เพื่อสะดวกแก่นักเรียนว่าแต่ละหน่วยประกอบด้วยหัวข้อใดบ้าง

๕. กำหนดความคิดรวบยอดหรือหลักการ ต้องมีการกำหนดให้ชัดเจนว่านักเรียนเกิดความคิดรวบยอดหรือหลักการใดบ้าง

๖. กำหนดจุดประสงค์การสอน หมายถึง จุดประสงค์ที่แสดงพฤติกรรมการเรียนรู้หรือจุดประสงค์ทั่วไป รวมทั้งเกณฑ์การตัดสินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

๗. กำหนดกิจกรรมการเรียน ต้องกำหนดให้สอดคล้องกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมเพื่อเป็นแนวทางการผลิตสื่อการเรียน กิจกรรมการเรียน การออกแบบทดสอบ

๘. กำหนดแบบประเมินผล ต้องออกแบบประเมินให้ตรงกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมเพื่อทราบความเป็นไปของนักเรียนว่า มีความก้าวหน้าทางการเรียนเป็นอย่างไร

๙. เลือกและผลิตสื่อการสอน ควรมีสื่อการสอนในแต่ละหัวข้อเรื่องให้เรียบร้อยควรจัดสื่อการสอนเหล่านั้น ออกเป็นหมวดหมู่ในกล่อง หรือแฟ้มที่เตรียมไว้ก่อนนำไปหาประสิทธิภาพ เพื่อหาความตรง ความเที่ยงก่อนนำไปใช้

๑๐. สร้างข้อทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน ควรสร้างให้ครอบคลุมเนื้อหาและกิจกรรมที่กำหนดให้เกิดการเรียนรู้ โดยพิจารณาจากจุดประสงค์การเรียนรู้เป็นสำคัญ

๑๑. การหาประสิทธิภาพของชุดการสอน เมื่อสร้างชุดการสอนเสร็จเรียบร้อยแล้วต้องนำชุดการสอนไปทดสอบโดยวิธีการต่างๆ ก่อนนำไปใช้จริง

บัททส์ (Butts) เสนอหลักการสร้างชุดกิจกรรมไว้ ดังนี้^{๕๕}

๑. ก่อนจะสร้างต้องกำหนดโครงร่างคร่าวๆ ก่อนว่า จะเขียนเกี่ยวกับเรื่องอะไร
๒. ศึกษางานด้านวิทยาศาสตร์และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะทำ
๓. เขียนวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมและเนื้อหาที่สอดคล้องกัน
๔. แจงวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมออกเป็นกิจกรรมย่อยๆ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมของผู้เรียน
๕. กำหนดอุปกรณ์ที่จะใช้ในกิจกรรมแต่ละตอนให้เหมาะสมกับแบบฝึก
๖. กำหนดเวลาที่ใช้ในแบบฝึกแต่ละตอนให้เหมาะสม
๗. กำหนดการประเมินผลว่าจะประเมินผลก่อนหรือหลังเรียน

---

^{๕๕}Butts David P, **The Teaching of Science A serf Directed Planning Guide**, (New York : harrper & Row Publishing, 1974), P 85.

สรุปได้ว่าจากการศึกษาการสร้างชุดกิจกรรม ในการสร้างชุดกิจกรรม จะต้องศึกษาเนื้อหาของรายวิชาเพื่อนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง เลือกใช้สื่อที่เหมาะสม จัดกิจกรรมที่หลากหลาย และนำชุดกิจกรรมไปทดลองใช้ เพื่อหาประสิทธิภาพก่อนนำไปใช้จริง

๒.๒.๔ ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้

การวัดผลและประเมินผลเป็นกิจกรรมที่สำคัญอย่างหนึ่งในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ในระดับต่างๆ และยังเป็นข้อมูลให้ผู้สอนนำไปใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน เพื่อให้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ซึ่งมีผู้ให้ความหมายไว้หลากหลาย ดังนี้

๑. ความหมายการวัดผลและประเมินผลการเรียน

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ ได้ให้ความหมายของการวัดผลและประเมินผลไว้ว่า การวัดผล (Measurement) หมายถึง กระบวนการที่กำหนดจำนวนตัวเลขให้กับวัตถุสิ่งของ หรือบุคคลตามความมุ่งหมาย หรือเปรียบเทียบลักษณะที่มีความแตกต่างที่ปรากฏอยู่ในสิ่งที่จะวัด ส่วน การประเมินผล (Evaluation) หมายถึง การพิจารณาเกี่ยวกับคุณภาพ คุณค่าความจริงและการกระทำ^{๕๖}

บุญเลี้ยง ทุมทอง ได้กล่าวไว้ว่า การวัดผลและประเมินผล หมายถึง กระบวนการให้ได้มาซึ่งจำนวนและตัวเลข เพื่อหาจำนวน ลำดับ อันดับ หรือรายละเอียดของคุณลักษณะ โดยใช้วิธีการและเครื่องมือที่เหมาะสม แล้วนำผลที่ได้มาตัดสินคุณค่าวินิจฉัย และสรุปอย่างมีระเบียบ ทั้งในด้านการเรียนและด้านการสอนของผู้เรียน^{๕๗}

ศิริเดช สุชีวะ ได้ให้ความหมายของการวัดผลและประเมินผลไว้ว่า การวัดผล หมายถึง การกำหนดค่าเชิงปริมาณให้กับสิ่งที่ต้องการวัดด้วยการประเมินที่เป็นระบบและเป็นที่ยอมรับ ส่วนการประเมินผล หมายถึง การตีค่าหรือการให้ความหมายของผลการวัด^{๕๘}

^{๕๖}ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, การบริหารงานวิชาการ, (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ, ๒๕๔๖), หน้า ๑๖๖.

^{๕๗}บุญเลี้ยง ทุมทอง, “การวัดและประเมินผลสำหรับครูมืออาชีพ”, วารสารวิชาการ กรมวิชาการ, (๒๕๔๕) : ๗๑.

^{๕๘}ศิริเดช สุชีวะ, ชุดเครื่องมือการประเมินตนเองของครูมืออาชีพ, (กรุงเทพมหานคร : เอ็กเซเปอร์ เนทบุ๊ก, ๒๕๔๖), หน้า ๕๔.

อรจรรย์ ฌ ตะกั่วทุ่ง ได้กล่าวว่า การประเมิน เป็นกระบวนการค้นความจำเป็น ขาวด้วยการใช้ส่วนต่างๆ ของสมอง เมื่อครูผู้สอนต้องการประเมินผู้เรียน ครูผู้สอนต้องมีเครื่องมือ ประเมินที่เที่ยงตรง จึงสามารถวัดสิ่งที่อยู่ในความจำเป็นขาวของผู้เรียนได้^{๕๕}

กระทรวงศึกษาธิการ ได้ให้ความหมายของการวัดผลและประเมินผลการศึกษาว่า หมายถึง กระบวนการพัฒนาปรับปรุงการเรียนรู้ของผู้เรียน และตัดสินว่าผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ ความสามารถ คุณลักษณะอันพึงประสงค์อันเป็นผลมาจากการเรียนการสอนบรรลุตามมาตรฐาน การเรียนรู้หรือตัวชี้วัดในระดับใด สามารถที่จะได้รับการเลื่อนชั้นหรือจบการศึกษาได้หรือไม่ สถานศึกษาในฐานะผู้รับผิดชอบจัดการศึกษาจะต้องจัดทำระเบียบว่าด้วยการวัดผลและประเมินผล การเรียนของสถานศึกษาให้สอดคล้องและเป็นไปตามหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติที่เป็นข้อกำหนด ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑^{๖๐}

สรุปได้ว่า การวัดและประเมินผลเป็นกระบวนการกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งตัวเลข เพื่อหาลำดับหรือรายละเอียดของคุณลักษณะ โดยมีขั้นตอนและเครื่องมือที่เหมาะสม แล้วจึงนำผลที่ ได้นั้นมาพิจารณาถึงคุณค่าความจริงและคุณภาพของการกระทำนั้น

๒. ปัญหาการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้

สุวิมล ว่องวานิช ได้กล่าวถึงปัญหาของการวัดการปฏิบัติงานว่ามีดังนี้^{๖๑}

- ๑) ปัญหาเครื่องมือ การพัฒนาเครื่องมือเพื่อใช้ในการวัดการปฏิบัติงานยังน้อย
- ๒) ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการวัดกระบวนการกับการวัดผลงาน พบว่ามีการ วัดผลงานมากกว่าการวัดกระบวนการ
- ๓) ปัญหาคุณภาพของผู้วัด มาตรฐานการให้คะแนน ออกติในการให้คะแนน

^{๕๕}อรจรรย์ ฌ ตะกั่วทุ่ง อ้างถึงใน ปรีชัช โล่ห์ชัย, “การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้น พื้นฐานตามทัศนะของหัวหน้างานวิชาการสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขต ๒”, วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา, ๒๕๕๒), หน้า ๓๐.

^{๖๐}สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, กระทรวงศึกษาธิการ, แนวปฏิบัติการวัดและ ประเมินผลการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๕๓), หน้า ๔.

^{๖๑}สุวิมล ว่องวานิช, การประเมินการปฏิบัติงาน, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์, ๒๕๕๐), หน้า ๒๓๖-๒๓๗.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้ศึกษาปัญหาการวัดและประเมินผล ในมุมมองของครูผู้สอน พบปัญหาดังนี้^{๖๒}

- ๑) มีความสับสนในคำศัพท์ต่างๆ ที่อยู่ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- ๒) ขาดความมั่นใจในวิธีการปฏิบัติของการวัดประเมินสภาพจริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านเป็นเรื่องเกี่ยวกับเทคนิคการวัดและวิธีประเมิน
- ๓) เอกสารเกี่ยวกับการวัดและประเมินผู้เรียนในสถานศึกษาต้องการการจัดทำเป็นจำนวนมาก แต่ไม่มีแบบฟอร์มที่สะดวกต่อการกรอกหรือดำเนินการทำให้ครูต้องมีการะเพิ่มขึ้น

ศิริโรจน์ แก้วพิจิตร ได้กล่าวถึงปัญหาในการวัดและประเมินผล มีสาเหตุมาจาก ๒ ประการ ดังนี้^{๖๓}

- ๑) ปัญหาการวัดและประเมินผลด้านครูผู้สอน ได้แก่
  - (๑) ขาดความรู้และเทคนิควิธี เช่น การเลือกใช้เครื่องมือ ขาดเทคนิคและความชำนาญในการสร้างเครื่องมือแต่ละชนิดแต่ละรูปแบบ มีความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติของกลุ่มประสบการณ์น้อย
  - (๒) ไม่เห็นความสำคัญของการสอบวัด การวัดและประเมินผลเป็นไปอย่างเลื่อนลอย ไร้จุดหมาย ไม่ทราบว่า การสอบวัดแต่ละครั้งต้องการอะไร
  - (๓) ขาดการวางแผนในการสร้างคำถาม
  - (๔) ผลที่ได้จากการสอบทุกครั้งไม่มีการนำมาแปลผลอย่างมีความหมาย โดยทั่วไปการแปลผลการสอบมีอยู่ ๒ ลักษณะ คือ แปลผลโดยเทียบกับผลการวัดภายในกลุ่มของเด็ก ซึ่งเรียกว่าการประเมินผลแบบอิงกลุ่ม (norm reference) ก็กับการเปรียบเทียบคะแนนกับเกณฑ์หรือมาตรฐาน ซึ่งเรียกว่าการประเมินผลแบบอิงเกณฑ์ (criteria reference)
  - (๕) ครูส่วนใหญ่มักใช้ผลการสอบเพียงเพื่อตัดสินว่าใครสอบได้-ตกเท่านั้น ลักษณะการสอบวัดเช่นนี้ ไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่สำคัญของการสอบในปัจจุบัน เพราะการวัดและประเมินผลที่ดีมิได้มุ่งแต่เพียงได้-ตกเท่านั้น แต่จะมุ่งหวังที่จะค้นหาและพัฒนาความสามารถที่เด่น-ด้อยของเด็กด้วย
  - (๖) ครูไม่เข้าใจความมุ่งหมายของการวัดผลที่แท้จริง

^{๖๒}สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, รายงานการติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท เพลินสตูดิโอ จำกัด, ๒๕๕๑), หน้า ๔๕.

^{๖๓}ศิริโรจน์ แก้วพิจิตร, ปัญหาการวัดผลและประเมินผล กลุ่มนิเทศฯ. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.sk1edu.org/jnews/news4.php?show=108> [๒๑ ต.ค. ๒๕๕๔].

๒) ปัญหาการวัดและประเมินผลด้านเครื่องมือวัดผล ได้แก่

(๑) การวัดผลที่ใช้เครื่องมือวัดผลที่ดี มีคุณภาพมีน้อย

(๒) เครื่องมือวัดไม่ตรงจุดประสงค์ กล่าวคือ ข้อสอบที่ใช้จะเน้นถามแต่บางเนื้อหาบางพฤติกรรม ทำให้ไม่ครอบคลุมคุณลักษณะที่ต้องการวัด

(๓) การใช้เครื่องมือไม่ถูกต้อง เนื่องจากเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลมีหลายชนิด ได้แก่ ข้อสอบ การสังเกต การสัมภาษณ์ และการตรวจสอบ เป็นต้น ซึ่งเครื่องมือแต่ละชนิดมีทั้งข้อดีและข้อจำกัด ดังนั้นถ้าเลือกเครื่องมือไม่เหมาะสมไปวัดย่อมทำให้ได้ผลที่ไม่แท้จริง

สรุปได้ว่า ปัญหาในการวัดและประเมินผลการเรียนนั้น มีสาเหตุมาจาก ๒ ประการ ได้แก่ ประการแรกเป็นปัญหาการวัดและประเมินผลด้านครูผู้สอน ประกอบด้วย ขาดการวางแผนในการสร้างเครื่องมือ ขาดความรู้และเทคนิคความชำนาญในการสร้างเครื่องมือและการเลือกใช้เครื่องมือ มีความสับสนในคำศัพท์ต่างๆ ที่อยู่ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ขาดความมั่นใจในวิธีการปฏิบัติของการวัดประเมินสภาพจริง ไม่เห็นความสำคัญของการวัดผลประเมินผล ครูไม่เข้าใจความมุ่งหมายของการวัดผลที่แท้จริง มาตรฐานการให้คะแนน อคติในการให้คะแนน และขาดการนำผลการวัดผลและประเมินผลมาปรับปรุงและพัฒนาผู้เรียน ส่วนประการที่สองเป็นปัญหาการวัดและประเมินผลด้านเครื่องมือวัดผล ประกอบด้วย การวัดผลที่ใช้เครื่องมือวัดผลที่ดีมีคุณภาพมีน้อย การพัฒนาเครื่องมือเพื่อใช้ในการวัดผลมีจำนวนน้อย ขาดแบบฟอร์มที่สะดวกต่อการกรอกหรือดำเนินการสำหรับการวัดและประเมินผู้เรียน และเครื่องมือที่ใช้ไม่ครอบคลุมคุณลักษณะที่ต้องการวัด

๓. แนวทางการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้

จุฑารัตน์ อินทะแสน ได้กล่าวว่า การวัดผลและประเมินผลทำได้ด้วยวิธีการดังนี้ คือ สังเกตการแสดงออกของผู้เรียน เพิ่มขึ้นผลงานหรือรายงาน การสัมภาษณ์ บันทึกของผู้เรียน การประชุมปรึกษาระหว่างผู้เรียนและครู ความสามารถในการปฏิบัติจริงการประเมินด้วยตนเอง หรือกลุ่มเพื่อน^{๖๔}

รุจิรัฐ ภูสาระ และจันทรานี สงวนนาม ได้กล่าวว่า การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่จะช่วยตรวจสอบคุณภาพของผู้เรียนว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้า ทั้ง

^{๖๔}จุฑารัตน์ อินทะแสน, “การศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนนำร่องการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา ๕”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕), หน้า ๕๓-๕๔.

ด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ คุณธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ ซึ่งเป็นผลเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หรือไม่เพียงใด ผลการประเมินจะช่วยให้ครูผู้สอนรู้ข้อบกพร่องหรือความก้าวหน้าของผู้เรียน ทำให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้และวิธีการแก้ปัญหาหรือพัฒนาให้เหมาะสมได้ กิจกรรมการประเมินผลการเรียนรู้สามารถดำเนินการได้เป็น ๓ ระดับ คือ^{๖๕}

๑) การประเมินผลระดับชั้นเรียน ครูผู้สอนจะต้องประเมินผู้เรียนในแต่ละรายวิชาเพื่อรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล โดยใช้วิธีการที่หลากหลาย และควรทำอย่างต่อเนื่องควบคู่ไปกับกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน

๒) การประเมินผลระดับสถานศึกษา เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าด้านการเรียนรู้เป็นรายชั้นปีและช่วงชั้นของสถานศึกษา เพื่อนำข้อมูลที่ได้นำไปพัฒนาปรับปรุงคุณภาพของสถานศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการเรียนรู้เพื่อนำผลการประเมินไปพิจารณาตัดสินการเลื่อนช่วงชั้น ในกรณีที่ผู้เรียนไม่สามารถผ่านมาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระต่างๆ สถานศึกษาจะต้องจัดให้มีการสอนซ่อมเสริมและจัดให้มีการประเมินผลการเรียนรู้ด้วย

๓) การประเมินผลระดับชาติ สถานศึกษาจะต้องจัดให้ผู้เรียนทุกคนที่เรียนในปีสุดท้ายของแต่ละช่วงชั้น ได้แก่ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ เข้ารับการประเมินคุณภาพระดับชาติ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สำคัญ ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ภาษาต่างประเทศ และกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ ตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด ข้อมูลที่ได้จากการประเมินจะนำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนและคุณภาพของการจัดการสถานศึกษาแต่ละแห่ง

กิจกรรมการวัดและการประเมินผลการเรียนการสอนอาจทำได้ด้วยวิธีต่อไปนี้^{๖๖}

๑) การประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) เป็นการประเมินผลจากงานหรือผลงานที่เป็นจริง การปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน ซึ่งครอบคลุมถึงวิธีการดังต่อไปนี้ การนำเสนอด้วยปากเปล่า (Oral Presentation) การโต้เถียง (Debates) การแสดงนิทรรศการ (Exhibitions) การรวบรวมผลงานเขียนของนักเรียน (Collections of Students Written Products) แถบบันทึกภาพผลการปฏิบัติงาน (Videotapes of Performances) การสร้างและงานประดิษฐ์โครงหุ่น (Construction and Models) การแก้ปัญหา (Solutions of Problems) พฤติกรรมของผู้เรียน (Students' Behavior) การปฏิบัติงานกลุ่ม (Cooperative Group Work)

^{๖๕}รุจิร ภู่อาระ และจันทราณี สงวนนาม, การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : บั๊ก พอยท์, ๒๕๔๕), หน้า ๖๑-๖๗.

^{๖๖}เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖๔-๖๗.

๒) การประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงาน (Portfolio Assessment) เป็นวิธีการประเมินผลการเรียนการสอนโดยผู้เรียนได้มีส่วนร่วมการประเมินอย่างเต็มที่ ๒ ขั้นตอนคือผู้เรียนแต่ละคนรวบรวมผลงานและบันทึกผลการประเมินไว้ในแฟ้มรวบรวมผลงาน (Working Folder) และนักเรียนแต่ละคนจัดและคัดเลือกผลงานจากแฟ้มรวบรวมผลงานเพื่อจัดทำแฟ้มสะสมงานต่อไป

๓) การประเมินโดยใช้แบบทดสอบมาตรฐาน (Standardize Test) เป็นวิธีการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนในรูปแบบของข้อทดสอบแบบปรนัย ซึ่งผู้เรียนทุกคนได้รับการประเมินผลสัมฤทธิ์ในวิชาแกนหลักและคุณลักษณะที่สำคัญด้วยเครื่องมือหรือแบบทดสอบที่ได้มาตรฐาน

ศุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ กล่าวว่า การวัดผลและประเมินผลนั้นควรประเมินดังนี้คือ^{๖๑}

๑) สังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนจาก การแสดงความคิดเห็น ความสนใจเรียน ความร่วมมือในกิจกรรม และการรายงานของกลุ่ม

๒) ตรวจสอบความถูกต้องของการสรุปกฎเกณฑ์ลักษณะสำคัญ

๓) ตรวจสอบความถูกต้องของข้อสอบและแบบฝึกหัด

สมศักดิ์ สิ้นธุระเวชญ์ ได้กล่าวว่า การวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนมีหลักการดำเนินงาน ดังนี้^{๖๒}

๑) จัดทำหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติการวัดผลและประเมินผล

๒) บุคลากรทุกคนทั้งครูผู้สอน นักเรียน ผู้ปกครอง ได้มีส่วนร่วมปฏิบัติการวัดผลและประเมินผลเป็นมาตรฐานเดียวกันตามหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติ

๓) วัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องควบคู่การเรียนการสอน โดยการวัดและประเมินความประพฤติ พฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรม และผลงานของผู้เรียน

๔) นำผลการวัดและประเมินมาพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาการเรียนรู้อีกตามศักยภาพ

^{๖๑} ศุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ, *วิธีจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด*, (กรุงเทพมหานคร : ภาพพิมพ์, ๒๕๔๕), หน้า ๒๑.

^{๖๒} สมศักดิ์ สิ้นธุระเวชญ์, *การวัดและประเมินผลการเรียนรู้*, (กรุงเทพมหานคร : วัฒนาพานิช, ๒๕๔๕), หน้า ๕-๑๐.

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา ได้กำหนดว่า การวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนสถานศึกษาต้องดำเนินการ ดังนี้^{๖๕}

- ๑) กำหนดระเบียบการวัดและประเมินผล
- ๒) จัดทำเอกสารหลักฐานการศึกษา
- ๓) ดำเนินการวัดผลและประเมินผลทุกช่วงชั้น
- ๔) พัฒนาเครื่องมือการวัดผลและประเมินผล
- ๕) จัดระบบสารสนเทศด้านการวัดผลและประเมินผลเพื่อการอ้างอิง การตรวจสอบและพัฒนาการเรียนการสอนต่อไป

กมล ภูประเสริฐ ได้เสนอว่า การบริหารการประเมินผลการเรียน ได้แก่ การจัดทำมีการดำเนินงานที่สรุปได้ ดังนี้^{๖๖}

- ๑) การวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ของหน่วยการเรียนรู้ รายวิชาและกิจกรรมการเรียนการสอน รวมทั้งการร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งเป็นการเตรียมการประเมินผลการเรียนเพื่อกำหนดวิธีการเครื่องมือ และแนวปฏิบัติในการประเมิน
- ๒) การกำหนดวิธีการวัดผลและประเมินผลและเครื่องมือที่จะใช้ในการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ และการเตรียมการในการสร้างเครื่องมือและกำหนดวิธีการที่เป็นระบบ โดยเป็นการกำหนดให้ประเมินผลตามสภาพจริง การประเมินตามสภาพจริงต้องใช้วิธีการที่หลากหลาย ทั้งการสังเกตพฤติกรรม การพิจารณาผลงานที่สะสมไว้ การฟังการนำเสนอของผู้เรียน
- ๓) การควบคุม ดูแล ติดตามและส่งเสริมให้มีการประเมินผลการเรียนตามวิธีการและเครื่องมือที่ได้กำหนดไว้ รวมทั้งการดูแลให้มีการบันทึกผลการเรียนการสอน การบันทึกการสังเกต และการรวบรวมผลงานของนักเรียนตามเวลาที่กำหนดไว้อย่างสม่ำเสมอ
- ๔) การจัดทำหลักฐานการศึกษาและหลักฐานการประเมินผลตามที่กระทรวง/กรม/หน่วยงานต้นสังกัด ได้กำหนดไว้
- ๕) การนำผลการประเมินไปใช้ในการแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียนแต่ละคนอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งเป็นการพัฒนาผู้เรียนและกระบวนการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนปรับปรุงตนเอง

^{๖๕}สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, แนวทางการบริหารและการจัดการศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, ๒๕๔๕), หน้า ๑๔-๑๕.

^{๖๖}กมล ภูประเสริฐ, การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : เสริมสินพีรพรส ชิตเท็ม, ๒๕๔๗), หน้า ๑๓.

๖) การกำหนดรูปแบบ ระยะเวลาการรายงานผลการเรียนรู้ ทั้งการรายงานผลการเรียนรู้ของผู้เรียนต่อผู้ปกครองและรายงานผลต่อสาธารณะและหน่วยงานต้นสังกัดได้ทราบ

กระทรวงศึกษาธิการ ได้เสนอแนวทางการประเมินผลไว้ ดังนี้^{๑๑}

๑) กำหนดระเบียบ แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลของสถานศึกษา

๒) ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการวัดผลและประเมินผลแต่ละวิชา ให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา สาระการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

๓) ส่งเสริมให้ครูดำเนินการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน โดยเน้นการประเมินตามสภาพจริง จากกระบวนการปฏิบัติและผลงาน

๔) พัฒนาเครื่องมือและประเมินผลให้ได้มาตรฐาน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กล่าวว่า การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนต้องอยู่บนจุดมุ่งหมายพื้นฐาน ๒ ประการ ได้แก่^{๑๒}

๑) การวัดและประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผลการเรียน และการเรียนรู้ของผู้เรียนในระหว่างการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง บันทึก วิเคราะห์ แปลความหมายข้อมูล แล้วนำมาใช้ในการส่งเสริมหรือปรับปรุงแก้ไขการเรียนรู้ของผู้เรียนและการสอนของครู การวัดและประเมินผลกับการสอนจึงเป็นเรื่องที่สัมพันธ์กัน หากขาดสิ่งหนึ่งสิ่งใดการเรียนการสอนก็ขาดประสิทธิภาพ

๒) การวัดและประเมินผลเพื่อตัดสินผลการเรียน เป็นการประเมินสรุปผลการเรียนรู้ (Summative assessment) ซึ่งมีหลายระดับ ได้แก่ เมื่อเรียนจบหน่วยการเรียน จบรายวิชาเพื่อตัดสินให้คะแนนหรือให้ระดับผลการเรียน ให้การรับรองความรู้ความสามารถของผู้เรียนว่าผ่านรายวิชาหรือไม่ ควรได้รับการเลื่อนชั้นหรือไม่ หรือสามารถจบหลักสูตรหรือไม่

สรุปได้ว่า แนวทางการวัดผลและประเมินผลการศึกษา ประกอบด้วย การกำหนดนโยบายการวัดผลและประเมินผล การกำหนดระเบียบการวัดผลและประเมินผล การกำหนดหลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติการ การเตรียมการวัดผลและประเมินผล การพัฒนาเครื่องมือการ

^{๑๑}กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล, (กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๗), หน้า ๑๕.

^{๑๒}สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, แนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๕๑, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๕๑), หน้า ๒.

วัดผลและประเมินผลให้ได้มาตรฐาน การประชุมปรึกษาหารือระหว่างครูกับผู้เรียน การส่งเสริมให้ครู ผู้เรียน ผู้ปกครองมีส่วนร่วมวัดผลและประเมินผล การส่งเสริมให้บุคลากรที่ผ่านการอบรม การวัดผลและประเมินผลได้ปฏิบัติงานอย่างศักยภาพ การปฏิบัติการวัดผลและประเมินผล ได้แก่ การประเมินตามสภาพจริง โดยการดูจากบันทึกของผู้เรียน ความสามารถในการปฏิบัติจริง การสังเกตการแสดงออกหรือพฤติกรรมของผู้เรียน การประเมินโดยผู้เรียนประเมินตนเองหรือโดยกลุ่มเพื่อน การตรวจเพิ่มสะสมผลงาน การดูรายงานผลการเรียนของผู้เรียน การใช้แบบทดสอบมาตรฐาน การติดตามผลการวัดผลและประเมินผล ได้แก่ การนำผลที่ได้มาพัฒนาคุณภาพผู้เรียน การจัดทำเอกสารหลักฐานการศึกษาหรือหลักฐานการประเมินผล และการจัดระบบสารสนเทศด้านการวัดผลและประเมินผลเพื่ออ้างอิง ตรวจสอบ และพัฒนาการเรียนรู้

๒.๓ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมวัดดาวคณอง เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร จากการค้นคว้าทางเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยพบว่ามีเอกสารงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ที่มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

สุรเดช บัวหลวง ได้ศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการปฏิบัติงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย พบว่า^๑ (๑) ครู อาจารย์ โดยส่วนรวม จำแนกตามสถานภาพและขนาดโรงเรียนมีความเห็นว่าปัญหาการปฏิบัติงานวิชาการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ๕ ด้าน คือ งานด้านหลักการ จุดมุ่งหมายหลักสูตร งานด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ งานด้านการจัดการเรียนการสอน งานด้านนิเทศ การเรียนการสอน งานด้านการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ส่วนอีก ๒ ด้านที่เหลือมีปัญหาในระดับน้อย คือ งานด้านการจัดการสายงานการบริหารงานวิชาการและหน้าที่ความรับผิดชอบ และงานด้านการวางแผนงานวิชาการ ยกเว้นครู อาจารย์ในโรงเรียนขนาดใหญ่มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย เพียงด้านเดียวคืองานด้านการวางแผนงานวิชาการ (๒) ครู อาจารย์ โดยส่วนรวมแล้ว ได้เสนอแนวทางการแก้ไขปัญหา คือ จัดการอบรม จัดกิจกรรม นิเทศ ติดตามผลการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง นำนวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณที่เพียงพอต่อโรงเรียน

^๑สุรเดช บัวหลวง, “ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการปฏิบัติงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย”, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๒), หน้า ๘๒.

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้วิจัยเรื่องผลการจัดการเรียนการสอนรายวิชา พระพุทธศาสนา ผลการวิจัย พบว่า^{๓๔} ความคิดเห็น โครงสร้างของหลักสูตรซึ่งมุ่งไปที่เนื้อหาสาระ ส่วนใหญ่มีความง่ายยากปานกลาง ด้านการบริหาร โรงเรียนไม่มีผลทำให้นักเรียนไม่ชอบ ไม่สนใจ ไม่อยากเรียนด้านผู้สอน มีส่วนร่วมทำให้นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย เบื่อหน่ายในการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา เนื่องจากผู้สอนขาดสิ่งเร้า สิ่งจูงใจ ในทางบวกแก่นักเรียน อันได้แก่บุคลิกภาพ และเทคนิคการสอน

กาญจนา เวชยนต์ ได้ทำการวิจัยเรื่องความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนจริยศึกษาของครูสังคมศึกษาและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ ในโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนราษฎร์ เขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า^{๓๕} ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ครูผู้สอนสังคมศึกษา ๒๕๐๒ และนักเรียนมีปัญหาในระดับปานกลาง

นรา ตรีธัญญา ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาการนำหลักธรรมวิชาพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่สัมพันธ์กับชีวิตประจำวันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยพบว่า^{๓๖} มีการนำหลักธรรมวิชาทางพระพุทธศาสนา ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่สัมพันธ์กับชีวิตประจำวันของนักเรียนในระดับมาก

ปรีชา ปรีชาโน (แสงราม) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาปัญหาการเรียนการสอนวิชา พระพุทธศาสนาในสถานศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนสตรีวัดระฆัง เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า^{๓๗} ๑) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ๒) ด้านสื่อการเรียนการสอน โดยรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระดับปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง คือ มีงบประมาณในการจัดหาวัสดุอุปกรณ์และสื่อการสอน เช่น รูปภาพ

^{๓๔} กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, ผลการจัดการเรียนการสอนรายวิชาพระพุทธศาสนา, (กรุงเทพมหานคร : อรุณกาลาดพร้าว, ๒๕๓๗), หน้า ๑๒.

^{๓๕} กาญจนา เวชยนต์, “ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนจริยศึกษาของครูสังคมศึกษาและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ ในโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนราษฎร์ เขตกรุงเทพมหานคร”, **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๕), หน้า ๗๒.

^{๓๖} นรา ตรีธัญญา, “การศึกษาการนำหลักธรรมวิชาพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่สัมพันธ์กับชีวิตประจำวันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดชัยภูมิ”, **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๗), หน้า ๖๕.

^{๓๗} ปรีชา ปรีชาโน (แสงราม), “การศึกษาปัญหาการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในสถานศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนสตรีวัดระฆัง เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร”, **วิทยานิพนธ์ครุศาสตร มหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ๗๗-๗๘.

วิถีทัศน์ ม้วนเทปบันทึกเสียง อย่างพอเพียง และมีเพียงเรื่องใช้บทความสั้น ๆ ที่เกี่ยวกับการทำบุญ ในวันสำคัญทางพุทธศาสนา เพื่อให้นักเรียนเกิดความศรัทธา มีระดับปัญหาอยู่ในระดับมาก

๓) ด้านการวัดและประเมินผล โดยรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับน้อยในทุกข้อ

เอนัง คุ่มคง ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ของเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ โดยการสอนแบบพุทธวิธี มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยการสอนแบบพุทธวิธีและการศึกษาแบบความคิดเห็นของนักเรียนที่มีความคิดเห็นของนักเรียนต่อการเรียน โดยการสอนตามแบบพุทธวิธีการสอน ผลการวิจัยพบว่า^{๑๘} คะแนนผลสัมฤทธิ์ การเรียนรู้สูงกว่าก่อนเรียน โดยการสอนแบบพุทธวิธี นักเรียนมีความคิดเห็นว่าการเรียนโดยพุทธวิธีทำให้นักเรียนตระหนักถึงหน้าที่ความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม รู้จักยอมรับฟังความคิดเห็นอย่างมีเหตุผลของคนอื่นและการเรียนที่มีการทำสมาธิก่อนเรียนจะช่วยให้มีความพร้อมในการเรียนมากขึ้น

พนิดา สินสุวรรณ, วีระวัฒน์ พูลทวี และอัญชลี เศรษฐเสถียร ได้ทำการวิจัยเรื่องสภาพ การเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาตามหลักสูตรมัธยมศึกษาพุทธศักราช ๒๕๒๔ ของครูผู้สอน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตการศึกษา ๘ และศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอน กลุ่ม ตัวอย่างที่ใช้คือครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน ๘๕ คน ผลการวิจัย พบว่า^{๑๙} จุดประสงค์ของหลักสูตรสามารถนำไปปฏิบัติจริงในห้องเรียนได้น้อยมาก เนื้อหาวิชาได้ เสริมความรู้พื้นฐานให้แก่แก่นักเรียนมาก การเรียนการสอนของครูส่วนใหญ่ใช้ วิธีการบรรยายและมี กิจกรรมเสริมประกอบการใช้สื่อการเรียนการสอนครูส่วนใหญ่ได้ทำไม่บ่อยครั้ง กิจกรรมที่ทำ บ่อยครั้งคือการสวมมนต์ไหว้พระการฝึกสมาธิให้มีสติสงบ ปัญหาการเรียนการสอนพบว่าครูไม่ สามารถสอนได้บรรลุตามหลักสูตรที่มีลักษณะที่เป็นนามธรรมและมีความซ้ำซ้อนกันมากในแต่ละ ระดับชั้นการสอนเนื้อหาให้เกิดความคิดรวบยอดนั้นน้อยมาก การจัดกิจกรรมครูส่วนใหญ่มีปัญหา

^{๑๘} เอนัง คุ่มคง , “การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ ๒ โดยการสอนแบบพุทธวิธี”, **ปริญญาณีพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๐), หน้า ๗๘.

^{๑๙} พนิดา สินสุวรรณ, วีระวัฒน์ พูลทวี และอัญชลี เศรษฐเสถียร, “สภาพการเรียนการสอนวิชา พระพุทธศาสนาตามหลักสูตรมัธยมศึกษาพุทธศักราช ๒๕๒๔ ของครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เขต การศึกษา ๘”, **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๓๒), หน้า ๘๖.

มากเพราะครูส่วนใหญ่ขาดทักษะการฝึกอบรมและสนับสนุนจากผู้บริหารและตลอดจนไม่มีความรู้ความสามารถ การวัดประเมินผลยังใช้แบบปรนัยเป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้เพราะครูผู้สอนไม่เข้าใจวิธีการวัดผลและประเมินผลที่ถูกต้อง

พัฒนา จันทนา ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของนักเรียนเขตพื้นที่การศึกษา ๘ เกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนในเขตการศึกษา ๘ เกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในด้านเนื้อหาวิชา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การวัดการประเมินผล การใช้เทคนิควิธีการสอนของครู จากกลุ่มตัวอย่าง ๓๖๖ ผลการวิจัยพบว่า^{๘๐} เนื้อหาวิชาพระพุทธศาสนาพบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนการวัดผลการประเมินผล การใช้เทคนิควิธีการสอนของครูมีความเหมาะสมทุกด้าน และผู้วิจัยเสนอแนะในประเด็นสำคัญว่าควรมีการเตรียมตัว ผู้สอนให้มีความรู้ความสามารถในการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในเนื้อหาวิชา การจัดการเรียนการสอน การวัดผลการประเมินผล และเทคนิควิธีการสอนต่างๆ

สำราญ รัตนทิพยาภรณ์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นและความคิดรวบยอดและเจตคติต่อพระพุทธศาสนาและความคิดเห็นเกี่ยวกับการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของครูในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๒ สังกัดสำนักงานประถมศึกษาอำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเรื่องความคิดรวบยอดและเจตคติต่อพระพุทธศาสนาและความคิดเห็นเกี่ยวกับการสอนพระพุทธศาสนาของผู้บริหารและครูผู้สอน ผลการวิจัยพบว่า^{๘๑} ผู้บริหารและครูผู้สอนมีเจตคติและความคิดเห็นในระดับที่ดีมาก ในเรื่องหลักธรรมคำสอน และความเชื่อเกี่ยวกับหลักธรรมคำสอน ความเชื่อเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา การเผยแพร่และการเป็นแบบอย่างที่ดีให้ผู้อื่นยึดถือปฏิบัติ ความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาที่มีความคิดเห็นด้วยอย่างยิ่ง เกี่ยวกับเนื้อหาวิชาที่ความสอดคล้องกับหลักสูตรและสังคมเหมาะสมกับสภาพของสังคมปัจจุบัน ความรู้พื้นฐานของนักเรียนและความยากง่ายของเนื้อหาปัญหาอุปสรรค คือ เนื้อหาบางเรื่องยากเกินไปสำหรับเด็กเอกสารค้นคว้ามีน้อย ด้านจุดมุ่งหมายมีความคิดเห็นเหมาะสมในการสอนที่ใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน

^{๘๐}พัฒนา จันทนา, “ความคิดเห็นของนักเรียนเขตพื้นที่การศึกษา ๘ เกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น”, *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๓๒), หน้า ๘๖.

^{๘๑}สำราญ รัตนทิพยาภรณ์, “ความคิดรวบยอดและเจตคติต่อพระพุทธศาสนาและความคิดเห็นเกี่ยวกับการสอนพระพุทธศาสนาของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๒ สังกัดสำนักงานประถมศึกษา อำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่”, *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๓๓), หน้า ๘๓.

และมีจุดมุ่งหมายเหมาะสมกับวุฒิภาวะของนักเรียน รวมทั้งสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นและให้ข้อเสนอแนะ มีจุดหมายบางข้อที่ไม่สอดคล้องกับสังคมปัจจุบัน ขาดเกินไปและเน้นทฤษฎีมากเกินไปนำไปปฏิบัติยาก ด้านสื่อการเรียนการสอนของครูผู้มีความคิดเห็นอย่างยิ่งในการนำวัสดุมาจากท้องถิ่นมาใช้ ปัญหาด้านสื่อการสอนคือ มีสื่อการสอนน้อยมาก สื่อไม่เร้าความสนใจ ขาดสื่อที่เหมาะสม ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนของครูผู้สอนเห็นด้วยอย่างยิ่งในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนส่งเสริมนักเรียนนำหลักธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน รวมทั้งเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ปัญหาด้านกิจกรรม การเรียนการสอน ในปัจจุบันพบว่า บางกิจกรรมน่าเบื่อหน่าย นักเรียนไม่ค่อยให้ความสนใจมากนักในการเข้าร่วมกิจกรรม การสอนจัดไม่ต่อเนื่อง และส่วนใหญ่สอนวิธีแบบบรรยาย ด้านการวัดผลประเมินผลมีความคิดเห็นด้วย ในการประเมินผลเป็นระยะ โดยสังเกตพฤติกรรมให้ครอบคลุมเนื้อหาวิชา รวมทั้งให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในติดตามพฤติกรรมนักเรียนที่บ้าน ปัญหาพฤติกรรมการวัดประเมินผลทางด้านความรู้สึกรู้สึกได้ยาก ไม่สามารถวัดได้ด้วยแบบทดสอบ การสังเกตนักเรียนต้องใช้เวลาและวัดได้ไม่ครอบคลุมเนื้อหา ด้านบรรยากาศและเสริมสร้างศรัทธา ได้แนะนำให้เชิญวิทยากรมาบรรยายธรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา การกิจกรรมหมู่บ้านพระรัตนตรัย การนำนักเรียนไปสนทนาธรรมปัญหาในด้านนี้แก่พระไม่เป็นผู้นำทางศาสนา และวิทยากรไม่เข้าใจในพระพุทธศาสนาและมีน้อย ด้านบุคลิกภาพของครูผู้สอน มีความเห็นด้วยอย่างยิ่ง คือครูผู้สอนต้องเป็นแบบที่ดี สำหรับนักเรียน เป็นผู้ที่มีความสุภาพอ่อนโยนเรียบร้อย ปัญหาในด้านนี้พบว่าครูขาดความมั่นใจ ครูไม่เป็นแบบอย่างที่ดี ขาดแคลนครู ครูทำงานไม่นึกถึงจรรยาบรรณ

ฉวีวรรณ ยะสุรินทร์ ได้ศึกษาพัฒนาหน่วยการเรียนการสอนเรื่อง พระพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ โยมิวัตถุประสงค์พัฒนาหน่วยการเรียนการสอนเรื่อง พระพุทธศาสนาสำหรับนักเรียนพระพุทธศาสนาเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอน และความคิดเห็นของนักเรียนที่เรียน โดยใช้หน่วยการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนากับนักเรียนที่เรียนโดยแผนการสอนปกติ ผลการวิจัยพบว่า^๒ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนของกลุ่มทดลองที่สอนสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่สอน โดยแผนการสอนปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.๐๑ นอกจากนี้ยังพบว่าความคิดเห็นของนักเรียนในกลุ่มทดลองตามหน่วยการเรียนชอบที่จะเรียนด้วยหน่วยการเรียนการสอนนี้เป็นการเรียนที่มีกิจกรรมการเรียนการสอนนักเรียน

^๒ฉวีวรรณ ยะสุรินทร์, “การพัฒนาหน่วยการเรียนการสอนเรื่อง พระพุทธศาสนาสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔”, ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๐), หน้า ๖๕.

ชอบที่จะเรียนด้วยหน่วยการเรียนการสอนนี้เพราะเป็นหน่วยการเรียนสอนที่มีกิจกรรมและสื่อการเรียนการสอนหลากหลาย ส่วนความคิดเห็นของนักเรียนที่เรียน โดยใช้แผนการสอนปกตินักเรียนส่วนมากไม่พอใจที่จะเรียนเพราะคิดว่าเนื้อหาไม่มีประโยชน์กิจกรรมการเรียนการสอนและสื่อการเรียนการสอนไม่น่าสนใจ

นงลักษณ์ จันทรแสนโรจน์ วิจัยปัญหาการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาของครูและนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า^{๘๓} ครูเคยชินกับการสอนแบบบรรยาย นักเรียนก็เคยชินกับการสอนแบบบรรยายของครู ครูต้องการสื่อ เทคโนโลยีที่ทันสมัย นักเรียนต้องการครูที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและควรไปทัศนศึกษานอกสถานที่

จรัล กาอินทร์ ศึกษาปัญหาการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดลพบุรี พบว่า^{๘๔} ครูมีปัญหาการใช้สื่อ ขาดแคลนสื่อทั้งปริมาณและคุณภาพ สื่อที่ใช้เป็นหนังสือ รูปภาพ ของจริง วิดีทัศน์ ส่วนใหญ่ครู ใช้การสอนแบบบรรยาย การประเมินผลควรประเมินผลให้ครอบคลุมทั้งด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย จิตพิสัย

บุญเรียง ขจรศิลป์ ศึกษาหลักสูตรพระพุทธศาสนาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย การศึกษา พบว่า^{๘๕} การวัดผลประเมินผลวิชาพระพุทธศาสนาแตกต่างจากวิชาสามัญทั่วไป เพราะต้องอาศัยการวัดและประเมินผลพฤติกรรมของนักเรียนทั้งด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย การวัดผู้เรียนด้านพฤติกรรมและการปฏิบัติหลักคำสอนพระพุทธเจ้าเป็นสิ่งจำเป็นครูต้องสังเกตพฤติกรรมและการแสดงออกของนักเรียนเพื่อให้เกิดการพัฒนาทั้งร่างกายจิตใจ อารมณ์และสังคมควบคู่กันไป

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องจะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียน มีปัญหาในหลายด้าน เช่น ด้านการวางแผนยังมีความไม่ชัดเจนและขาดการวางแผน ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรมีการสนับสนุนในการจัดทำเอกสารหลักสูตรเพิ่มเติมไม่ดีเท่าที่ควร ด้านการเรียนการสอนยังขาดความพร้อมเรื่องห้องเรียนและไม่มีอุปกรณ์การเรียนที่เหมาะสม ด้านการนิเทศยังขาดการติดตามประเมินผลการปฏิบัติการสอนของครูผู้สอนและ

^{๘๓} นงลักษณ์ จันทรแสนโรจน์, “ปัญหาการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาของครูและนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตกรุงเทพมหานคร”, *ปริญญาานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๓๒), หน้า ๘๐.

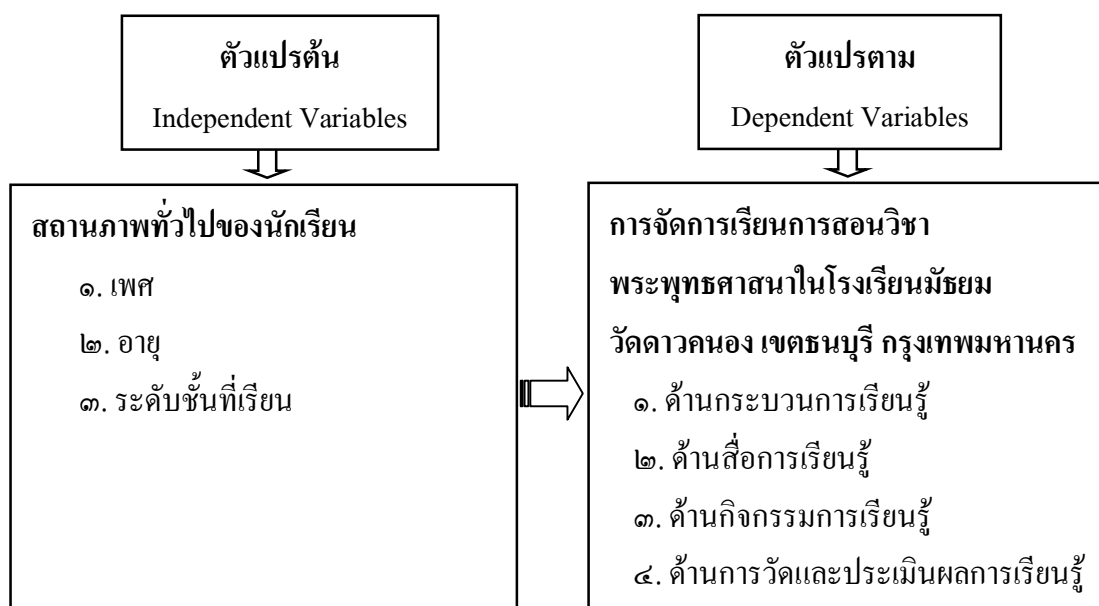
^{๘๔} จรัล กาอินทร์, “ปัญหาการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดลพบุรี”, *การค้นคว้าแบบอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๐), หน้า ๘๗.

^{๘๕} บุญเรียง ขจรศิลป์, *วิจัยทางการศึกษา*, (กรุงเทพมหานคร : พิสิทธ์เซ็นเตอร์, ๒๕๓๐), หน้า ๘๔.

ไม่มีแผนการนิเทศที่เป็นระบบและชัดเจน ส่วนด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนนั้น ทางโรงเรียนขาดเครื่องมือที่ได้มาตรฐานในการวัดผลการเรียนรู้

๒.๔ กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาใน โรงเรียนมัธยมวัดดาวคณง เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร” ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework) ประกอบด้วย ตัวแปรต้น (Independent Variables) และตัวแปรตาม (Dependent Variables) ดังนี้

แผนภูมิที่ ๒.๑ แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิจัยเชิงสำรวจ (survey research) เพื่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมวัดดาวทอง เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

- ๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- ๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- ๓.๓ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๔ สถิติที่ใช้ในการวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูล
- ๓.๕ การนำเสนอผลการวิจัย

๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนในโรงเรียนมัธยมวัดดาวทอง เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร จำแนกเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน ๕๕๓ คน และชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน ๒๕๐ คน รวมจำนวน ๘๐๓ คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมตอนต้น และนักเรียนชั้นมัธยมตอนปลาย ในโรงเรียนมัธยมวัดดาวทอง เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ เกรจซีและมอร์แกน (R.V.Krejcie and D.W.Morgan) ได้กำหนดคุ่มกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยจำนวน ๒๖๐ คน ดังตารางที่ ๓.๑

ตารางที่ ๓.๑ แสดงประชากรและกลุ่มตัวอย่างการวิจัย

ระดับชั้นที่เรียน	ประชากร / คน	กลุ่มตัวอย่าง / คน
๑. ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑	๑๖๘	๕๓
๒. ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒	๒๐๓	๕๕
๓. ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓	๒๒๐	๕๐
๔. ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔	๘๓	๓๔
๕. ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕	๘๕	๓๘
๖. ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖	๘๐	๓๐
รวม	๘๐๓	๒๖๐

๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถาม (Questionnaire) จากแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมวัดดาวทอง เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ได้ออกแบบสอบถามดังนี้

ส่วนที่ ๑ แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป (Check List)

ส่วนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาใน โรงเรียนมัธยมวัดดาวทอง เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ทั้ง ๔ ด้าน เช่น ด้านกระบวนการเรียนรู้ ด้านสื่อการเรียนรู้ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ลักษณะ แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert Type) แบ่งเป็น ๕ ระดับดังนี้

๕ หมายถึง มีระดับการปฏิบัติมากที่สุด

๔ หมายถึง มีระดับการปฏิบัติมาก

๓ หมายถึง มีระดับการปฏิบัติปานกลาง

๒ หมายถึง มีระดับการปฏิบัติน้อย

๑ หมายถึง มีระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด

ส่วนที่ ๓ แบบสอบถามปลายเปิด (Open-ended Questions) ซึ่งเปิดโอกาสให้ ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ

โดยมีขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

๑. ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี หลักการ เอกสาร คู่มือการบริหารจัดการศึกษา พระราชบัญญัติ และกฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้อง และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วสร้างแบบสอบถาม โดยให้สอดคล้องวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งเป็นคำถามปลาย ปิด (Close Ended Question) มีทั้งให้เลือกตอบและแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) กำหนดค่าน้ำหนักคะแนนเป็น ๕ ระดับ และคำถามปลายเปิด (Open Ended Question) เพื่อเปิด โอกาสให้ผู้ตอบได้แสดงความคิดเห็นและตอบได้โดยเสรี

๒. เมื่อได้สร้างแล้วผู้วิจัยจึงนำแบบสอบถามทั้ง ๒ ประเภท เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา และให้ผู้เชี่ยวชาญ ๕ ท่าน คือ ๑) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิชัย ไชยสงคราม ๒) ดร.มงคล คำมูล ๓) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วงศพัทธ์ ชาติเสถียรวงศ์ ๔) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อินดา ศิริวรรณ และ ๕) อาจารย์เกษม แสงนนท์ ได้ทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเชิงเนื้อหา (Content Validity) ตรวจสอบความถูกต้องของภาษา ความชัดเจนของภาษาและความครอบคลุมของเนื้อหา ซึ่งได้ค่า I.O.C. อยู่ระหว่าง ๐.๘๐ – ๑.๐๐ และผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามมาปรับปรุงให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

๓. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try-Out) กับโรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานครที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้ จำนวน ๑ โรงเรียน ซึ่งมีผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน ๓๐ รูป/คน และนำข้อมูลมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟา ของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient)^๑ ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม คือ ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ ๓๒ ข้อ ได้ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ ๐.๘๓๑ และเมื่อวิเคราะห์รายด้าน ได้ค่าความเชื่อมั่นดังนี้ ด้านกระบวนการเรียนรู้ ๐.๘๗๖ ด้านสื่อการเรียนรู้ ๐.๘๕๑ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ๐.๘๔๔ และด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ๐.๘๒๘

๔. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไข และนำไปพบอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญเดิม เพื่อรับฟังข้อคิดเห็นและเสนอแนะจนได้รับความเห็นชอบ จึงนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลกับประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ต่อไป

๓.๓ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

เมื่อได้แบบสอบถามที่มีความเชื่อถือแล้ว และสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ตรงประเด็นที่ศึกษา ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

๑. ทำหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อออกหนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถาม

๒. ทำหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อขอความอนุเคราะห์จากโรงเรียนมัธยมวัดดาวคอง เขตธนบุรี กรุงเทพมหานครในการเก็บข้อมูล

๓. ประสานงานไปยังโรงเรียนมัธยมวัดดาวคอง เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร เพื่อขอความเมตตาอนุเคราะห์ในการดำเนินการเก็บข้อมูล

๔. ดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

๕. รวบรวมข้อมูลตรวจนับแบบสอบถามด้วยตนเอง ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์ทั้งสิ้น ๒๖๐ ฉบับ คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ โดยใช้ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างวันที่ ๑-๓๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๔ รวมเวลาดำเนินการทั้งสิ้น ๓๐ วัน

๖. เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเสร็จแล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

^๑บุญชม ศรีสะอาด, การวิจัยเบื้องต้น, พิมพ์ครั้งที่ ๖, (กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, ๒๕๓๕), หน้า ๘๖.

๓.๔ สถิติที่ใช้ในการวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูล

๑. สูตรการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เพื่อวัดความเที่ยงตรง^๒

$$IOC = \frac{\sum R}{n}$$

เมื่อ	IOC	แทน	ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา
	R	แทน	ผลรวมของคะแนนรายข้อในแต่ละระดับความสอดคล้อง
	n	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

๒. สูตรการหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) จากค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient)^๓

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left\{ 1 - \sum \frac{S_i^2}{S_t^2} \right\}$$

เมื่อ	α	แทน	สัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น
	n	แทน	จำนวนข้อของเครื่องมือวัด
	S_i^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนเป็นรายข้อ
	S_t^2	แทน	ความแปรปรวนของเครื่องมือทั้งฉบับ

๓. สูตรการหาค่าร้อยละ (Percentage)^๔

$$P = \frac{X \times 100}{N}$$

เมื่อ	P	แทน	ค่าร้อยละ
	X	แทน	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม
	N	แทน	จำนวนประชากร

^๒บุญเชิด ภิญ โญอนันตพงษ์, การวัดและประเมินผลการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๒๗), หน้า ๘๕.

^๓วิล ทองแผ่, ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการวิจัย, (ลพบุรี : สถาบันราชภัฏเทพสตรี, ๒๕๔๒), หน้า ๑๖๑.

^๔นิภา เมธาวีชัย, วิทยาการวิจัย, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันราชภัฏธนบุรี, ๒๕๔๓), หน้า ๑๒๘.

๔. สูตรการหาค่าเฉลี่ย (Mean)^๕

$$\bar{X} = \frac{\sum fx}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ย
 $\sum f_x$ แทน ผลรวมของผู้ตอบแบบสอบถาม
 N แทน จำนวนประชากร

๕. สูตรการหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)^๖

$$S = \sqrt{\frac{N \sum fx^2 - (\sum fx)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ S แทน ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
 $\sum f_x$ แทน ผลรวมของผู้ตอบแบบสอบถามแต่ละระดับ
 N แทน จำนวนประชากร

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ซึ่งมีขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

๑. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ค่าแจกแจงความถี่ (Frequency), ค่าร้อยละ (Percentage)

๒. วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมวัดดาวคณอง เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร โดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ซึ่งเป็นคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ๕ ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด กำหนดคะแนนเป็น ๕, ๔, ๓, ๒, และ ๑ ตามลำดับ โดยใช้เกณฑ์วัดตามแนวคิดของบุญชม ศรีสะอาด ดังนี้^๗

^๕สังศรี ชมภูวงศ์, การวิจัย, (นครศรีธรรมราช : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, ๒๕๔๗), หน้า ๕๕.

^๖ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๐), หน้า ๕๓.

^๗บุญชม ศรีสะอาด, การพัฒนาหลักสูตรและการวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตร, (กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๖), หน้า ๑๐๐.

ค่าเฉลี่ยระหว่าง	๔.๕๑ - ๕.๐๐	หมายถึง	ปัญหาอุปสรรคระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	๓.๕๑ - ๔.๕๐	หมายถึง	ปัญหาอุปสรรคระดับมาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	๒.๕๑ - ๓.๕๐	หมายถึง	ปัญหาอุปสรรคระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	๑.๕๑ - ๒.๕๐	หมายถึง	ปัญหาอุปสรรคระดับน้อย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	๑.๐๐ - ๑.๕๐	หมายถึง	ปัญหาอุปสรรคระดับน้อยที่สุด

๓. วิเคราะห์แนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยม วัดดาวคนอง เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ที่ได้จากแบบสอบถามปลายเปิด โดยเขียนในลักษณะ ความเรียงประกอบบริบท

๓.๕ การนำเสนอผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยจากการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามของระดับการปฏิบัติ ของกลุ่มตัวอย่างในรูปตารางประกอบความเรียงในบทที่ ๔

บทที่ ๔

ผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมวัดดาวคอง เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้เรียงลำดับการนำเสนอ ดังนี้

๔.๑ การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น ๔ ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ และระดับชั้นเรียน วิเคราะห์โดยหาค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ ๒ การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมวัดดาวคอง เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ตอนที่ ๓ ปัญหาอุปสรรคและแนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมวัดดาวคอง เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

๔.๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ ๑ ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานี้ คือนักเรียนโรงเรียนมัธยมวัดดาวคอง เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร จำนวน ๒๖๐ คน มีสถานภาพทั่วไป ดังตารางที่ ๔.๑

ตารางที่ ๔.๑ จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสถานภาพทั่วไป

สถานภาพทั่วไป	จำนวน (n = ๒๖๐)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	๑๑๔	๔๓.๘
หญิง	๑๔๖	๕๖.๒
รวม	๒๖๐	๑๐๐

ตารางที่ ๔.๑ (ต่อ)

สถานภาพทั่วไป	จำนวน (n = ๒๖๐)	ร้อยละ
อายุ		
ต่ำกว่า ๑๓ ปี	๕	๑.๙
๑๓ - ๑๕ ปี	๒๐๓	๗๙.๖
๑๖ - ๒๐ ปี	๔๘	๑๘.๕
รวม	๒๖๐	๑๐๐
ระดับชั้นที่เรียน		
มัธยมศึกษาตอนต้น	๒๑๑	๘๑.๒
มัธยมศึกษาตอนปลาย	๔๙	๑๘.๘
รวม	๒๖๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๔.๑ ผลการวิเคราะห์สถานภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนโรงเรียนมัธยมวัดดาวคอง เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ ๕๖.๒ และเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ ๔๓.๘ และส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง ๑๓-๑๕ ปี คิดเป็นร้อยละ ๗๙.๖ รองลงมาคืออายุ ๑๖-๒๐ ปี คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๕ และต่ำสุดคือมีอายุต่ำกว่า ๑๓ ปี คิดเป็นร้อยละ ๑.๙ ส่วนระดับชั้นที่เรียน พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ ๘๑.๒ และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๘ ตามลำดับ

ตอนที่ ๒ การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมวัดดาวคอง เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ตามการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

การศึกษาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมวัดดาวคอง เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ศึกษาจากปัญหาการปฏิบัติงานตามการรับรู้ของนักเรียนใน ๔ ด้าน ประกอบด้วย ๑) ด้านกระบวนการเรียนรู้ ๒) ด้านสื่อการเรียนรู้ ๓) ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ และ ๔) ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ดังที่ได้แสดงผลแสดงผลดังตารางที่ ๔.๒ – ๔.๕

ตารางที่ ๔.๒ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมวัดดาวคอง เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ด้านกระบวนการเรียนรู้

ข้อที่	ด้านกระบวนการเรียนรู้	สภาพการปฏิบัติงาน (n = ๒๖๐)			
		$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
๑	นักเรียนคิดว่ากระบวนการเรียนการสอนเหมาะสมดี	๔.๒๖	๐.๗๔	มาก	๑
๒	นักเรียนมีประสบการณ์จากการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนา	๔.๑๓	๐.๗๕	มาก	๔
๓	ครูสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนที่ดี	๔.๐๖	๐.๖๕	มาก	๖
๔	นักเรียนมีความคิดที่ดีเกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอน	๔.๑๘	๐.๖๕	มาก	๒
๕	กระบวนการนำเข้าสู่บทเรียนที่น่าสนใจ	๔.๑๔	๐.๖๗	มาก	๓
๖	นักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอน	๔.๐๘	๐.๗๗	มาก	๕
๗	กระบวนการเรียนการสอนทำให้เกิดแนวคิดใหม่ๆ	๔.๐๖	๐.๗๐	มาก	๖
๘	การจัดการเรียนการสอนทำให้เข้าใจได้ดี	๔.๐๐	๐.๗๔	มาก	๗
ภาพรวม		๔.๑๑	๐.๔๕	มาก	

จากตารางที่ ๔.๒ ผลการวิเคราะห์สภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมวัดดาวคอง ด้านกระบวนการเรียนรู้ พบว่า ในภาพรวมมีสภาพการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = ๔.๑๑$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีสภาพการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีสภาพการจัดการเรียนการสอนสูงสุด คือ นักเรียนคิดว่ากระบวนการเรียนการสอนเหมาะสมดี ($\bar{x} = ๔.๒๖$) รองลงมา คือ นักเรียนมีความคิดที่ดีเกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอน ($\bar{x} = ๔.๑๘$) กระบวนการนำเข้าสู่บทเรียนที่น่าสนใจ ($\bar{x} = ๔.๑๔$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การจัดการเรียนการสอนทำให้เข้าใจได้ดี ($\bar{x} = ๔.๐๐$) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมวัดดาวคอง เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ด้านสื่อการเรียนรู้

ข้อที่	ด้านสื่อการเรียนรู้	สภาพการปฏิบัติงาน (n = ๒๖๐)			
		$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
๑	การใช้สื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอนทำให้นักเรียนสนใจ	๔.๑๓	๐.๗๘	มาก	๓
๒	สื่ออุปกรณ์ที่ทันสมัยทำให้การเรียนรู้เข้าใจเนื้อหา มากขึ้น	๔.๐๗	๐.๗๘	มาก	๕
๓	สื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ทันสมัยกระตุ้นให้นักเรียนมี ทักษะ	๔.๑๘	๐.๗๖	มาก	๑
๔	สื่อภาพนิ่งช่วยสอนทำให้เกิดความเข้าใจในบทเรียน มากขึ้น	๔.๑๗	๐.๗๑	มาก	๒
๕	นักเรียนสนใจการใช้สื่อและอุปกรณ์ของจริงและ ธรรมชาติ	๔.๑๒	๐.๘๘	มาก	๔
๖	นักเรียนเข้าถึงสื่อการเรียนการสอนได้ง่าย	๔.๑๓	๐.๗๗	มาก	๓
๗	การใช้สื่อการสอนทำให้นักเรียนเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมได้	๔.๐๖	๐.๗๒	มาก	๖
๘	สื่อการเรียนรู้ดีทำให้นักเรียนเข้าถึงความรู้	๔.๐๐	๐.๗๕	มาก	๗
ภาพรวม		๔.๑๑	๐.๘๕	มาก	

จากตารางที่ ๔.๑ ผลการวิเคราะห์สภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมวัดดาวคอง ด้านสื่อการเรียนรู้ พบว่า ในภาพรวมสภาพการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = ๔.๑๑$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีสภาพการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีสภาพการจัดการเรียนการสอนสูงสุด คือ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ทันสมัยกระตุ้นให้นักเรียนมีทักษะ ($\bar{x} = ๔.๑๘$) รองลงมา คือ สื่อภาพนิ่งช่วยสอนทำให้เกิดความเข้าใจในบทเรียนมากขึ้น ($\bar{x} = ๔.๑๗$) การใช้สื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอนทำให้นักเรียนสนใจ ($\bar{x} = ๔.๑๓$) นักเรียนเข้าถึงสื่อการเรียนการสอนได้ง่าย ($\bar{x} = ๔.๑๓$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สื่อการเรียนรู้ดีทำให้นักเรียนเข้าถึงความรู้ ($\bar{x} = ๔.๐๐$) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๔ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมวัดดาวคอง เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ด้านกิจกรรมการเรียนรู้

ข้อที่	ด้านกิจกรรมการเรียนรู้	สภาพการปฏิบัติงาน (n = ๒๖๐)			
		$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
๑	นักเรียนมีความสนใจในกิจกรรมเล่านิทานธรรมะ	๔.๐๕	๐.๗๗	มาก	๒
๒	นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมพิธีกรรมเสริมการเรียนรู้	๔.๑๐	๐.๗๕	มาก	๑
๓	นักเรียนกิจกรรมการสอนโดยฝึกสมาธิ	๔.๐๐	๐.๘๕	มาก	๓
๔	นักเรียนชอบกิจกรรมการสวดมนต์หมู่	๓.๘๘	๐.๘๓	มาก	๗
๕	นักเรียนมีความสนใจในกิจกรรมการได้วาทีธรรมะ	๓.๕๐	๐.๘๖	มาก	๖
๖	นักเรียนสนใจกิจกรรมการเข้าค่ายพุทธบุตร	๓.๕๖	๐.๘๔	มาก	๔
๗	นักเรียนสนใจกิจกรรมการประกวดมรรยาทชาวพุทธ	๓.๕๐	๐.๘๑	มาก	๖
๘	นักเรียนชอบกิจกรรมฝึกจิตภาวนา	๓.๕๕	๐.๘๗	มาก	๕
ภาพรวม		๓.๕๗	๐.๕๗	มาก	

จากตารางที่ ๔.๔ ผลการวิเคราะห์สภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมวัดดาวคอง ด้านกิจกรรมการเรียนรู้พบว่า ในภาพรวมสภาพการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = ๓.๕๗$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีสภาพการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีสภาพการจัดการเรียนการสอนสูงสุด คือ นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมพิธีกรรมเสริมการเรียนรู้ ($\bar{x} = ๔.๑๐$) รองลงมา คือ นักเรียนมีความสนใจในกิจกรรมเล่านิทานธรรมะ ($\bar{x} = ๔.๐๕$) นักเรียนกิจกรรมการสอนโดยฝึกสมาธิ ($\bar{x} = ๔.๐๐$) นักเรียนสนใจกิจกรรมการเข้าค่ายพุทธบุตร ($\bar{x} = ๓.๕๖$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ นักเรียนชอบกิจกรรมการสวดมนต์หมู่ ($\bar{x} = ๓.๘๘$) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๕ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมวัดดาวคอง เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ด้านการการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ข้อที่	ด้านการการวัดและประเมินผลการเรียนรู้	สภาพการปฏิบัติงาน (n = ๒๖๐)			
		$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
๑	การวัดผลเพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาความรู้ในทางที่ดี	๔.๐๗	๐.๗๕	มาก	๗
๒	นักเรียนนำผลการเรียนมาปรับปรุงตนเอง	๔.๑๒	๐.๘๕	มาก	๔
๓	การวัดประเมินผลที่ดีเป็นเครื่องช่วยชี้ในการทำงาน	๔.๑๓	๐.๗๕	มาก	๓
๔	ครูวัดผลการเรียนตรงตามเนื้อหาการเรียน	๔.๒๑	๐.๗๑	มาก	๒
๕	การวัดประเมินผลตามจุดประสงค์ตรงตามเนื้อหาของการเรียนการสอน	๔.๑๐	๐.๗๔	มาก	๖
๖	กระบวนการวัดประเมินผลโดยใช้เครื่องมือที่เหมาะสม	๔.๑๓	๐.๗๕	มาก	๓
๗	การวัดประเมินผลก่อนการสอนและหลังการสอนเป็นระยะๆ	๔.๑๑	๐.๘๑	มาก	๕
๘	ครูวัดผลการเรียนตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหลักสูตร	๔.๒๒	๐.๗๓	มาก	๑
ภาพรวม		๔.๑๔	๐.๕๒	มาก	

จากตารางที่ ๔.๕ ผลการวิเคราะห์สภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมวัดดาวคอง ด้านการการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ พบว่า ในภาพรวมสภาพการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = ๔.๑๔$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีสภาพการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีสภาพการจัดการเรียนการสอนสูงสุด คือ ครูวัดผลการเรียนตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหลักสูตร ($\bar{x} = ๔.๒๒$) รองลงมา คือ ครูวัดผลการเรียนตรงตามเนื้อหาการเรียน ($\bar{x} = ๔.๒๑$) การวัดประเมินผลที่ดีเป็นเครื่องช่วยชี้ในการทำงาน ($\bar{x} = ๔.๑๓$) กระบวนการวัดประเมินผลโดยใช้เครื่องมือที่เหมาะสม ($\bar{x} = ๔.๑๓$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การวัดผลเพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาความรู้ในทางที่ดี ($\bar{x} = ๔.๐๗$) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๖ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมวัดดาวคอง เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร สรุปรวมทุกด้าน

การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา	สภาพการปฏิบัติงาน (n = ๒๖๐)			
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
๑. ด้านกระบวนการเรียนรู้	๔.๑๑	๐.๔๕	มาก	๒
๒. ด้านสื่อการเรียนรู้	๔.๑๑	๐.๔๕	มาก	๒
๓. ด้านกิจกรรมการเรียนรู้	๓.๕๗	๐.๕๗	มาก	๓
๔. ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้	๔.๑๔	๐.๕๒	มาก	๑
ภาพรวม	๔.๐๘	๐.๔๗	มาก	

จากตารางที่ ๔.๖ ผลการวิเคราะห์สภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมวัดดาวคอง สรุปรวมทุกด้าน พบว่า ในภาพรวมสภาพการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = ๔.๐๘$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีสภาพการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีสภาพการจัดการเรียนการสอนสูงสุด คือ ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ($\bar{x} = ๔.๑๔$) รองลงมา คือ ด้านกระบวนการเรียนรู้ ($\bar{x} = ๔.๑๑$) ด้านสื่อการเรียนรู้ ($\bar{x} = ๔.๑๑$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{x} = ๓.๕๗$) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๗ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชา พระพุทธศาสนาใน โรงเรียนมัธยมวัดดาวคอง เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ระหว่างเพศชายและเพศหญิงของกลุ่มตัวอย่าง สรุปรวมทุกด้าน

การจัดการเรียนการสอนวิชา พระพุทธศาสนา	สภาพการปฏิบัติงาน (n = ๒๖๐)			
	$\bar{X}$		S.D.	
	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง
๑. ด้านกระบวนการเรียนรู้	๔.๑๓	๔.๑๐	๐.๕๑	๐.๓๕
๒. ด้านสื่อการเรียนรู้	๔.๑๒	๔.๑๐	๐.๔๕	๐.๕๐
๓. ด้านกิจกรรมการเรียนรู้	๔.๐๑	๓.๕๓	๐.๕๕	๐.๕๘
๔. ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้	๔.๑๗	๔.๑๑	๐.๕๒	๐.๕๑
ภาพรวม	๔.๑๑	๔.๐๖	๐.๔๕	๐.๔๓

จากตารางที่ ๔.๗ ผลการวิเคราะห์สภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในโรงเรียนมัธยมวัดดาวคอง สรุปรวมทุกด้าน เมื่อเปรียบเทียบระหว่างเพศชายและเพศหญิง พบว่า ในภาพรวมจะเห็นว่าการรับรู้ของเพศชายมีมากกว่าเพศหญิงที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักเรียนโรงเรียนมัธยมวัดดาวคอง ที่เป็นเพศชายนั้นมีการรับรู้ต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนามากกว่านักเรียนที่เป็นเพศหญิงในทุกๆ ด้าน

ตารางที่ ๔.๘ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมวัดดาวคอง เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ระหว่างช่วงอายุของกลุ่มตัวอย่าง สรุปรวมทุกด้าน

การจัดการเรียนการสอนวิชา พระพุทธศาสนา	สภาพการปฏิบัติงาน (n = ๒๖๐)					
	X̄			S.D.		
	ต่ำกว่า ๑๓ ปี	๑๓-๑๕ ปี	๑๖-๒๐ ปี	ต่ำกว่า ๑๓ ปี	๑๓-๑๕ ปี	๑๖-๒๐ ปี
๑. ด้านกระบวนการเรียนรู้	๓.๘๐	๔.๐๘	๔.๓๐	๐.๓๕	๐.๔๓	๐.๔๐
๒. ด้านสื่อการเรียนรู้	๓.๖๓	๔.๐๗	๔.๓๓	๐.๓๐	๐.๔๗	๐.๕๐
๓. ด้านกิจกรรมการเรียนรู้	๓.๕๐	๓.๘๕	๔.๓๒	๐.๓๑	๐.๕๔	๐.๕๘
๔. ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้	๓.๕๘	๔.๐๗	๔.๔๖	๐.๖๔	๐.๔๕	๐.๔๕
ภาพรวม	๓.๘๓	๔.๐๓	๔.๓๕	๐.๖๗	๐.๔๑	๐.๔๔

จากตารางที่ ๔.๘ ผลการวิเคราะห์สภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมวัดดาวคอง สรุปรวมทุกด้าน เมื่อเปรียบเทียบระหว่างช่วงอายุของนักเรียนพบว่า ในภาพรวมนั้นนักเรียนที่มีอายุระหว่าง ๑๖-๒๐ ปี มีการรับรู้ต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนามากกว่านักเรียนที่มีอายุอยู่ในช่วงอื่น

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านนั้น นักเรียนที่มีอายุระหว่าง ๑๖-๒๐ ปี มีการรับรู้ต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนามากที่สุด รองลงมา คือ นักเรียนที่มีอายุระหว่าง ๑๓-๑๕ ปี และนักเรียนที่มีการรับรู้ต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาต่ำสุด คือ ที่มีอายุต่ำกว่า ๑๓ ปี ส่วนด้านกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า นักเรียนที่มีอายุระหว่าง ๑๖-๒๐ ปี มีการรับรู้ต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนามากที่สุด รองลงมา คือ นักเรียนที่มีอายุต่ำกว่า ๑๓ ปี และนักเรียนที่มีการรับรู้ต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาต่ำสุด คือ ที่มีอายุระหว่าง ๑๓-๑๕ ปี ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๕ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชา พระพุทธศาสนาใน โรงเรียนมัธยมวัดดาวคอง เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ระหว่างระดับชั้นที่เรียนของกลุ่มตัวอย่าง สรุปรวมทุกด้าน

การจัดการเรียนการสอนวิชา พระพุทธศาสนา	สภาพการปฏิบัติงาน (n = ๒๖๐)			
	$\bar{X}$		S.D.	
	ม.ต้น	ม.ปลาย	ม.ต้น	ม.ปลาย
๑. ด้านกระบวนการเรียนรู้	๔.๐๓	๔.๓๐	๐.๔๕	๐.๓๕
๒. ด้านสื่อการเรียนรู้	๔.๐๖	๔.๓๑	๐.๔๘	๐.๕๑
๓. ด้านกิจกรรมการเรียนรู้	๓.๕๐	๔.๒๘	๐.๕๕	๐.๕๖
๔. ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้	๔.๐๖	๔.๔๕	๐.๕๐	๐.๔๖
ภาพรวม	๔.๐๒	๔.๓๓	๐.๔๒	๐.๔๓

จากตารางที่ ๔.๕ ผลการวิเคราะห์สภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในโรงเรียนมัธยมวัดดาวคอง สรุปรวมทุกด้าน เมื่อเปรียบเทียบระหว่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า ในภาพรวม พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีการรับรู้ต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนามากกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านนั้น นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีการรับรู้ต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนามากกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นเช่นกัน

ตอนที่ ๓ ปัญหาอุปสรรค และแนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาใน โรงเรียนมัธยม วัดดาวคอง เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ตามข้อเสนอแนะของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ปัญหาอุปสรรคและแนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาใน โรงเรียนมัธยมวัดดาวคอง เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ตามข้อเสนอแนะของนักเรียน ซึ่งการเก็บรวบรวม ข้อมูลเป็นแบบสอบถามปลายเปิด ดังนั้นผู้วิจัยจึงใช้วิธีการสังเคราะห์เนื้อหาทั้ง ๔ ด้าน ได้ผลสรุป ได้ดังนี้

๑. ด้านกระบวนการเรียนรู้

๑) ปัญหาอุปสรรคการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา คือ ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้น้อย เนื่องจากครูใช้วิธีการสอนที่ไม่ค่อยเป็นระบบ และกระบวนการเรียนขาด แรงจูงใจ คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๓ รองลงมา คือ การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้มีน้อยมาก และครูและ

บุคลากรของโรงเรียนมีความชำนาญการสอนค่อนข้างน้อย คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๓ และการเรียนการสอนมีความเข้มข้นน้อย มีเวลาว่างค่อนข้างมาก คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๓ ตามลำดับ

๒) แนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา คือ ครูควรใส่ใจในการสอนให้มากขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๔๑.๓ รองลงมา คือ ควรจัดการเรียนการสอนที่น่าตื่นเต้นและดึงดูดให้ผู้เรียนสนใจ เช่น โดยการใช้สื่อที่ทันสมัย คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๓ ครูควรสอนโดยเรียงลำดับเนื้อหาให้มีความเชื่อมโยงกัน คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๓ และควรจัดการเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๓ ตามลำดับ

๒. ด้านสื่อการเรียนรู้

๑) ปัญหาอุปสรรคการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา คือ ไม่มีการนำสื่อและเทคโนโลยีมาใช้ประโยชน์เท่าที่ควร การเข้าถึงสื่อของผู้เรียนมีค่อนข้างจำกัด และขาดแคลนเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อใช้ในการเรียนการสอน คิดเป็นร้อยละ ๔๕.๒ รองลงมา คือ อุปกรณ์การเรียนไม่เพียงพอสำหรับผู้เรียน คิดเป็นร้อยละ ๔๑.๓ ตามลำดับ

๒) แนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา คือ ควรมีสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย คิดเป็นร้อยละ ๕๗.๒ รองลงมา คือ ควรสรรหาอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ให้มีจำนวนมากและเพียงพอต่อจำนวนผู้เรียน คิดเป็นร้อยละ ๔๕.๒ และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเข้าถึงสื่อและเทคโนโลยีได้สะดวกมากขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๔๕.๒ ตามลำดับ

๓. ด้านกิจกรรมการเรียนรู้

๑) ปัญหาอุปสรรคการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา คือ กิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนมีค่อนข้างน้อยส่วนมากมีเพียงการเรียนในห้องเรียนเท่านั้น คิดเป็นร้อยละ ๔๐.๕ รองลงมา คือ นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนน้อย คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๗ และขาดกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับสิ่งที่ได้เรียนมา จึงทำให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์จากการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาน้อยเกินไป คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๒ ตามลำดับ

๒) แนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา คือ ควรมีกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ ๔๐.๕ รองลงมา คือ ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนเพิ่มมากขึ้น จัดหากิจกรรมที่ดึงดูดความสนใจและเป็นประโยชน์กับการเรียนการสอน คิดเป็นร้อยละ ๓๘.๗ และเน้นกิจกรรมที่มีความเชื่อมโยงกับสิ่งที่ได้เรียนมา คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๒ ตามลำดับ

๔. ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้

๑) ปัญหาอุปสรรคการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา คือ การแจ้งผลการทดสอบมีความล่าช้า คิดเป็นร้อยละ ๔๕.๒ รองลงมา คือ การวัดผลและประเมินผลเน้นเพียงบางส่วนของเนื้อหาวิชานั้น การทดสอบมีความยากเกินไป และการสอบซ่อมเสริมมีขั้นตอนที่ยุ่งยากและล่าช้า คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๓ ตามลำดับ

๒) แนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา คือ ควรประกาศผลทดสอบตามวันและเวลาที่กำหนด คิดเป็นร้อยละ ๔๕.๒ รองลงมา คือ การสอบซ่อมเสริมควรมีขั้นตอนที่สะดวกและรวดเร็ว คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๓ ควรมีการวัดผลและประเมินผลให้ครอบคลุมตลอดทั้งเนื้อหาวิชา ควรออกข้อสอบให้เหมาะสมกับพื้นฐานความรู้ของผู้เรียน และควรมีการทดสอบโดยเน้นให้ผู้เรียนใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์ คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๓ ตามลำดับ

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การทำวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมวัดดาวคอง เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา และเพื่อศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในโรงเรียนมัธยมวัดดาวคอง เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิจัยเชิงสำรวจ (survey research) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามระเบียบวิธีวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน และได้สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

จากผลศึกษา เรื่อง “การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมวัดดาวคอง เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร” สรุปผลได้ดังนี้

ตอนที่ ๑ สถานภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ ๕๖.๒) รองลงมาเป็นเพศชาย (ร้อยละ ๔๓.๘) ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง ๑๓.๑๕ ปี (ร้อยละ ๗๕.๖) รองลงมาคืออายุ ๑๖.๒๐ ปี (ร้อยละ ๑๘.๕) และต่ำสุดคือมีอายุต่ำกว่า ๑๓ ปี (ร้อยละ ๑.๕) และเรียนอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ร้อยละ ๘๑.๒) และรองลงมาคือเรียนอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ร้อยละ ๑๘.๘) ตามลำดับ

ตอนที่ ๒ การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมวัดดาวคอง เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ตามการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

๑. การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมวัดดาวคอง เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ด้านกระบวนการเรียนรู้ พบว่า ในภาพรวมมีสภาพการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีสภาพการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีสภาพการจัดการเรียนการสอนสูงสุด คือ นักเรียนคิดว่ากระบวนการเรียนการสอนเหมาะสมดี รองลงมา คือ นักเรียนมีความคิดที่ดีเกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอน กระบวนการ

นำเข้าสู่บทเรียนที่น่าสนใจ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การจัดการเรียนการสอนทำให้เข้าใจได้ดีตามลำดับ

๒. การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมวัดดาวทอง ด้านสื่อการเรียนรู้ พบว่า ในภาพรวมสภาพการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีสภาพการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีสภาพการจัดการเรียนการสอนสูงสุด คือ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ทันสมัยกระตุ้นให้นักเรียนมีทักษะ รองลงมา คือ สื่อภาพนิ่งช่วยสอนทำให้เกิดความเข้าใจในบทเรียนมากขึ้น การใช้สื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอนทำให้นักเรียนสนใจ นักเรียนเข้าถึงสื่อการเรียนการสอนได้ง่าย และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สื่อการเรียนรู้ดีทำให้นักเรียนเข้าถึงความรู้ ตามลำดับ

๓. การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมวัดดาวทอง ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า ในภาพรวมสภาพการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีสภาพการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีสภาพการจัดการเรียนการสอนสูงสุด คือ นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมพิธีกรรมเสริมการเรียนรู้ รองลงมา คือ นักเรียนมีความสนใจในกิจกรรมเล่านิทานธรรมะ นักเรียนกิจกรรมการสอนโดยฝึกสมาธิ นักเรียนสนใจกิจกรรมการเข้าค่ายพุทธบุตร และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ นักเรียนชอบกิจกรรมการสวดมนต์หมู่ ตามลำดับ

๔. การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมวัดดาวทอง ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ พบว่า ในภาพรวมสภาพการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีสภาพการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีสภาพการจัดการเรียนการสอนสูงสุด คือ ครูวัดผลการเรียนตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหลักสูตร รองลงมา คือ ครูวัดผลการเรียนตรงตามเนื้อหาการเรียน การวัดประเมินผลที่ดีเป็นเครื่องช่วยชี้ในการทำงาน กระบวนการวัดประเมินผลโดยใช้เครื่องมือที่เหมาะสม และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การวัดผลเพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาความรู้ในทางที่ดี ตามลำดับ

๕. การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมวัดดาวทอง สรุปรวมทุกด้าน พบว่า ในภาพรวมสภาพการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีสภาพการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีสภาพการจัดการเรียนการสอนสูงสุด คือ ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ รองลงมา คือ ด้านกระบวนการเรียนรู้ ด้านสื่อการเรียนรู้ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบกับสถานภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า นักเรียนเพศชายมีการรับรู้ต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนามากกว่านักเรียนเพศหญิง นักเรียนที่มีอายุ

ระหว่าง ๑๖-๒๐ ปี มีการรับรู้ต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนามากกว่านักเรียนที่มีอายุอยู่ในช่วงอื่น และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีการรับรู้ต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนามากกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ตอนที่ ๓ ปัญหาอุปสรรค และแนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยม วัดดาวคณอง เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ซึ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามปลายเปิด ดังนั้นผู้วิจัยจึงใช้วิธีการสังเคราะห์เนื้อหาทั้ง ๔ ด้าน ได้ผลสรุปได้ดังนี้

๑. ด้านกระบวนการเรียนรู้

๑) ปัญหาอุปสรรคการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา คือ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่น้อย เนื่องจากครูใช้วิธีการสอนที่ไม่ค่อยเป็นระบบ และกระบวนการเรียนขาดแรงจูงใจ ร่องลงมา คือ การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้มีน้อยมาก และครูและบุคลากรของโรงเรียนมีความชำนาญการสอนค่อนข้างน้อย และการเรียนการสอนมีความเข้มข้นน้อย มีเวลาว่างค่อนข้างมาก ตามลำดับ

๒) แนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา คือ ครูควรใส่ใจในการสอนให้มากขึ้น ร่องลงมา คือ ควรจัดการเรียนการสอนที่น่าตื่นเต้นและดึงดูดให้ผู้เรียนสนใจ เช่น โดยการใช้สื่อที่ทันสมัย ครูควรสอนโดยเรียงลำดับเนื้อหาให้มีความเชื่อมโยงกัน และควรจัดการเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ตามลำดับ

๒. ด้านสื่อการเรียนรู้

๑) ปัญหาอุปสรรคการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา คือ ไม่มีการนำสื่อและเทคโนโลยีมาใช้ประโยชน์เท่าที่ควร การเข้าถึงสื่อของผู้เรียนมีค่อนข้างจำกัด และขาดแคลนเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อใช้ในการเรียนการสอน ร่องลงมา คือ อุปกรณ์การเรียนไม่เพียงพอสำหรับผู้เรียน ตามลำดับ

๒) แนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา คือ ควรมีสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย ร่องลงมา คือ ควรสรรหาอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ให้มีจำนวนมากและเพียงพอต่อจำนวนผู้เรียน และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเข้าถึงสื่อและเทคโนโลยีได้สะดวกมากขึ้น ตามลำดับ

๓. ด้านกิจกรรมการเรียนรู้

๑) ปัญหาอุปสรรคการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา คือ กิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนมีค่อนข้างน้อยส่วนมากมีเพียงการเรียนในห้องเรียนเท่านั้น ร่องลงมา คือ นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนน้อย และขาดกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับ

สิ่งที่ได้เรียนมา จึงทำให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์จากการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาน้อยเกินไปตามลำดับ

๒) แนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา คือ ควรมีกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนเพิ่มขึ้น รองลงมา คือ ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนเพิ่มมากขึ้น จัดหากิจกรรมที่ดึงดูดความสนใจและเป็นประโยชน์กับการเรียนการสอน และเน้นกิจกรรมที่มีความเชื่อมโยงกับสิ่งที่ได้เรียนมา ตามลำดับ

๔. ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้

๑) ปัญหาอุปสรรคการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา คือ การแจ้งผลการทดสอบมีความล่าช้า รองลงมา คือ การวัดผลและประเมินผลเน้นเพียงบางส่วนของเนื้อหาวิชานั้น การทดสอบมีความยากเกินไป และการสอบซ่อมเสริมมีขั้นตอนที่ยุ่งยากและล่าช้า ตามลำดับ

๒) แนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา คือ ควรประกาศผลทดสอบตามวันและเวลาที่กำหนด รองลงมา คือ การสอบซ่อมเสริมควรมีขั้นตอนที่สะดวกและรวดเร็ว ควรมีกการวัดผลและประเมินผลให้ครอบคลุมตลอดทั้งเนื้อหาวิชา ควรออกข้อสอบให้เหมาะสมกับพื้นฐานความรู้ของผู้เรียน และควรมีกการทดสอบโดยเน้นให้ผู้เรียนใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์ ตามลำดับ

๕.๒ อภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่อง “การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมวัดดาวคอง เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร” ทั้ง ๔ ด้าน คือ ด้านกระบวนการเรียนรู้ ด้านสื่อการเรียนรู้ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ซึ่งสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

๑. การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมวัดดาวคอง เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

๑.๑ การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมวัดดาวคอง เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ด้านกระบวนการเรียนรู้ พบว่า ในภาพรวมมีสภาพการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนคิดว่ากระบวนการเรียนการสอนมีความเหมาะสมกับผู้เรียน กระบวนการนำเข้าสู่บทเรียนที่น่าสนใจ และกระบวนการจัดการเรียนการสอนทำให้ผู้เรียนเข้าใจได้ง่าย ซึ่งแย้งกับผลการวิจัยของสุรเดช บัวหลวง ที่ได้ศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไข

ปัญหาการปฏิบัติงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย พบว่า ด้านการเรียนการสอนที่ทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกระบวนการเรียนการสอนไม่ดึงดูดใจ ทำให้นักเรียนเบื่อหน่ายในการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ดังเช่นผลการวิจัยของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องผลการจัดการเรียนการสอนรายวิชาพระพุทธศาสนา พบว่า นักเรียนมีความเบื่อหน่ายในการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา เนื่องจากผู้สอนขาดสิ่งเร้า สิ่งจูงใจในทางบวกแก่นักเรียน อันได้แก่บุคลิกภาพและเทคนิคการสอน

๑.๒ การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมวัดดาวคอง ด้านสื่อการเรียนรู้ พบว่า ในภาพรวมสภาพการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนอยู่ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ซึ่งทำให้มีความพร้อมในด้านสื่อการเรียนการสอน ทำให้ผู้สอนเลือกใช้สื่อที่สอดคล้องกับเนื้อหาที่จะสอนซึ่งช่วยสร้างแรงจูงใจในการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาได้ ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวเป็นไปในแนวทางเดียวกับผลการวิจัยของปรีชา ปรีชาโน ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาปัญหาการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในสถานศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนสตรีวัดระฆัง เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร พบว่า ด้านสื่อการเรียนการสอนโดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย และปัญหาที่พบน้อยก็คือปัญหาด้านสื่อ เช่น รูปภาพ วิดิทัศน์ ม้วนเทปบันทึกเสียง และผลการวิจัยของกาญจนา เวชยนต์ ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนจริยศึกษาของครูสังคมศึกษาและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ ในโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนราษฎร์ เขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ด้านสื่อการเรียนการสอนนั้นมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งจะเห็นได้ว่าผลการวิจัยที่กล่าวแล้วนี้มีความสอดคล้องกัน สาเหตุหนึ่งนั้นผู้วิจัยเองมีความคิดเห็นว่าเป็นเพราะโรงเรียนมีสถานที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่มีความเจริญ จึงทำให้ไม่ค่อยมีปัญหาในเรื่องของสื่อการเรียนการสอนนั่นเอง

๑.๓ การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมวัดดาวคอง ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า ในภาพรวมสภาพการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีสภาพการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนานั้นส่วนมากแล้วเป็นวิชาที่เน้นให้นักเรียนได้ศึกษาและลงมือปฏิบัติจริง ดังนั้นจึงต้องมีการจัดกิจกรรมบ่อยครั้งเพื่อเป็นการฝึกฝนนั่นเอง ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของพัฒนา จันทนา ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของนักเรียนเขตพื้นที่การศึกษา ๘ เกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า กิจกรรมการเรียนการสอนมีความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน และผลการวิจัยของสำราญ รัตนทิพย์ภรณ์ ซึ่งได้ทำการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นและความคิดรวบยอดและ

เจตคติต่อพระพุทธศาสนาและความคิดเห็นเกี่ยวกับการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของครูในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๒ สังกัดสำนักงานประถมศึกษาอำเภอแม่เอย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า กิจกรรมการเรียนการสอนมีความเหมาะสมกับผู้เรียน มีการนำวัสดุจากท้องถิ่นมาใช้เป็นสื่อประกอบการจัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

๑.๔ การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมวัดดาวคอง ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ พบว่า ในภาพรวมสภาพการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ในวิชาพระพุทธศาสนานั้นเป็นวิชาที่มีเนื้อหาที่เข้าใจง่ายและส่วนมากแล้วจะเป็นหลักคำสอนที่สอดแทรกอยู่ในวัฒนธรรมของไทยอยู่แล้ว ซึ่งทำให้นักเรียนสามารถทำคำตอบได้ดี ดังนั้นจึงทำให้ผลการวัดและประเมินผลในรายวิชาดังกล่าวมีระดับคะแนนที่สูงนั่นเอง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของบุญเรียง ขจรศิลป์ ซึ่งได้ศึกษาพบปัญหาด้านการวัดผลและประเมินผลในวิชาพระพุทธศาสนาว่า วิชาพระพุทธศาสนานั้นมีความแตกต่างจากวิชาสามัญทั่วไป เพราะต้องอาศัยการวัดและประเมินผลพฤติกรรมของนักเรียนทั้งด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และผลการวิจัยของพนิดา สินสุวรรณ, วีระวัฒน์ พูลทวี และอัญชลี เศรษฐเสถียร ได้ทำการวิจัยเรื่องสภาพการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา พบว่า การวัดผลและประเมินผลมีปัญหาคือส่วนใหญ่ยังเป็นแบบปรนัยซึ่งเป็นเพียงการเน้นความจำเท่านั้น อีกทั้งยังพบว่าผู้ออกข้อสอบนั้นยังไม่เข้าใจในเรื่องการวัดผลและประเมินผลอย่างแท้จริงด้วย

๑.๕ การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมวัดดาวคอง สรุปพร้อมทุกด้าน พบว่า ในภาพรวมสภาพการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ด้านกระบวนการเรียนรู้ ด้านสื่อการเรียนรู้ และด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ทั้งนี้การที่ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดนั้นอาจเป็นเพราะนักเรียนส่วนใหญ่ได้ให้ความสำคัญกับการทดสอบมากที่สุดเนื่องจากถือว่ามีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียน โดยตรงนั่นเอง และเมื่อเปรียบเทียบกับสถานภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า นักเรียนเพศชายมีการรับรู้ต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนามากกว่านักเรียนเพศหญิง นักเรียนที่มีอายุระหว่าง ๑๖-๒๐ ปี มีการรับรู้ต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนามากกว่านักเรียนที่มีอายุอยู่ในช่วงอื่น และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีการรับรู้ต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนามากกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนชายนั้นเป็นเพศที่สามารถเข้าใจหลักพระสงฆ์ได้และตามทัศนคติของผู้ชายไทยนั้นจะต้องมีการบวชเรียนเพื่อทดแทนพระคุณพ่อแม่ ดังนั้นจึงเป็นเหตุผลที่ทำให้มีการรับรู้ต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนามากกว่าเพศหญิงซึ่งโดยความเชื่อแล้วจะเข้าใจหลักพระสงฆ์ไม่ได้นั่นเอง และจากผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่มีอายุ

ระหว่าง ๑๖-๒๐ ปี และเป็นนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจะมีการรับรู้ต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนามากกว่า ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมีช่วงวัยที่กำลังจะเป็นผู้ใหญ่ซึ่งอาจทำให้มีความสนใจศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมทางศาสนาเพื่อนำมาปรับใช้กับชีวิตประจำวันมากขึ้น

๒. ปัญหาอุปสรรค และแนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยม วัดดาวคณอง เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ซึ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามปลายเปิด ดังนั้นผู้วิจัยจึงใช้วิธีการสังเคราะห์เนื้อหาทั้ง ๔ ด้าน ดังนี้

๒.๑ ด้านกระบวนการเรียนรู้

ก. ปัญหาอุปสรรคการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา คือ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่น้อย เนื่องจากครูใช้วิธีการสอนที่ไม่ค่อยเป็นระบบ และกระบวนการเรียนขาดแรงจูงใจ รองลงมา คือ การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้มีน้อยมาก และครูและบุคลากรของโรงเรียนมีความชำนาญการสอนค่อนข้างน้อย และการเรียนการสอนมีความเข้มข้นน้อย มีเวลาว่างค่อนข้างมาก จะเห็นได้ว่าปัญหาด้านกระบวนการเรียนรู้ในวิชาพระพุทธศาสนานั้นยังคงมีอยู่ ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่าอาจเป็นเพราะสาเหตุจากทั้งผู้เรียนที่ไม่ค่อยตั้งใจเรียนและผู้สอนเองก็มีวิธีการสอนที่ไม่จูงใจและเข้าใจยากจึงทำให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ที่ค่อนข้างน้อยนั่นเอง

ข. แนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา คือ ครูควรใส่ใจในการสอนให้มากขึ้น รองลงมา คือ ควรจัดการเรียนการสอนที่น่าตื่นเต้นและดึงดูดให้ผู้เรียนสนใจ เช่น โดยการใช้สื่อที่ทันสมัย ครูควรสอนโดยเรียงลำดับเนื้อหาให้มีความเชื่อมโยงกัน และควรจัดการเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

๒.๒ ด้านสื่อการเรียนรู้

ก. ปัญหาอุปสรรคการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา คือ ไม่มีการนำสื่อและเทคโนโลยีมาใช้ประโยชน์เท่าที่ควร การเข้าถึงสื่อของผู้เรียนมีค่อนข้างจำกัด และขาดแคลนเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อใช้ในการเรียนการสอน รองลงมา คือ อุปกรณ์การเรียนไม่เพียงพอสำหรับผู้เรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้สอนในวิชาพระพุทธศาสนาส่วนใหญ่แล้วจะเป็นพระสงฆ์ซึ่งมีความเคยชินกับการเรียนรู้แบบท่องจำเป็นส่วนมาก ดังนั้นจึงอาจเป็นสาเหตุทำให้ผู้สอนไม่ค่อยใช้สื่อในการจัดการเรียนการสอนเท่าที่ควร

ข. แนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา คือ ควรมีสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย รองลงมา คือ ควรสรรหาอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ให้มีจำนวนมากและเพียงพอต่อจำนวนผู้เรียน และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเข้าถึงสื่อและเทคโนโลยีได้สะดวกมากขึ้น

๒.๓ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้

ก. ปัญหาอุปสรรคการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา คือ กิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนมีค่อนข้างน้อยส่วนมากมีเพียงการเรียนในห้องเรียนเท่านั้น รองลงมา คือ นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนน้อย และขาดกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับสิ่งที่ได้เรียนมา จึงทำให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์จากการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาน้อยเกินไป ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้จัดขึ้นภายในสถานศึกษาก็ดี หรือที่ภายในศาสนสถานก็ดี ซึ่งอาจมีความสอดคล้องน้อยกับการใช้ชีวิตประจำวันของนักเรียน ซึ่งอาจเป็นสาเหตุที่ว่านักเรียนไม่สามารถนำความรู้ที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้เท่าที่ควรนั่นเอง

ข. แนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา คือ ควรมีกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนเพิ่มขึ้น รองลงมา คือ ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนเพิ่มมากขึ้น จัดหากิจกรรมที่ดึงดูดความสนใจและเป็นประโยชน์กับการเรียนการสอน และเน้นกิจกรรมที่มีความเชื่อมโยงกับสิ่งที่ได้เรียนมา

๒.๔ ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้

ก. ปัญหาอุปสรรคการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา คือ การแจ้งผลการทดสอบมีความล่าช้า รองลงมา คือ การวัดผลและประเมินผลเน้นเพียงบางส่วนของเนื้อหาวิชาเท่านั้น การทดสอบมีความยากเกินไป และการสอบซ่อมเสริมมีขึ้นตอนที่ยุ่งยากและล่าช้า ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะวิชาพระพุทธศาสนาเป็นวิชาที่มีเนื้อหาคว้างและลึกซึ้ง ดังนั้นจึงอาจทำให้ผู้สอนทำการสอนไม่ทันเวลาและยังมีการออกข้อสอบในเนื้อหาที่ลึกและกว้างเกินไปซึ่งอาจส่งผลให้ผลการวัดและประเมินผลของนักเรียนออกมาไม่ค่อยดีเท่าที่ควร

ข. แนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา คือ ควรประกาศผลทดสอบตามวันและเวลาที่กำหนด รองลงมา คือ การสอบซ่อมเสริมควรมีขึ้นตอนที่สะดวกและรวดเร็ว ควรมีการวัดผลและประเมินผลให้ครอบคลุมตลอดทั้งเนื้อหาวิชา ควรออกข้อสอบให้เหมาะสมกับพื้นฐานความรู้ของผู้เรียน และควรมีการทดสอบโดยเน้นให้ผู้เรียนใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์

จากผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ทำให้ผู้วิจัยค้นพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนชาชนนั้นมีการรับรู้ต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา มากกว่านักเรียนเพศหญิง นักเรียนที่มีอายุระหว่าง ๑๖-๒๐ ปี มีการรับรู้ต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา มากกว่านักเรียนที่มีอายุอยู่ในช่วงอื่น และนักเรียนที่อยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีการรับรู้ต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา มากกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จากผลการค้นพบนี้ทำให้ทราบว่านักเรียนที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนปลาย คือ เริ่มย่างเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ นั้นจะมีความสนใจในการศึกษาเกี่ยวกับหลักธรรมทางศาสนา มากขึ้น

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การศึกษาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาใน โรงเรียนมัธยมวัดดาวคอง เขตธนบุรี กรุงเทพมหานครครั้งนี้ ควรบรรจุในแผนพัฒนาดังนี้

๑. ด้านกระบวนการเรียนรู้ ควรมีการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการเรียนรู้อยู่เสมอ หมั่นหาเทคนิคใหม่ๆ มาสอน และผู้สอนควรศึกษากระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อนำมาปรับใช้กับนักเรียนแต่ละกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้เกิดประสิทธิผลในการจัดการศึกษา มากขึ้น

๒. ด้านสื่อการเรียนรู้ ควรมีการนำสื่อในท้องถิ่นหรือห้องเรียนมาประกอบการสอน ควรมีการส่งเสริมให้ครูผลิตสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหาและสร้างแรงจูงใจในการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา อีกทั้งสถานศึกษาควรมีส่วนร่วมในการผลิตสื่อการสอนกับหน่วยงานภายนอกอยู่เสมอ

๓. ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ควรมีการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เหมาะสมในแต่ละเทศกาล และเป็นกิจกรรมที่ทำงาน เข้าใจง่าย และผู้เรียนสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ ทุกเมื่อ

๔. ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ควรมีการพัฒนาเครื่องมือการวัดผลให้ได้มาตรฐานอยู่เสมอ มีการกำหนดหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติการวัดผลและประเมินผลอย่างชัดเจน และควรมีการนำผลการวัดผลและประเมินผลมาปรับปรุงการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา อย่างต่อเนื่อง

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

๑. ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียน
๒. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในวิชาพระพุทธศาสนา เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้
๓. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียน

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย :

ข. ข้อมูลทฤษฎีภูมิ

(๑) หนังสือ :

กมล ภู่งประเสริฐ. การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพมหานคร : เสริมสิน
ปริเพรส ซิสเต็ม, ๒๕๔๗.

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. คู่มือการจัดการกระบวนการเรียนรู้หน้าที่พลเมืองศีลธรรม ระดับ
มัธยมศึกษาตอนปลาย. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ลาดพร้าว, ๒๕๔๔.

_____ . ผลการจัดการเรียนการสอนรายวิชาพระพุทธศาสนา. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ลาดพร้าว, ๒๕๓๗.

_____ . ศูนย์พัฒนาหนังสือชุดฝึกอบรมวิทยากรแกนนำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พุทธศักราช ๒๕๔๔ เรื่องการพัฒนาสื่อการสอน ชุดที่ ๑๓. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
องค์การรับส่งสินค้าไปรษณีย์, ๒๕๔๕.

_____ . หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓). กรุงเทพมหานคร
: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๓๒.

กระทรวงศึกษาธิการ, การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย.
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ศูนย์ลาดพร้าว, ๒๕๔๖.

_____ . คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล. กรุงเทพมหานคร :
กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๗.

กิดานันท์ มลิทอง, เทคโนโลยีการศึกษาร่วมสมัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์,
๒๕๔๕.

ชม ภูมิภาค, "สื่อการศึกษา". วารสารเทคโนโลยีสื่อสารการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
ประสานมิตร, ๒๕๔๔.

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และคณะ. การผลิตชุดการเรียนการสอน เทคโนโลยีและสื่อการศึกษา. นนทบุรี :
โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๒๑.

จูปนีย์ ธรรมเมธา. สื่อการศึกษาเบื้องต้น พิมพ์ครั้งที่ ๒. นครปฐม : ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา
มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๓๕.

ทัศนีย์ สุภเมธี. พฤติกรรมการสอนวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา. กรุงเทพมหานคร : สถาบัน
ราชภัฏธนบุรี, ๒๕๓๓.

ทินพันธ์ นาคะตะ. พระพุทธศาสนากับสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร : สหายบล็อกรและการพิมพ์,
๒๕๔๓.

ทศนา แคมมณี. ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ.
พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕.

นิคม ทาแดง, กอบกุล ปราบประชา, และอำนาจ เดชชัยศรี. ชุดฝึกหัดอบรมครู ประมวลสาระเรื่อง
เทคโนโลยี การศึกษาเพื่อการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์, ๒๕๔๖.

นิกา เมธาวีชัย. วิทยาการวิจัย. กรุงเทพมหานคร : สถาบันราชภัฏธนบุรี, ๒๕๔๓.

บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, ๒๕๓๕.

บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. การวัดและประเมินผลการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๒๗.

บุญเรียง ขจรศิลป์. วิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : พิสิกส์เซ็นเตอร์, ๒๕๓๐.

บุญเลี้ยง ทุมทอง. “การวัดและประเมินผลสำหรับครูมืออาชีพ”. วารสารวิชาการ กรมวิชาการ,
๒๕๔๕.

เบญจพร ปัญญาขง. คู่มือช่วยเหลือเด็กบกพร่องด้านการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๓.

ปราชญา กกล้าผจญ และสมศักดิ์ คงเที่ยง. หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ ๒.
กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๕.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ,
๒๕๔๖.

ผดุง อารยะวิญญู. การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
แวนแก้ว, ๒๕๔๒.

รุ่งทิวา จักรกร. วิธีสอนทั่วไป. กรุงเทพมหานคร : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิ
โรฒประสานมิตร, ๒๕๒๘.

รุจิรี ภู่อาระ และจันทรานี สงวนนาม. การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร :
บุ๊ค พอยท์, ๒๕๔๕.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น,
๒๕๔๐.

วไลพร คุโณทัย. หลักการสอน. กรุงเทพมหานคร : กองส่งเสริมวิทย์ฐานะการศึกษาคณะครู,
๒๕๓๐.

- วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. การพัฒนาการเรียนการสอนทางอุดมศึกษา. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาอุดมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๓.
- วารีย์ ถิระจิตร. การพัฒนาการสอนสังคมศึกษาระดับประถมศึกษา. กรุงเทพมหานคร : คณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๐.
- วิไล ตั้งจิตสมคิด. การศึกษาและความเป็นครูไทย. กรุงเทพมหานคร : โอ เอส พรินต์ติ้ง เฮ้าส์, ๒๕๓๔.
- วิไล ทองแผ่. ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการวิจัย. ลพบุรี : สถาบันราชภัฏเทพสตรี, ๒๕๔๒.
- ศันสนีย์ นัตรคุปต์. การเรียนรู้อย่างมีความสุข : สาระเคมีในสมองกับความสุขและการเรียนรู้. ปทุมธานี : สกาย บুকส์, ๒๕๔๔.
- ศิริเดช สุชีวะ. ชุดเครื่องมือการประเมินตนเองของครูมืออาชีพ. กรุงเทพมหานคร : เอ็กซ์เปอร์ เนทบุ๊ก, ๒๕๔๖.
- ส่งศรี ชมพวงศ์. การวิจัย. นครศรีธรรมราช : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, ๒๕๔๓.
- สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย. การส่งเสริมศาสนาและพัฒนาจิตใจและการป้องกันแก้ไข ปัญหาเสพติด. เอกสารการประชุมเชิงปฏิบัติการ, ๒๕๔๒.
- สมศักดิ์ สิ้นธุระเวชญ์. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร : วัฒนาพานิช, ๒๕๔๕.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. แนวปฏิบัติการวัดและ ประเมินผลการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๕๑. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๕๑.
- _____. แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๕๑.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕. กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค, ๒๕๔๕.
- สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. แนวทางการบริหารและการจัดการศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาและ สถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, ๒๕๔๕.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒, แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่๓) ๒๕๕. กรุงเทพมหานคร : ๒๕๕๑.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. แผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการ การพัฒนาการศึกษา

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา (พ.ศ.๒๕๕๓-พ.ศ.๒๕๖๒).

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๓.

_____. รายงานการติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

กรุงเทพมหานคร : บริษัท เพลินสตูดิโอ จำกัด, ๒๕๕๑.

สุพิศ บุญช่วงศ์. หลักการสอน. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ สถาบันราชภัฏเพชรบุรีวิทยาเขตกรณ ในพระบรมราชูปถัมภ์, ๒๕๖๖.

ศาสตราจารย์ ดร. สุวิทย์ บุญช่วงศ์. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ สถาบันราชภัฏเพชรบุรีวิทยาเขตกรณ ในพระบรมราชูปถัมภ์, ๒๕๖๖.

สุมน อมรวิวัฒน์. การพัฒนาการเรียนรู้ตามหลักพุทธศาสตร์ : ทักษะกระบวนการเผชิญสถานการณ์.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๔๒.

สุมาลี จันทร์ชลอ. การวัดผลและประเมินผล. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ, ๒๕๔๒.

สุมิตร คุณานุกร. หลักสูตรและการสอน. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, ๒๕๒๘.

สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. ๒๐ วิธีจัดการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร : ภาพพิมพ์, ๒๕๔๕.

_____. วิธีจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด. กรุงเทพมหานคร : ภาพพิมพ์, ๒๕๔๕.

สุวิมล ว่องวานิช. การประเมินการปฏิบัติงาน. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์,

๒๕๕๐.

อรนุช ลิมตศิริ. นวัตกรรมและเทคโนโลยีการเรียนการสอน. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์

มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๓.

อัญชลี โพธิ์ทอง และอภัยศรี พลอดเป็ลียว. นวัตกรรมทางการศึกษาเพื่อพัฒนาชีวิตและสังคม.

พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๓.

อาภรณ์ ใจเที่ยง. หลักการสอน, พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ที่ โอ เอส พรินติ้ง เฮ้าส์,

๒๕๓๗.

(๒) หนังสือรวบรวมบทความ :

นิรันดร์. ข้อมูลเพื่อการค้นคว้า: สังคมศาสตร์และจิตวิทยา. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :

<http://www.idis.ru.ac.th/report/index.php?topic=2796.0;wap2>.

ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. การจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างศักยภาพนักเรียน : วารสารศูนย์ศึกษา

การพัฒนาศรีปี ๒ ฉบับที่ ๗. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.gotoknow.org/blogs>

/posts/202009.

พงษ์ศักดิ์ เป้นแก้ว. “พหุปัญญา (Multiple Intelligence)”. ศึกษาศาสตร์สาร. มกราคม-มิถุนายน

๒๕๔๖.

วิทยากร เชียงกุล. **จะแก้ปัญหาคณิตไทยเรียนอ่อนได้อย่างไร**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :

<http://www.rsunews.net/Think%20Tank/TT59/SolveAProblemForEducationOfThaiChild.htm>.

วุฒิสักดิ์ โภชนกุล. **การพัฒนาวัตกรรมการสร้างผลงานทางวิชาการ**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :

<http://www.pochanukul.com/?p=130>.

ศิโรจน์ แก้วพิจิตร. **ปัญหาการวัดผลและประเมินผล กลุ่มนิเทศฯ**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :

<http://www.sk1edu.org/jnews/news4.php?show=108>.

(๓) วิทยานิพนธ์ :

กาญจนา เวชยนต์. “ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนจริยศึกษาของครูสังคมศึกษาและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ ในโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนราษฎร์ เขตกรุงเทพมหานคร”. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๕.

จรัส กาอินทร์. “ปัญหาการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง”. การค้นคว้าแบบอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๐.

จุฑารัตน์ อินทะแสน. “การศึกษการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนนำร่องการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา ๕”. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕.

ฉวีวรรณ ยะสุรินทร์. “การพัฒนาหน่วยการเรียนการสอนเรื่อง พระพุทธศาสนาสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔”. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๐.

นงลักษณ์ จันทร์แสนโรจน์. “ปัญหาการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาของครูและนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตกรุงเทพมหานคร”. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๑๒.

นรา ตรีธัญญา. “การศึกษานำหลักธรรมวิชาพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่สัมพันธ์กับชีวิตประจำวันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ”. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๓.

- ปรีชัย โล่ห์ชัย. “การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามทัศนะของหัวหน้างานวิชาการสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยองเขต ๒”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา, ๒๕๕๒.
- ปรีชา ปรีชาโน (แสงราม). “การศึกษาปัญหาการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในสถานศึกษา : กรณีศึกษา โรงเรียนสตรีวัดระฆัง เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑.
- ปองสุข คุ่มภัย. “การศึกษาสภาพและปัญหาการใช้สื่อการเรียนการสอนของอาจารย์ในโปรแกรมวิชานิเทศศาสตร์กรณีศึกษา : สถาบันราชภัฏ ๖ แห่งในเขตกรุงเทพมหานคร”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต** บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระเจ้าเกล้าธนบุรี, ๒๕๔๕.
- พนิดา สีนสุวรรณ, วีระวัฒน์ พูลทวี และอัญชลี เศรษฐเสถียร. “สภาพการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาตามหลักสูตรมัธยมศึกษาพุทธศักราช ๒๕๒๔ ของครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตการศึกษา ๘”. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๑๒.
- พัฒนา จันทนา. “ความคิดเห็นของนักเรียนเขตพื้นที่การศึกษา ๘ เกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น”. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๑๒.
- สำราญ รัตนทิพยาภรณ์. “ความคิดรวบยอดและเจตคติต่อพระพุทธศาสนาและความคิดเห็นเกี่ยวกับการสอนพระพุทธศาสนาของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๒ สังกัดสำนักงานประถมศึกษา อำเภอมะเอย จังหวัดเชียงใหม่”. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๑๗.
- สุรเดช บัวหลวง. “ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการปฏิบัติงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย”. **วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๒.
- หุมเพ็ง พันธะจันทร์สุข. “สภาพและปัญหาการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี), ๒๕๔๗.

- อภิสิทธิ์ จักรแก้ว. “การศึกษาการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ กลุ่ม ๑”. **ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๓.**
- เอนัง คุ่มคง . “การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ โดยการสอนแบบพุทธวิธี”. **ปริญญาานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๐.**

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

หนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

๑. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิชัย ไชยสงคราม
๒. ดร.มงคล คำมูล
๓. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วงศพัทธ์ชาติเสถียรวงศ์
๔. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อินดา ศิริวรรณ
๕. อาจารย์เกษม แสงนนท์

ภาคผนวก ข.

หนังสือขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม

หนังสือถึงกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ทั้ง ๒ แห่ง
เพื่อตอบแบบสอบถาม

๑. โรงเรียนบางปะกอกวิทยาคม เขตราชบุรีบูรณะ กรุงเทพมหานคร ทดลองใช้
แบบสอบถาม (Try Out) จำนวน ๓๐ ฉบับ

๒. โรงเรียนมัธยมวัดดาวคณอง แขวงดาวคะนอง กรุงเทพมหานคร แบบสอบถาม
จำนวน ๒๖๐ ฉบับ

ภาคผนวก ค.

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย**เรื่อง****การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมวัดดาวคอง****เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร**

*****

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้ มีจุดประสงค์เพื่อการวิจัย เรื่องการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมวัดดาวคอง เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร แบบสอบถามแบ่งออกเป็น ๓ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมวัดดาวคอง เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามสะท้อนปัญหาอุปสรรค และเสนอแนะแนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมวัดดาวคอง เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร

ในการตอบแบบสอบถาม ขอความกรุณาท่านได้โปรดตอบข้อความทุกข้อ ในการแปลผลวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจะแปลผลโดยภาพรวมทั่วไป อีกทั้งคำตอบของท่านจะถูกเก็บรักษาไว้เป็นความลับ ดังนั้นการตอบแบบสอบถามนี้จะไม่มีผลเสียหายต่อตัวท่านหรือโรงเรียนของท่านแต่ประการใด

ผู้วิจัยหวังว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี และขอขอบคุณในความร่วมมืออย่างดียิ่งจากทุกท่าน

พระชัยสฤณี นริศสุโร

นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ที่ตรงกับสภาพของท่าน

๑. เพศ

๑. ชาย

๒. หญิง

๒. อายุ

๑. ต่ำกว่า ๑๓ ปี

๒. ๑๓-๑๕ ปี

๓. ๑๖-๒๐ ปี

๓. ระดับชั้นที่เรียน

๑. มัธยมศึกษาตอนต้น

๒. มัธยมศึกษาตอนปลาย

ตอนที่ ๒ การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมวัดดาวคอง เขตธนบุรี
กรุงเทพมหานคร

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ในช่องระดับความเป็นจริง

ข้อ	การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา	ระดับการปฏิบัติ				
		๕	๔	๓	๒	๑
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	๑. ด้านกระบวนการเรียนรู้					
๑	นักเรียนคิดว่ากระบวนการเรียนการสอนเหมาะสมดี	.....	.....	.....	.....	.....
๒	นักเรียนมีประสบการณ์จากการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนา	.....	.....	.....	.....	.....
๓	ครูสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนที่ดี	.....	.....	.....	.....	.....
๔	นักเรียนมีความคิดที่ดีเกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอน	.....	.....	.....	.....	.....
๕	กระบวนการนำเข้าสู่บทเรียนที่น่าสนใจ	.....	.....	.....	.....	.....
๖	นักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอน	.....	.....	.....	.....	.....
๗	กระบวนการเรียนการสอนทำให้เกิดแนวคิดใหม่ ๆ	.....	.....	.....	.....	.....
๘	การจัดการเรียนการสอนทำให้เข้าใจได้ดี	.....	.....	.....	.....	.....

ข้อ	การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา	ระดับการปฏิบัติ				
		๕	๔	๓	๒	๑
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	๒. ด้านสื่อการเรียนรู้					
๕	การใช้สื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอนทำให้นักเรียนสนใจ	.....	.....	.....	.....	.....
๑๐	สื่ออุปกรณ์ที่ทันสมัยทำให้การเรียนรู้เข้าใจเนื้อหามากขึ้น	.....	.....	.....	.....	.....
๑๑	สื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ทันสมัยกระตุ้นให้นักเรียนมีทักษะ	.....	.....	.....	.....	.....
๑๒	สื่อภาพนิ่งช่วยสอนทำให้เกิดความเข้าใจในบทเรียนมากขึ้น	.....	.....	.....	.....	.....
๑๓	นักเรียนสนใจการใช้สื่อและอุปกรณ์ของจริงและธรรมชาติ	.....	.....	.....	.....	.....
๑๔	นักเรียนเข้าถึงสื่อการเรียนการสอนได้ง่าย	.....	.....	.....	.....	.....
๑๕	การใช้สื่อการสอนทำให้นักเรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้	.....	.....	.....	.....	.....
๑๖	สื่อการเรียนรู้ดีทำให้นักเรียนเข้าถึงความรู้	.....	.....	.....	.....	.....
	๓. ด้านกิจกรรมการเรียนรู้					
๑๗	นักเรียนมีความสนใจในกิจกรรมเล่านิทานธรรมะ	.....	.....	.....	.....	.....
๑๘	นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมพิธีกรรมเสริมการเรียนรู้	.....	.....	.....	.....	.....
๑๙	นักเรียนกิจกรรมการสอน โดยฝึกสมาธิ	.....	.....	.....	.....	.....
๒๐	นักเรียนชอบกิจกรรมการสวดมนต์หมู่	.....	.....	.....	.....	.....
๒๑	นักเรียนมีความสนใจในกิจกรรมการได้วาทีธรรมะ	.....	.....	.....	.....	.....
๒๒	นักเรียนสนใจกิจกรรมการเข้าค่ายพุทธบุตร	.....	.....	.....	.....	.....
๒๓	นักเรียนสนใจกิจกรรมการประกวดมรรยาทชาวพุทธ	.....	.....	.....	.....	.....
๒๔	นักเรียนชอบกิจกรรมฝึกจิตภาวนา	.....	.....	.....	.....	.....
	๔. ด้านการการวัดและประเมินผลการเรียนรู้					
๒๕	การวัดผลเพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาความรู้ในทางที่ดี	.....	.....	.....	.....	.....
๒๖	นักเรียนนำผลการเรียนมาปรับปรุงตนเอง	.....	.....	.....	.....	.....
๒๗	การวัดประเมินผลที่ดีเป็นเครื่องช่วยชี้ในการทำงาน	.....	.....	.....	.....	.....
๒๘	ครูวัดผลการเรียนตรงตามเนื้อหาการเรียน	.....	.....	.....	.....	.....

ข้อ	การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา	ระดับการปฏิบัติ				
		๕	๔	๓	๒	๑
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๒๕	การวัดประเมินผลตามจุดประสงค์ตรงตามเนื้อหาของการเรียนการสอน	.....	.....	.....	.....	.....
๓๐	กระบวนการวัดประเมินผลโดยใช้เครื่องมือที่เหมาะสม	.....	.....	.....	.....	.....
๓๑	การวัดประเมินผลก่อนการสอนและหลังการสอนเป็นระยะๆ	.....	.....	.....	.....	.....
๓๒	ครูวัดผลการเรียนตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหลักสูตร	.....	.....	.....	.....	.....

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยม

วัดดาวคนอง เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร

คำชี้แจง โปรดระบุปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะตามที่ได้เห็นสมควร

๑. ด้านกระบวนการเรียนรู้

ปัญหาและอุปสรรค

ข้อเสนอแนะ

.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....

๒. ด้านสื่อการเรียนรู้

ปัญหาและอุปสรรค

ข้อเสนอแนะ

.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....

๓. ด้านกิจกรรมการเรียนรู้

ปัญหาและอุปสรรค

ข้อเสนอแนะ

.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....

๔. ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้

ปัญหาและอุปสรรค

ข้อเสนอแนะ

.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถาม

ภาคผนวก ง.

ผลการหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถาม

ผลการตัดสินความสอดคล้อง (IOC)
ของแบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียน
มัธยมวัดดาวคอง เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร

ข้อที่	ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					IOC	แปลผล
	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ ๑	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ ๒	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ ๓	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ ๔	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ ๕		
๑.	๑	๑	๑	๑	๐	๐.๘๐	ใช้ได้
๒.	๑	๑	๑	๑	๐	๐.๘๐	ใช้ได้
๓.	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๔.	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๕.	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๖.	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๗.	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๘.	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๙.	๑	๑	๑	๑	๐	๐.๘๐	ใช้ได้
๑๐.	๑	๑	๑	๑	๐	๐.๘๐	ใช้ได้
๑๑.	๑	๑	๑	๑	๐	๐.๘๐	ใช้ได้
๑๒.	๑	๑	๑	๑	๐	๐.๘๐	ใช้ได้
๑๓.	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๔.	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๕.	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๖.	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๗.	๑	๑	๑	๑	๐	๐.๘๐	ใช้ได้
๑๘.	๑	๑	๑	๑	๐	๐.๘๐	ใช้ได้
๑๙.	๑	๑	๑	๑	๐	๐.๘๐	ใช้ได้
๒๐.	๑	๑	๑	๑	๐	๐.๘๐	ใช้ได้

ข้อที่	ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					IOC	แปลผล
	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ ๑	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ ๒	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ ๓	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ ๔	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ ๕		
๒๑.	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๒.	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๓.	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๔.	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๕.	๑	๑	๑	๑	๐	๐.๘๐	ใช้ได้
๒๖.	๑	๑	๑	๑	๐	๐.๘๐	ใช้ได้
๒๗.	๑	๑	๑	๑	๐	๐.๘๐	ใช้ได้
๒๘.	๑	๑	๑	๑	๐	๐.๘๐	ใช้ได้
๒๙.	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๓๐.	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๓๑.	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
๓๒.	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้

ภาคผนวก จ.

ผลการหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม

ผลการหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability)
ของแบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียน
มัธยมวัดดาวคอง เขตชนบุรี กรุงเทพมหานคร

1. ด้านกระบวนการเรียนรู้

Item-Total Statistics				
การจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
1 นักเรียนคิดว่ากระบวนการเรียนการสอนเหมาะสมดี	28.6538	9.7639	.5134	.7448
2 นักเรียนมีประสบการณ์จากการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนา	28.7769	9.8883	.4669	.7531
3 ครูสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนที่ดี	28.8538	9.9091	.5212	.7439
4 นักเรียนมีความคิดที่ดีเกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอน	28.7346	10.3038	.4682	.7530
5 กระบวนการนำเข้าสู่บทเรียนที่น่าสนใจ	28.7692	9.8307	.5617	.7376
6 นักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอน	28.8308	10.1102	.4002	.7653
7 กระบวนการเรียนการสอนทำให้เกิดแนวคิดใหม่ๆ	28.8500	10.3674	.4046	.7630
8 การจัดการเรียนการสอนทำให้เข้าใจได้ดี	28.9115	9.8570	.4901	.7489

Reliability Coefficients

N of Cases = 260.0

N of Items = 8

Alpha = .7755

2. ด้านสื่อการเรียนรู้

Item-Total Statistics				
การจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
9 การใช้สื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอนทำให้นักเรียนสนใจ	28.7308	12.7149	.4106	.7814
10 สื่ออุปกรณ์ที่ทันสมัยทำให้การเรียนรู้เข้าใจเนื้อหามากขึ้น	28.8000	12.2842	.4972	.7677
11 สื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ทันสมัยกระตุ้นให้นักเรียนมีทักษะ	28.6808	11.9016	.5993	.7516
12 สื่อภาพนิ่งช่วยสอนทำให้เกิดความเข้าใจในบทเรียนมากขึ้น	28.6962	12.4440	.5381	.7622
13 นักเรียนสนใจการใช้สื่อและอุปกรณ์ของจริงและธรรมชาติ	28.7500	11.9720	.4675	.7741
14 นักเรียนเข้าถึงสื่อการเรียนการสอนได้ง่าย	28.7308	12.4755	.4710	.7718
15 การใช้สื่อการสอนทำให้นักเรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้	28.8077	12.4802	.5147	.7654
16 สื่อการเรียนรู้ดีทำให้นักเรียนเข้าถึงความรู้	28.8615	12.2279	.4971	.7678

Reliability Coefficients

N of Cases	=	260.0
N of Items	=	8
Alpha	=	.7908

3. ด้านกิจกรรมการเรียนรู้

Item-Total Statistics				
การจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
17 นักเรียนมีความสนใจในกิจกรรมเล่า นิทานธรรมะ	27.7248	16.9862	.5182	.8324
18 นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมพิธีกรรมเสริม การเรียนรู้	27.6744	16.3839	.6011	.8227
19 นักเรียนกิจกรรมการสอนโดยฝึกสมาธิ	27.7558	16.5744	.5336	.8309
20 นักเรียนชอบกิจกรรมการสวดมนต์หมู่	27.8915	15.9104	.6459	.8167
21 นักเรียนมีความสนใจในกิจกรรมการ ได้วาทีธรรมะ	27.8798	16.0205	.5964	.8230
22 นักเรียนสนใจกิจกรรมการเข้าค่ายพุทธ บุตร	27.8178	16.1107	.5938	.8233
23 นักเรียนสนใจกิจกรรมการประกวด มรรยาทชาวพุทธ	27.8760	16.3737	.5791	.8252
24 นักเรียนชอบกิจกรรมฝึกจิตภาวนา	27.8062	16.3047	.5511	.8289

Reliability Coefficients

N of Cases = 258.0

N of Items = 8

Alpha = .8439

4. ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

Item-Total Statistics				
การจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
25 การวัดผลเพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาความรู้ ในทางที่ดี	29.0192	13.4861	.5071	.8145
26 นักเรียนนำผลการเรียนมาปรับปรุงตนเอง	28.9731	13.0533	.5681	.8061
27 การวัดประเมินผลที่ดีเป็นเครื่องช่วยชี้แจ้ง การทำงาน	28.9654	13.6011	.5147	.8132
28 ครูวัดผลการเรียนตรงตามเนื้อหาการ เรียน	28.8808	13.7657	.5265	.8117
29 การวัดประเมินผลตามจุดประสงค์ตรง ตามเนื้อหาของการเรียนการสอน	28.9962	13.4865	.5538	.8081
30 กระบวนการวัดประเมินผลโดยใช้ เครื่องมือที่เหมาะสม	28.9577	13.4384	.5486	.8088
31 การวัดประเมินผลก่อนการสอนและหลัง การสอนเป็นระยะๆ	28.9846	12.7720	.6239	.7981
32 ครูวัดผลการเรียนตามคุณลักษณะที่พึง ประสงค์ของหลักสูตร	28.8692	13.2415	.5708	.8057

Reliability Coefficients

N of Cases = 260.0

N of Items = 8

Alpha = .8282

5. หาค่าความเชื่อมั่นโดยภาพรวม

		Item-Total Statistics			
การจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา		Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
1	นักเรียนคิดว่ากระบวนการเรียนการสอนเหมาะสมดี	126.7093	179.5066	.5702	.9283
2	นักเรียนมีประสบการณ์จากการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนา	126.6628	180.7380	.4918	.9293
3	ครูสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนที่ดี	126.6550	182.3980	.4486	.9297
4	นักเรียนมีความคิดที่ดีเกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอน	126.5853	180.9518	.5424	.9287
5	กระบวนการนำเข้าสู่บทเรียนที่น่าสนใจ	126.7016	180.1012	.5620	.9285
6	นักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอน	126.6628	180.6135	.5238	.9289
7	กระบวนการเรียนการสอนทำให้เกิดแนวคิดใหม่ ๆ	126.6899	177.8257	.6160	.9278
8	การจัดการเรียนการสอนทำให้เข้าใจได้ดี	126.5736	179.5374	.5645	.9284
9	การใช้สื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอนทำให้นักเรียนสนใจ	126.5310	179.7986	.5870	.9282
10	สื่ออุปกรณ์ที่ทันสมัยทำให้การเรียนรู้เข้าใจเนื้อหามากขึ้น	126.6628	180.9170	.5084	.9291
11	สื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ทันสมัยกระตุ้นให้นักเรียนมีทักษะ	126.7326	180.1500	.6047	.9281
12	สื่อภาพนิ่งช่วยสอนทำให้เกิดความเข้าใจในบทเรียนมากขึ้น	126.6202	183.1314	.4708	.9295
13	นักเรียนสนใจการใช้สื่อและอุปกรณ์ของจริงและธรรมชาติ	126.6550	181.5031	.5398	.9288

5. หาค่าความเชื่อมั่นโดยภาพรวม (ต่อ)

		Item-Total Statistics			
	การจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
14	นักเรียนเข้าถึงสื่อการเรียนการสอนได้ง่าย	126.7171	182.8729	.3990	.9303
15	การใช้สื่อการสอนทำให้นักเรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้	126.7442	182.7047	.4604	.9296
16	สื่อการเรียนรู้อิทำให้่นักเรียนเข้าถึงความรู้	126.7984	180.4728	.5439	.9287
17	นักเรียนมีความสนใจในกิจกรรมเล่นนิทานธรรมะ	126.6628	183.1504	.3784	.9306
18	นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมพิธีกรรมเสริมการเรียน	126.7171	183.0753	.3950	.9303
19	นักเรียนกิจกรรมการสอนโดยฝึกสมาธิ	126.5969	181.4711	.4932	.9292
20	นักเรียนชอบกิจกรรมการสวดมนต์หมู่	126.6279	181.2384	.5287	.9288
21	นักเรียนมีความสนใจในกิจกรรมการโต้วาทีธรรมะ	126.6667	178.6433	.5349	.9288
22	นักเรียนสนใจกิจกรรมการเข้าค่ายพุทธบุตร	126.6628	180.4967	.5181	.9289
23	นักเรียนสนใจกิจกรรมการประกวดมรรยาทชาวพุทธ	126.7248	181.4765	.5223	.9289
24	นักเรียนชอบกิจกรรมฝึกจิตภาวนา	126.7791	179.3557	.5696	.9283
25	การวัดผลเพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาความรู้ในทางที่ดี	126.7481	178.0336	.6414	.9275
26	นักเรียนนำผลการเรียนมาปรับปรุงตนเอง	126.6977	178.5931	.5941	.9280

5. หาค่าความเชื่อมั่นโดยภาพรวม (ต่อ)

		Item-Total Statistics			
การจัดการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา		Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
27	การวัดประเมินผลที่ดีเป็นเครื่องช่วยชี้ ในการทำงาน	126.7791	181.1767	.4450	.9299
28	ครูวัดผลการเรียนตรงตามเนื้อหาการ เรียน	126.9147	178.0705	.5898	.9281
29	การวัดประเมินผลตามจุดประสงค์ตรง ตามเนื้อหาของการเรียนการสอน	126.9031	179.3563	.5081	.9291
30	กระบวนการวัดประเมินผลโดยใช้ เครื่องมือที่เหมาะสม	126.8411	179.0836	.5292	.9288
31	การวัดประเมินผลก่อนการสอนและ หลังการสอนเป็นระยะๆ	126.8992	179.1571	.5480	.9286
32	ครูวัดผลการเรียนตามคุณลักษณะที่พึง ประสงค์ของหลักสูตร	126.8295	177.3327	.6001	.9279

Reliability Coefficients

N of Cases = 258.0

N of Items = 32

Alpha = .9309

ภาคผนวก ฉ.

ประวัติผู้วิจัย

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ : พระชัยสฤษดิ์ นริสโร (ไตรรัตน์)
- เกิด : ๒๘ มีนาคม ๒๕๐๗
- สถานที่เกิด : บ้านเลขที่ ๑๐๕ หมู่ ๖ บ้านนาตาล ต.จุมพล อ.โพนพิสัย จ.หนองคาย
๔๓๑๒๐
- การศึกษา : นักธรรมเอก
: มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดอินทรวีหาร กรุงเทพมหานคร
: พุทธศาสตรบัณฑิต (พธ.บ.) คณะพุทธศาสตร์ สาขาศาสนา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๔๐
- อุปสมบท : วันที่ ๑๘ เดือน กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๒๕
- สังกัด : วัดดาวคณอง แขวงดาวคณอง เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ๑๐๖๐๐
- หน้าที่การงาน : พระสอนศีลธรรมระดับประถมศึกษา โรงเรียนวัดดาวคณอง กรุงเทพมหานคร
: พระสอนศีลธรรม โรงเรียนมัธยมวัดดาวคณอง กรุงเทพมหานคร
- เข้าศึกษา : วันที่ ๖ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๓
- สำเร็จการศึกษา : วันที่ ๒๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๕
- ที่อยู่ปัจจุบัน : วัดดาวคณอง แขวงดาวคณอง เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ๑๐๖๐๐
โทร. ๐-๒๔๖๐-๑๘๘๒ , ๐๘๕-๔๕๕-๕๘๑๐
E-mail : Guserinter@gmail.com